Gemeente Borger-Odoorn

Begroting 2026

Inhoudsopgave

Begroting 2026 1
Inhoudsopgave 2
Voorwoord Begroting 2026 3
Samenvatting op hoofdlijnen....4
Algemene ontwikkelingen 13
Urgente maatschappelijke opgaven 16
Voorstellen en besluiten BERAP 2025-I 19
Voorstellen en besluiten Kadernota 2026 20
Voorstel begroting 2026 22
Recapitulatie van baten en lasten....25
Onze inwoners 26
Onze economie....27
Onze toekomst....28
Onze leefomgeving 29
Onze inwoners 30
Sociaal Domein 31
Dienstverlening 35
Onze economie....38
Economische ontwikkeling 39
Recreatie en Toerisme....40
Onze toekomst....43
Duurzame ontwikkeling 44
Onze leefomgeving 47
Ruimte en groen....48
Wonen en leefbaarheid....49
Openbare orde en veiligheid....51
Wegen en verkeer 52
Onze portemonnee 54
Algemeen....85
Lokale heffingen....86
Weerstandsvermogen....97
Kapitaalgoederen....107
Financiering, EMU-saldo....118
Bedrijfsvoering 130
Verbonden partijen 137
Grondbeleid 147
Openbaarheid....156
Bijlage I - Financiële beleidskaders....157
Bijlage II - Verplichte beleidsindicatoren 161
Bijlage III - Taakvelden BBV....163
Bijlage IV - Dynamische prioriteitenlijst....165
Bijlage V - Zoektocht naar financiële ruimte....178
Bijlage VI - Lijst met afkortingen....185
Bijlage VII - Lijst met erkende dorpsbelangen....187

Voorwoord Begroting 2026

Hiermee bieden wij u de begroting voor het jaar 2026 aan. Het is de laatste begroting in de bestuursperiode 2022-2026 waarin bestuurlijke keuzes worden gemaakt.

Borger-Odoorn staat er financieel gezond voor. Dat geeft ons ruimte om in 2026 te blijven investeren in wat belangrijk is voor onze inwoners: scholen, sportvoorzieningen, wegen, buurten en een sterke sociale basis. Met deze begroting leggen we de nadruk op stabiliteit én vooruitgang. We kiezen bewust voor een behoedzaam financieel beleid waarin we zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld, maar waar ruimte is, zetten we die ook gericht in.

De komende periode staat in het teken van groei en ontwikkeling. We investeren in uitbreiding van het Esdal College in Borger, de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie in 2e Exloërmond en de toekomst van de scholen in Valthermond. Ook het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan en het onderhoud van bruggen en wegen blijven belangrijk. Met een bestemmingsreserve voor wijkrenovatie zetten we daarnaast een vervolgstap naar buurten die groener, duurzamer en socialer worden ingericht.
Met de inzet van de energiecoaches blijft de gemeente haar bewoners ondersteunen bij verduurzamingsmaatregelen waardoor woon(energie)lasten dalen.

We blijven inzetten op preventie. Of het nu gaat om kansencoaches, budgetcoaches, mentale weerbaarheid of buurtkamers: we investeren in voorzieningen die inwoners helpen om sterk te staan en mee te doen. We reserveren een eerste bedrag voor een Jongerenhub. Ook geven we extra aandacht aan ondermijning, mensenhandel en een structurele samenwerking tussen zorg- en veiligheid. Daarmee voorkomen we problemen waar dat kan en versterken we de basis van onze samenleving.

Daarnaast kijken we vooruit naar kansen voor de hele regio. De Nedersaksenlijn biedt naast een enorme impuls voor bereikbaarheid ook een enorme impuls voor leefbaarheid en werkgelegenheid. Samen met onze partners werken we aan de planontwikkeling en benutten we de kansen voor wonen, werken en voorzieningen in de omgeving van de nieuwe stationslocatie. Dit doen we ook vanuit het Ontwikkelperspectief Zuid- en Oost Drenthe waarin onze gemeente met Coevorden, Emmen en Hoogeveen samenwerkt om tot een gezamenlijk regionaal toekomstplan te komen. Ook economisch zetten we stappen via samenwerking met ondernemers en onderwijsinstellingen in Dutch Tech Zone.

Met deze begroting 2026 laten we zien dat Borger-Odoorn een gemeente is die durft te investeren in de toekomst, maar altijd met oog voor de lange termijn en financiële stabiliteit. We kijken met vertrouwen vooruit en bouwen samen verder aan een sterk, sociaal en leefbaar Borger-Odoorn.

College van burgemeester en wethouders

Samenvatting op hoofdlijnen

De Begroting 2026 is de laatste begroting van de Bestuursperiode 2022-2026. We zijn trots dat we voor een groot deel onze ambities uit het Bestuursprogramma 2022-2026 hebben gerealiseerd.

We hebben een evenwichtige begroting voor 2026 met een sluitend meerjarenperspectief.

Opgemerkt wordt dat we, net als andere gemeenten, voor een groot deel afhankelijk zijn van de inkomsten van het Rijk. De verkiezingen voor de Tweede Kamer en daarna een nieuw kabinet geven onzekerheid over de plannen van het Rijk en de daaraan gekoppelde inkomsten voor gemeenten. De kans is zeer reëel dat het Rijk de komende jaren moet bezuinigen, de vraag is welk deel daarvan invloed heeft bij gemeenten.

We investeren in onze voorzieningen

In deze Begroting 2026 stellen we voor de volgende investeringen in voorzieningen in onze gemeente:

Bruggen
We willen € 1 miljoen investeren voor het groot onderhoud van bruggen. In deze begroting stellen we voor om in 2026 hiervan € 196.000 beschikbaar te stellen.

Uitbreiding Esdal College Borger
Het nieuwe Esdal College Borger is per 1 januari 2024 in gebruik genomen. De bouw was gebaseerd op het huisvesten van 154 leerlingen. Op dit moment zijn er 208 leerlingen en is tussentijdse instroom niet meer mogelijk. In deze Begroting 2026 stellen we voor om € 1,4 miljoen te investeren in een uitbreiding van het Esdal College.

MFA 2e Exloërmond
De MFA in 2e Exloërmond is al meerdere decennia een onderwerp van gesprek tussen lokale politiek en de samenleving van dit dorp. Momenteel staan we aan de vooravond van de bouw van 2 nieuwe basisscholen met kinderopvang in 2e Exloërmond. In de Begroting 2025 heeft uw raad hiervoor ruim € 5 miljoen beschikbaar gesteld. Uit een verkenning blijkt dat het kansrijk is dat de scholen samen met andere maatschappelijke voorzieningen samengebracht kunnen worden in een MFA. Uit een onderzoek onder de inwoners blijkt dat veel draagvlak in 2e Exloërmond hiervoor is. De verkenning geeft aan het kansrijk is om een structurele oplossing te bieden voor voetbalkleedruimte en -kantine, het dorpshuis en ook de sporthal. De sporthal is niet meer duurzaam en ook niet rendabel. In deze Begroting wordt voorgesteld om € 5 miljoen extra beschikbaar te stellen voor een totaaloplossing.

Valthermond, scholen en MFA
In de Begroting 2024 is voor de OBS De Aanloop in € 1,6 miljoen gereserveerd. Uit een verkenning komt naar voren dat centralisatie van de scholen OBS De Aanloop en CKC Rehoboth in Valthermond gewenst is. Uit de verkenning blijkt ook dat een structurele oplossing van MFA Brughuus gewenst is. In deze Begroting stellen we voor om indicatief € 2,5 miljoen extra beschikbaar te stellen voor een totaaloplossing voor Valthermond.

GVVP
Voorgesteld wordt om in de begroting voor het Gemeentelijke Verkeer en Vervoersplan € 0,6 miljoen beschikbaar te stellen.

Jongerenhub
Bij de behandeling van de Kadernota 2026 heeft de raad een motie Jongerenhub aangenomen. En verzoekt het college te onderzoeken hoe in onze gemeente Jongerenhubs gerealiseerd kunnen worden in samenhang met lopende ontwikkelingen bij het voortgezet onderwijs (Esdal college) en ontmoetingsruimten zoals in diverse dorpen.

In deze motie vraagt de raad het college om bij de Begroting 2026 een globale kostenraming voorleggen. In deze Begroting stellen we voor om indicatief € 150.000 beschikbaar hiervoor te stellen. Dit betreft een eerste indicatieve reservering.

Nieuwe voorstellen ten opzichte van de Kadernota
We werken in deze begroting de voorstellen zoals die zijn opgenomen in de Kadernota 2026 uit. Daarnaast is een aantal nieuwe voorstellen toegevoegd.
Het gaat om:

- Evaluatie verzelfstandiging zwembaden;
- Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen / Nedersaksenlijn;
- Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost Drenthe;
- Doorfietsroute Emmen - Borger;
- Regiodeal Vrijetijdseconomie en Verhalen;
- Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch Techzone.

In de bijlage DPL zijn deze voorstellen toegelicht.

Hierna leest u een samenvatting op hoofdlijnen van het beleid en de financiën van de Begroting 2026. We gaan in op de urgente maatschappelijke opgaven, de lokale lastendruk, de bestedingsvoorstellen van van het meerjarig investeringsplan (MJIP), invulling van de stelpost indexatie, ruimte voor nieuw beleid en de hoogte van het begrotingssaldo (knop 1) en het budget beleidsintensivering (knop 2).

Urgente maatschappelijke opgaven
In het bestuursprogramma staan vijf urgente maatschappelijke opgaven (UMO's) centraal gesteld:
- Duurzaamheid;
- Wonen;
- Armoede en bestaanszekerheid;
- Zorg en voorzieningen dichterbij;
- Preventie en inclusie.

Deze UMO's zijn in deze begroting nog steeds actueel en op hoofdlijnen uitgewerkt in een apart hoofdstuk en in de verschillende thema's.

Lokale lastendruk
De stijging van de lastendruk voor 2026 (ten opzichte van 2025) komt uit op 3,81%. Dit betekent voor een gemiddeld huishouden een stijging van afgerond € 40 per jaar. In de paragraaf Lokale Heffingen lichten we dit verder toe.

Autonome bestedingsvoorstellen
Op basis van de Kadernota 2026 heeft u ingestemd met de autonome bestedingsvoorstellen 2026. Deze voorstellen beschouwen we als onvermijdelijk en zijn feitelijk bijstellingen van budgetten.

	Onderwerp	**Structureel**	**Incidenteel**
	Autonome voorstellen	**2026**	**2026**
1	Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe (jaarlijkse bijdrage)		225.000
2	Sociaal domein (Jeugd en Wmo huishoudelijke hulp)		1.000.000
3	Huisvesting peuterspeelzalen		-64.500
	Subtotaal:	**0**	**1.160.500**

Er zijn na de vaststelling van de Kadernota geen nieuwe voorstellen voor aanvullende autonome bestedingsvoorstellen.

Bestuurlijke bestedingsvoorstellen
In de Kadernota 2026 hebben we uw raad gevraagd om reactie te geven op de voorzet van het college. In het selecteren van de voorstellen met hoge prioriteit hebben we rekening gehouden met de inbreng van uw raad. Wij stellen voor, conform de Kadernota 2026, de volgende voorstellen te prioriteren:

		Structureel 2026	Incidenteel 2026
	Voorstellen Kadernota 2026		
1	Trainees		265.000
2	Uitvoeringsbudget bewegen in de openbare ruimte		100.000
3	Griffie		96.000
4	Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval		90.000
5	Kansencoach		210.000
6	Budgetcoaches en projectcoördinator Financieel Team		175.000
7	LEADER bijdrage Oost-Drenthe 2024-2027		38.000
8	Dutch TechZone		26.000
9	Bijdrage programma Vitale Vakantieparken Drenthe 2025-2027		20.000
10	Beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid		90.000
11	BOA		50.000
12	Griffie / verkiezingen inwerken nieuwe raad		65.000
13	Informatieveiligheid extra kosten		100.000
14	Omgevingswet: geluid (aandachtsgebieden) in beeld brengen		18.000
15	Volkshuisvestingsprogramma		50.000
16	Pilot Tiny houses uitvoeren		10.000
17	Streektaal op plaatsnaamborden		70.000
18	Herijking gezondheidsbeleid incidenteel		25.000
19	Sport- en cultuurgala		10.000
20	Werkbudget buurtsport coaches/cultuurcoaches		30.000
21	Ketenaanpak: Overgewicht en obesitas kinderen		50.000
22	Borgen ketenaanpakken Preventie en Inclusie		70.000
23	Naschoolse activiteiten		75.000
24	Behouden buurtkamers		75.000
25	Ketenaanpak: Welzijn op Recept		38.000
26	Kinderraad		15.000
	Subtotaal:	**0**	**1.861.000**

Na de vaststelling van de Kadernota wordt nog een aantal aanvullende bestedingsvoorstellen voor beleidsintensivering (DPL) voorgesteld, deze zijn in de onderstaande tabel opgenomen:

	Beleidsmatige voorstellen uit DPL begroting 2026	**Structureel**	**Incidenteel**
27	Evaluatie verzelfstandiging zwembaden		25.000
28	Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen / NSL		350.000
29	Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe		25.000
30	Doorfietsroute Emmen - Borger (WOKT)		pm
31	Regiodeal Vrijetijdseconomie en Verhalen		63.000
32	Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch Techzone (te gebruiken in 2026-2029)		84.000
	Totaal voorstellen na de Kadernota	**0**	**547.000**

	TOTAAL Bestuurlijke Voorstellen Begroting 2026	**0**	**2.408.000**

Voor een verdere toelichting op de bestedingsvoorstellen verwijzen we naar de bijlage Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL).

Bestedingsvoorstellen MJIP
Hieronder een overzicht van de voorstellen vanuit het budget voor het meerjarig investeringsplan zoals opgenomen in de Kadernota. Deze zijn toegelicht in de bijlage Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL).

Conform de Kadernota 2026 stellen we het volgende voor:

	Investeringen met hoge prioriteit	**Investering**	**Structureel**
			2026
1	Bruggen	196.800	11.000
2	Uitbreiding Esdal College Borger	1.425.110	56.771
3	2e Exloërmond, scholen IHP en MFA	5.000.000	250.000
4	Valthermond, scholen IHP en MFA	2.500.000	125.000
5	Investering GVVP 2026	600.000	45.000
	Totaal:	**9.721.910**	**487.771**

Na de vaststelling van de Kadernota 2026 zijn er nog aanvullende investeringen in deze Begroting opgenomen. Dit betreft het creëren van financiële ruimte voor de kapitaallasten van de bouw van een Jongerenhub en de begrotingswijziging van de aankoop van MFA Het Hunzehuys.

	Investeringen met hoge prioriteit	**Investering**	**Structureel**
			2026
6	Investering Jongerenhub	150.000	15.000
7	MFA Het Hunzehuys	9.000.000	0
	Totaal:	**9.150.000**	**15.000**

	TOTAAL investeringen	**18.871.910**	**502.771**

In bijlage DPL zijn alle investeringsvoorstellen toegelicht.

Invulling stelpost indexatie
Vanwege de huidige hoge inflatie moeten we verschillende budgetten indexeren. In de Kadernota 2026 hebben we u daartoe voorstellen gedaan.

Stelpost indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Stand Begroting 2025	**-309.683**	**960.718**	**1.590.042**	**1.083.084**
Bij: effecten decembercirculaire 2024	307.693	410.907	511.491	511.491
Totaal:	**-1.990**	**1.371.625**	**2.101.533**	**1.594.575**
Indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
1. Bedrijfsvoering (3%) lonen	-750.000	-750.000	-750.000	-750.000
2. Bedrijfsvoering (3%) ICT	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000
3. Onderhoud wegen (beleidsplan wegen)	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
4. Sociaal medische indicatie	-110.000	-110.000	-110.000	-110.000
5. Schuldhulpverlening	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
6. Huisvestingssubsidie dorpshuizen	-5.600	-5.600	-5.600	-5.600
7. Ter Marse	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
8. Vergoeding gemeente raad	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
9. Lokale rekenkamer	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
10. Anti-discrimininatie	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
11 Schaapskudde	-13.338	-13.338	-13.338	-13.338
12. Gemeenschappelijke reg.	41.207	-74.382	-115.571	-22.550
13. Beheerskosten sporthallen	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000
14. Onkruidbestrijding	-22.500	-22.500	-22.500	-22.500
15. Vergader- en bijkomende kosten gemeenteraad	-15.500	-15.500	-15.500	-15.500
16. Overige kleine aanpassingen	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700

Totaal:	**-1.158.931**	**-1.274.520**	**-1.315.709**	**-1.222.688**
Overheveling van knop 2 (beleidsintensivering DPL)	1.200.000			
Nieuwe stand Kadernota 2026	**39.079**	**97.105**	**785.824**	**371.887**

Na de vaststelling van de Kadernota stellen wij u voor een aantal aanvullende indexaties toe te passen. Deze aanvullende indexaties zijn in de onderstaande tabel weergegeven. De voorstellen zijn toegelicht in het thema " Onze portemonnee".

Indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
17. Stichting Sociale teams	-470.000	-470.000	-470.000	-470.000
18. Welzijnsorganisatie Andes	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
19. ICT verschillende aanpassingen (leerplicht, powerbrowser, Dimpact)	-100.000	-150.000	-200.000	-250.000
20. Straatmeubilair	-12.560	-12.560	-12.560	-12.560
21. Drentse inkoop logeren jeugdhulp (no)	-17.327	-17.327	-17.327	-17.327
22. Drentse inkoop gezinshuizen	pm	pm	pm	pm
23. Bezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen	-4.806	-4.806	-4.806	-4.806
24. Effecten Meicirculaire 2025	1.579.581	1.899.227	2.207.353	3.726.436
25. Lagere bijdrage aan Omgevingsdienst	31.769	31.769	31.769	31.769
26. Speeltuinen (college 26 aug)	-500	-500	-500	-500
27. Schoonmaakkosten gemeentelijke gebouwen	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
28. Extra bijdrage Vrouwenopvang (maatschappelijke opvang)	-51.000	-62.000	-71.000	-71.000
29. Effecten Septembercirculaire 2025	144.651	42.461	-14.206	-72.705

Totaal:	**954.808**	**1.111.264**	**1.303.723**	**2.714.307**
Overheveling naar knop 1 (saldo begroting)	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
Nieuwe stand indexatie Begroting 2026	**643.887**	**858.369**	**1.739.547**	**2.736.194**

Ruimte voor nieuw beleid
We willen voor de nieuwe bestuurders in de volgende bestuursperiode een zogenaamde 'warme overdracht'. Aan het begin van de huidige bestuursperiode hebben wij van het vorige bestuur financiële middelen ontvangen voor nieuw beleid. We hanteren als uitgangspunt dat de structurele en incidentele ruimte voor nieuw beleid in de Begroting 2026 vergelijkbaar is met die van de Begroting 2022.

Om dit te realiseren, hebben we bij de kadernota voorstellen voorgelegd voor financiële (investerings)ruimte ter hoogte van indicatief € 1 miljoen structureel en € 3 miljoen incidenteel. Voor het kunnen maken van een keuze hebben we voorstellen ter hoogte van € 1,5 miljoen structureel en € 4 miljoen incidenteel voorgelegd waaruit uw raad 1 miljoen en 3 miljoen heeft geprioriteerd.

	Onderwerp	**Bedrag**	**Prioriteren**	**Niet prioriteren**
1	Ruimte binnen de bedrijfsvoering	310.000	310.000	
2	Toeristenbelasting (verwachte toename overnachtingen)	250.000	250.000	
3	Algemene Uitkering minder behoedzaam ramen.	200.000		200.000
4	Algemene Uitkering stelpost schrappen	150.000	150.000	
5	Hogere opbrengst Onroerende-zaakbelasting	75.000	75.000	
6	Minimabeleid	35.000	35.000	
7	Aanpassen onderhoudsniveau gazon binnen bebouwde kom	50.000		50.000
8	Aanpassen onderhoudsniveau op de begraafplaatsen	50.000		50.000
9	Samenwerking Andes en Sociale Teams Borger-Odoorn	40.000	40.000	
10	Flexibel budget sociaal cultureel werk	25.000		25.000
11	Hogere opbrengst (bouw)leges	112.500	112.500	
12	Vluchtelingenwerk	20.000	20.000	
13	Bijstellen investeringsbudget Openbare verlichting	7.500	7.500	
14	Gefaseerd maaien brede bermen	50.000		50.000
15	Omvormen van gazons binnen de bebouwde kom	50.000		50.000
16	Re-Integratie	75.000		75.000
	Totaal	**1.500.000**	**1.000.000**	**500.000**

In een afzonderlijke bijlage staat een toelichting op de hierboven genoemde onderwerpen.

TOTAALtabel
Hieronder staat het overzicht van alle budgetten die van belang zijn voor het bepalen van het saldo van de begroting 2026-2029. De tabel geeft het verloop weer van de saldo vanaf het vaststellen van de Kadernota tot en met de begroting 2026. Een gedetailleerd overzicht is opgenomen in het Thema Onze Portemonnee onderdeel De Knoppen.

	TOTAAL van de Knoppen	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Knop 1	Saldo van de begroting	37.676	167.285	68.309	-1.836
Knop 2	Beleidsintensivering DPL	255.272	0	0	0
Budget	Indexaties	643.887	858.369	1.739.547	2.736.194
Budget	Meerjarig Investeringsplan	130	500.130	500.130	500.130
	Financiele Ruimte	0	0	0	0
	TOTAAL	**936.965**	**1.525.784**	**2.307.986**	**3.234.488**

Stand VAR
De stand van de VAR bedraagt na verwerking van voorstaande voorstellen € 5,8 miljoen. Dit is hoger dan het minimum van het door uw raad vastgestelde kader (€1,0 miljoen). We willen als college aan het eind van deze bestuursperiode in het kader van een warme overdracht aan de nieuwe bestuurders een VAR aanbieden van € 4,1 miljoen. Dit is namelijk de stand per 31 december 2022 (inclusief bestemming resultaat 2021) en de start van deze bestuursperiode.

De stand van de VAR (inclusief mutaties van deze begroting) is:

Het verloop van de VAR is als volgt	**Bedrag**
Stand per 1 januari 2025	5.391.139
AF : Bestuurlijke Voorstellen BERAP 2025-I	n.v.t
AF : Afboeken Investeringen met oorspronkelijke boekwaarde lager dan € 25,000	-1.422.544
AF : Amendementen begroting 2025 Slagkracht kleine particuliere bouwiniatieven	-350.000
AF : Amendementen begroting 2025 Verkeersveiligheid Zandberg	-200.000
AF : Amendementen begroting 2025 '80-jarig vrijheid	-30.000
AF : Bestuurlijk voorstellen Begroting 2025	-1.650.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	500.000
BIJ : Rekeningresultaat 2024	2.258.403
BIJ : Opheffen COVID reserve*	416.676
Stand per 1 januari 2026	**4.913.674**
AF: Kadernota 2026 (sluitend krijgen)	-350.000
AF: Kadernota 2026 (motie Wijkrenovatie) Storting in de Bestemmingsreserve Wijkrenovatie	-250.000
AF: Bestuurlijke voorstellen na de Kadernota 2026	-2.108.000
BIJ : Overboeking van Reserve Ontheemden	3.000.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	600.000
Stand na vaststelling Begroting 2026	**5.805.674**

***** De intentie om de Covid reserve op te heffen is reeds in 2024 uitgesproken. De formele besluitvorming en verwerking vindt in deze begroting plaats.

Algemene ontwikkelingen

Hoewel we ons in deze begroting vooral richten op wat we in Borger-Odoorn doen en waar we voor staan, zullen we ook rekening moeten houden met wat er in onze omgeving gebeurt. Daarmee bedoelen we maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op de keuzes en keuzemogelijkheden in Borger-Odoorn. Hier zullen we niet op financiële ontwikkelingen ingaan, deze vindt u in de rest van de begroting.

	Val kabinet Schoof Op 3 juni 2025 viel het kabinet Schoof. Op 29 oktober 2025 vinden er Tweede Kamerverkiezingen plaats. Het is onzeker hoe lang de formatie zal duren. Wel zal naar verwachting tijdens de formatie geen grootschalige nieuwe initiatieven worden gestart vanuit het rijk.
	Prijsstijgingen We leven nog steeds in een periode van naar verhouding hoge inflatie. In onze begroting zien we dit terug in de indexatie van verschillende uitgaven. Denk aan loonkosten van de gemeente zelf en van organisaties waar we mee samenwerken. Vooralsnog zien we dat de inflatie nog niet afvlakt naar het Europees gemiddelde.

Vergrijzing, ontgroening en jeugdproblematiek
De verwachting blijft dat het gebruik van Wmo-voorzieningen de komende jaren zal stijgen als gevolg van dubbele vergrijzing. Dubbele vergrijzing betekent dat zowel het aantal ouderen in onze gemeente toeneemt als de gemiddelde leeftijd stijgt. In Borger-Odoorn speelt dit nog meer dan in Nederland als geheel. Het blijft daarnaast een uitdaging om jongeren te behouden voor onze gemeente om te wonen en te werken. Studie en werk elders zijn oorzaken voor het wegtrekken van jongeren uit de gemeente (de zogenaamde ontgroening). En wie eenmaal weg is, komt niet zomaar terug. Hierbij aansluitend zien we tevens een ontwikkeling dat de jeugd- en jongerenproblematiek veel blijft vragen wat betreft ureninzet en kosten.

Migratie
In Den Haag bestaat nog steeds de politieke wens om een nieuw en strenger migratiebeleid in te voeren. Onduidelijk is echter in hoeverre zowel beide Kamers hiermee akkoord zullen gaan. Hetzelfde geldt voor het streven de Spreidingswet in te trekken, naar verwachting zal een nieuw kabinet hierover een standpunt innemen en eventueel met wetsvoorstellen komen. Ondertussen neemt op het moment van schrijven het aantal aanmeldingen bij de opvanglocatie in Ter Apel toe. De opvangcrisis is daarmee waarschijnlijk nog niet op korte termijn opgelost.

Elektriciteit en water
Het gebruik van elektriciteit en water neemt toe. Een vraagstuk bij elektriciteit is dat er sprake is van tweerichtingsverkeer. Veel inwoners zijn niet alleen consument, maar ook producent van elektriciteit. Dit zorgt mede voor netverstopping en soms tot overaanbod. De infrastructuur om meer elektriciteit te kunnen vervoeren wordt aangepakt, maar dit kost tijd. En is daarmee soms een hindernis voor startende ondernemingen die veel stroom nodig hebben.

Daarnaast zien we een toenemend gebruik van water en waarschuwt de WMD dat op termijn de drinkwatervoorziening bedreigd kan worden. Het gaat niet alleen om een kwantitatief vraagstuk, maar ook de kwaliteit van het grondwater wordt bedreigd. Pas over enkele decennia zien we immers in het grondwater wat we nu in de bodem laten wegzinken.

	Water wordt ook belangrijker omdat naar verwachting meer neerslag in de winter tot wateroverlast kan leiden. Terwijl het voorjaar en de zomer gemiddeld droger zullen worden en droogte langer kan aanhouden.
	Ondermijning De gezamenlijke Drentse overheden hebben een gezamenlijk aanpak tegen ondermijning ontwikkeld. In deze aanpak is een aantal concrete doelen benoemd. Voor het realiseren van deze doelen werken alle gemeenten, provincie en waterschappen samen. Doelen zijn bijvoorbeeld het vergroten van bewustwording, het actualiseren van beleid, en weerbaarheid en integriteit van zowel bestuur als ambtelijke organisatie. Dit zijn noodzakelijke voorwaarden voor het effectief en efficiënt kunnen optreden tegen ondermijnende activiteiten.
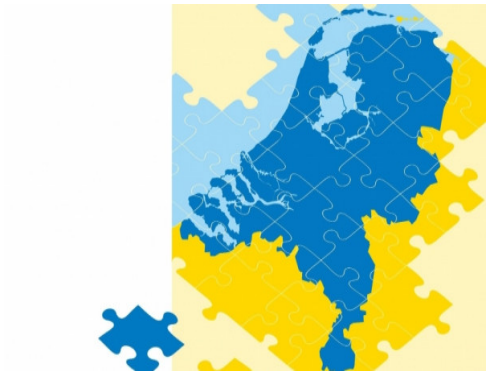	**Het Nationaal Programma Vitale Regio's** Met de gemeenten Coevorden, Emmen, Hoogeveen, de Provincie Drenthe en Binnenlandse Zaken werken wij samen in het Ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe. Dit loopt samen op met het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR), waarbij het rijk antwoord probeert te geven op het rapport Elke Regio Telt. In dit rapport werd duidelijk dat in de afgelopen periode niet elke regio in Nederland evenzeer meetelde waar het ging om investeringen en aandacht. Met het Ontwikkelperspectief, in samenhang met het NPVR, ontstaat er door slimme koppelingen in verschillende opgaves ruimte voor vernieuwing en innovatie. Denk aan het combineren van wonen, werken en leren. Aan nieuwe vormen van landbouw die bijdragen aan biodiversiteit, leefbaarheid en cultuurhistorie. Aan het bundelen van voorzieningen in dorpen zodat vitale ontmoetingsplekken behouden blijven, of toeristische ontwikkelingen die ten goede komen aan de lokale bevolking en ondernemers. Hier ligt geen blauwdruk voor klaar, maar wel een overkoepelende ambitie: samenwerking, pionieren, creativiteit en vertrouwen in de kracht van de regio zelf. Dit is zeker niet de enige samenwerking waar onze gemeente aan deelneemt. Enkele anderen zijn BOCE, de P10, de Arbeidsmarktregio Drenthe en de Agenda voor de Veenkoloniën.

Urgente maatschappelijke opgaven

In het bestuursprogramma 2022-2026 zijn vijf urgente maatschappelijke opgaven (UMO's) benoemd. Participatie is een soort leidraad die in al deze opgaven een belangrijke rol heeft. We gaan hier kort inhoudelijk in op deze onderwerpen.

	Wonen Bouwen, bouwen, bouwen. Een belangrijk devies niet alleen voor deze bestuursperiode, maar ook zonder twijfel voor de volgende. De woningcrisis is niet opgelost, ondanks de vele inspanningen die we de afgelopen jaren hebben verricht. Maar dit is ook groter dan Borger-Odoorn. Er zijn projecten afgerond in de huidige bestuursperiode zoals Drouwenermond en Nieuw-Buinen en er starten projecten die in de komende jaren resultaten zullen opleveren. Denk aan de Koesteeg en voormalig Esdalcollege, denk aan de ontwikkelingen in Nieuw-Buinen. De komst van de Nedersaksenlijn zal veel van ons vragen, maar de inwoners ook veel opleveren. Over die inwoners gesproken, het is mooi om te zien met hoeveel enthousiasme zij komen met initiatieven. Ook dit zal blijven het komend jaar, en waar mogelijk blijven we onze medewerking verlenen.
	Armoede en bestaanszekerheid In de huidige bestuursperiode hebben we belangrijke stappen gezet in het aanpakken van armoede en het vergroten van bestaanszekerheid. Begonnen we met crisisaanpak wegens de hoge gasprijzen, we beëindigen deze bestuursperiode met nieuw beleid. Op het moment van schrijven gaat het beleidsplan bestaanszekerheid voor vaststelling naar uw raad. Tussendoor is veel geïnvesteerd in het structureel aanpakken van energiearmoede. Door het ondersteunen bij het isoleren van woningen en door het inzetten energiecoaches. Is daarmee het probleem van armoede opgelost. De opgave voor bestaanszekerheid gerealiseerd? Nee, armoede en bestaanszekerheid zijn vraagstukken die een langjarige aanpak vereisen.
	Preventie en inclusie Wij blijven ons ook nog voor het restant van deze bestuursperiode inzetten op preventie, bijvoorbeeld gericht op het opgroeien in een kansrijke omgeving door onze jeugd, maar ook het stimuleren van gezonder leven en meedoen. Denk hierbij aan de hervormingsagenda jeugd en de invulling door de vijf ketenaanpakken: De aanpak van overgewicht bij jongeren, valpreventie, kansrijke start, gezonde leefstijl interventies voor volwassenen en welzijn op recept. Al deze aanpakken blijven een intensieve samenwerking met onze ketenpartners vragen.

Zorg en voorzieningen dichterbij

Veel inwoners vinden het belangrijk dat voorzieningen blijven en het liefst zo dichtbij mogelijk. De buurtkamers in Nieuw-Buinen en Valthermond zorgen ervoor dat inwoners dichtbij geholpen kunnen worden. Daarnaast stellen ze inwoners in staat om op een laagdrempelige manier vragen te stellen aan bijvoorbeeld medewerkers van het sociaal team of de woningbouwcorporatie.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een urgente maatschappelijke opgave. Om daaraan richting te geven, heeft uw raad de Duurzaamheidsagenda Borger-Odoorn 2024-2030 ‘Samen duurzaam doen’ en het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2024-2026 vastgesteld. Deze documenten richten zich op vijf thema’s: klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit, energietransitie, natuur & biodiversiteit en duurzaam ondernemen &circulariteit. Ook iIn 2026 werken we aan de acties die staan beschreven in het uitvoeringsprogramma 2024-2026.

Een belangrijke opgave is het verduurzamen van woningen en andere gebouwen. Onze gemeente bevat naar verhouding veel woningen die onvoldoende geïsoleerd zijn. Daarom ondersteunen we woningeigenaren bij het nemen van isolatiemaatregelen. Deze energiebesparing draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelen en zorgt er tevens voor dat onze inwoners meer geld overhouden in hun portemonnee. Met wijkuitvoeringsplannen werken we samen met inwoners een plan uit hoe we hun wijk in de toekomst van het aardgas af kunnen halen.

De energietransitie en de klimaatopgave vragen steeds meer ruimte. Door de toenemende vraag naar elektriciteit wordt gewerkt aan de verzwaring van het elektriciteitsnet. Dit betekent dat de komende jaren ook in onze gemeente nieuwe laag- en middenspanningsstations moeten worden gebouwd en kabels moeten worden gelegd. Om tijdig de benodigde ruimte te kunnen reserveren en de vergunningen te kunnen verlenen zijn we in gesprek met de netbeheerder om onze inspanningen op elkaar af te stemmen.

Omdat de ruimtelijke ordening meer gestuurd zal worden vanuit water en bodem, gaan we bij aanpassingen in de openbare ruimte meer rekening houden met ruimte voor en opslag van water. Daartoe vragen we de raad in 2026 om een lokale adaptatiestrategie (LAS) vast te stellen, die voor onze gemeente de Regionale Adaptatiestrategie van het Samenwerkingsverband Noordelijke Vechtstromen (SNV) uitwerkt.”

	Participatie We vinden het belangrijk als gemeente dat inwoners, organisaties en bedrijven de mogelijkheid hebben en zich uitgenodigd voelen om invloed uit te oefenen op hun leefomgeving. Het doorlopen van een transparant proces bevordert vertrouwen in het handelen van de overheid. Participatie zagen en zien we als leidend principe- als randvoorwaarde- om onze opgaven aan te pakken. In het najaar van 2025 gaan we in samenspraak met de gemeenteraad starten om het nieuwe beleid vorm te geven. De vaststelling gaat waarschijnlijk nog plaatsvinden in deze bestuursperiode.

Voorstellen en besluiten BERAP 2025-I

Inleiding
In dit hoofdstuk leest u over de voorstellen en besluiten uit de BERAP 2025-I. De amendementen, moties en toezeggingen kunnen van belang zijn voor deze begroting.

Voorstellen en besluiten BERAP 2025-I
De raad heeft op 26 juni 2025:
1. De voortgang van het beleid 2025 voor kennisgeving aan te nemen;
2. In te stemmen met de autonome bestedingsvoorstellen 2025;
3. In te stemmen met de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2025;
4. De bestuursrapportage 2025-I vast te stellen.

De behandeling van de Bestuursrapportage heeft geleid tot 1 aanvaard amendement. Dit amendement betreft de verhoging van de starterslening. De inhoud van het amendement is:
1. Het Nationale Hypotheek Garantie-bedrag aan te houden als maximaal woning-aankoopbedrag waarvoor starters een lening kunnen aanvragen;
2. De starterslening per 1 september 2025 te verhogen tot maximaal 20% van het totale aankoopbedrag van de woning, met een maximum van 71.000 euro (zijnde 20% van de lokaal “betaalbaar” geachte woning);
3. De kosten hiervan te dekken uit het reeds bestaande fonds dat de gemeente hiertoe heeft ingesteld, en te bezien of, gaande het jaar, dit fonds uitbreiding behoeft en indien ja; de raad hiervoor om toestemming te vragen.

Het amendement heeft geen (directe) invloed op de Begroting 2026.

Voorstellen en besluiten Kadernota 2026

Inleiding
In dit hoofdstuk leest u over de voorstellen en besluiten uit de Kadernota 2026. Zoals bekend, sorteert de Kadernota voor op de begroting. Deze besluiten zijn dan ook van groot belang voor de Begroting 2026.

Voorstellen en besluiten Kadernota 2026
In de Kadernota 2026 staan de kaders voor deze Begroting 2026.

Uw raad heeft ingestemd met de volgende beslispunten:
1. In te stemmen met de ambities en speerpunten voor het jaar 2026;
2. In te stemmen met de financiële kaders en een nieuw kader toevoegen: 25% van de areaaluitbreiding opbrengsten OZB worden toegevoegd aan het budget Beheer openbare ruimte;
3. In te stemmen met de autonome bestedingsvoorstellen 2026;
4. In te stemmen met een onttrekking uit de VAR (€ 350.000);
5. In te stemmen met het tarief toeristenbelasting 2026;
6. In te stemmen met de denkrichtingen over de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2026 en de voorstellen uit het meerjarig investeringsplan;
7. In te stemmen met de denkrichtingen over het zoeken naar financiële investeringsruimte voor nieuw beleid
8. De Kadernota 2026 vast te stellen.

Moties Kadernota 2026
Bij de behandeling van de Kadernota 2026 zijn de volgende moties aanvaard:

<u>Zonder directe financiële consequenties voor de Begroting 2026:</u>
1. Motie "Raad vooraf";
2. Motie "inwoners voorbereiden op crisissituaties";
3. Motie "Uitbreiding buurtkamers";
4. Motie "Bouwen voor de doorstroming";
5. Motie "Inclusief Woonwagenbewoners"
6. Motie "Een eigen lokaal hitteprotocol";
7. Motie "Pilot flitspalen in 30 km zones".

<u>De volgende aanvaarde moties hebben financiële consequenties voor de Begroting 2026:</u>
8. Motie “Versnelling wijkrenovatie en stapsgewijze financiering”;
9. Motie “Nedersaksenlijn”;
10. Motie "Jongerenhub".

Toelichting financiële consequenties Begroting 2026:

<u>8. Versnelling wijkrenovatie en stapsgewijs financiering</u>
In deze motie verzoekt uw raad het college om bij de Begroting 2026 een bedrag van € 250.000 aan incidentele middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wijkrenovatie en in 2026 € 50.000 vanuit deze reserve in te zetten voor proceskosten.

In deze Begroting 2026 stellen we u voor, conform motie, om € 250.000, ten laste van de VAR, extra te doteren aan de bestemmingsreserve Wijkrenovatie. In een afzonderlijk beslispunt is dit voorstel opgenomen in de Begroting 2026. In de bestuurlijke voorstellen is opgenomen om € 50.000 in te zetten voor proceskosten.

9. Motie Nedersaksenlijn
In deze motie verzoekt uw raad het college om :
- bij 1e BERAP 2026 de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen voor de verdere planontwikkeling;
- bij de Begroting 2027 een bestemmingsreserve Nedersaksenlijn in te stellen.

We zien als college, dat nadat het Rijk middelen voor de Nedersaksenlijn beschikbaar heeft gesteld, dat de gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen in een stroomversnelling komt. We willen daarom als college in deze Begroting 2026 alvast voorstellen om al middelen beschikbaar te stellen en een bestemmingsreserve in te stellen. Dit maakt het mogelijk om de komende periode voortvarend de gebiedsontwikkeling op te pakken. We stellen voor om € 350.000 in deze reserve te storten.

10. Jongerenhub
In deze motie verzoekt uw raad het college om te onderzoeken hoe in onze gemeente jongerenhubs gerealiseerd kunnen worden in samenhang met lopende ontwikkelingen bij het voortgezet onderwijs (Esdal college) en ontmoetingsruimten zoals in diverse dorpen. En om uiterlijk bij de Begroting 2026 een voorstel met een globale kostenraming voor te leggen aan de raad.

We gaan uw raad, middels een raadbrief, voor de begrotingsvergadering van 6 november 2025 een globale kostenraming voorleggen. In de Begroting 2026 stellen we voor om indicatief € 150.000 beschikbaar te stellen. De kapitaallast van € 15.000 kan ten laste van de meerjarig investeringsplan gebracht worden. Dit betreft een eerste indicatieve reservering.

Voorstel begroting 2026

Beslispunten Begroting 2026

In het raadsvoorstel en raadsbesluit behorende bij de begroting 2026 wordt de gemeenteraad voorgesteld:

1. De begroting 2026 vast te stellen, waaronder:
    a. De ambities en doelen voor 2026, zoals verwoord onder de thema's
    b. De bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2026 zoals verwoord in de bijlage IV Dynamische prioriteitenlijst;
    c. De stijging van het tarief OZB van 2,75 %;
    d. De uitgangspunten voor de tarieven afvalstoffenheffing en rioolrechten zoals verwoord in de paragraaf lokale heffingen;
    e. De voorstellen voor structurele investeringsruimte (€ 1 miljoen);
2. De bestemmingsreserve COVID (€ 416.676) op te heffen en deze te gebruiken voor de zoektocht naar incidenteel nieuw beleid zoals opgesomd in de bijlage Zoektocht naar financiële ruimte
3. Uit de bestemmingsreserve Ontheemden 3 miljoen over te boeken naar de VAR zoals opgesomd in de bijlage Zoektocht naar financiële ruimte.
4. Een onttrekking te doen aan de VAR voor de bestuurlijke bestedingsvoorstellen van € 2.108.000;
5. Een Bestemmingsreserve Nedersaksenlijn in te stellen;
6. Een onttrekking te doen aan de VAR voor Wijkrenovatie (€ 250.000)

1. De begroting 2026 vaststellen.

De begroting bevat meer inhoud dan in bovenstaande beslispunten is benoemd. Door het vaststellen van de begroting worden ook overige zaken vastgesteld.
Een voorbeeld is de invulling van de stelpost indexatie. Een ander voorbeeld zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen. Door de begroting vast te stellen, vragen we de raad ook daarmee in te stemmen.

1 a. Door het vaststellen van de ambities en doelen 2026 kunnen wij aan de slag met de uitvoering.

Het Bestuursprogramma 2022-2026 is in de begroting uitgewerkt op basis van vijf urgente maatschappelijke opgaven (UMO's):
- Duurzaamheid;
- Wonen;
- Armoede en bestaanszekerheid;
- Zorg en voorzieningen dichterbij;
- Preventie en inclusie.

Een belangrijke leidraad voor de uitvoering van deze opgaven is participatie.

In het hoofdstuk Urgente Maatschappelijke opgaven is dit verder uitgewerkt. De doelen voor 2026 zijn bij de verschillende (sub)thema's uitgewerkt. Dit is gedaan aan de hand van de volgende vragen:
1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?

1 b. Het vaststellen van de bestuurlijke bestedingsvoorstellen in de bijlage IV

In deze begroting zijn geen (nieuwe) autonome bestedingsvoorstellen opgenomen. De autonome bestedingsvoorstellen voor het jaar 2026 zijn in de Kadernota 2026 opgenomen en vastgesteld en verwerkt in deze begroting.

De mutaties van de stelpost Indexatie zijn ook autonome mutaties als gevolg gestegen prijzen. Deze stelpost wordt net als andere mutaties in de begroting ingestemd door het vaststellen van de begroting 2026

De bestuurlijke bestedingsvoorstellen zijn gepresenteerd op de Dynamische Prioriteitenlijst (DPL) en integraal afgewogen. In de bijlage DPL zijn de voorstellen toegelicht. Hier zijn ook de bestedingsvoorstellen gekoppeld aan het MJIP toegelicht.

1 c . de stijging van het OZB-tarief is gebaseerd op het bestuursprogramma 2022-2026.

1 d. de uitgangspunten van afval en riool zijn gebaseerd op het 100% kostendekkendheid principe.
In de paragraaf Lokale heffingen zijn de opbouw van het tarief en de kosten verder toegelicht.

1 e. Instemmen met de voorstellen voor structurele investeringsruimte voor nieuw beleid (€ 1 miljoen).
Conform onze voorzet in de Kadernota 2026 stellen we in deze Begroting 2026 voor om € 1 miljoen financiële ruimte voor nieuw beleid te maken. In bijlage Financiële ruimte voor nieuw beleid is een specificatie van de voorstellen opgenomen.

2. Instemmen met het opheffen van de Bestemmingsreserve COVID voor incidentele investeringsruimte voor nieuw beleid (€ 416.676 miljoen).
Voorgesteld wordt de bestemmingsreserve Covid (€ 416.676) op te heffen voor de invulling van de Zoektocht naar Financiële ruimte.

3. Instemmen met het onttrekken van € 3.000.000 uit de Bestemmingsreserve Ontheemden voor incidentele investeringsruimte voor nieuw beleid.
Voorgesteld wordt om € 3 miljoen van de bestemmingsreserve Ontheemden toe te voegen aan de VAR.

4. Een onttrekking uit de VAR voor Bestuurlijke bestedingsvoorstellen (€ 2.108.000)
Deze onttrekking is noodzakelijk om de bestuurlijke bestedingsvoorstellen te financieren.

Nieuwe bestuurlijke bestedingsvoorstellen (na Kadernota 2026)	€ 547.000
Bestuurlijke bestedingsvoorstellen Kadernota 2026	€ 1.861.000
Totale bestuurlijke bestedingsvoorstellen	**€ 2.408.000**
Financiering bestuurlijke bestedingsvoorstellen	
overheveling van knop 1 naar knop 2 (Incidentele Bestedingsruimte)	€ 300.000
onttrekking uit de VAR	€ 2.108.000
Totaal financiering	**€ 2.408.000**

Ten opzichte van de Kadernota 2026 zijn een aantal bestuurlijke bestedingsvoorstellen gewijzigd, namelijk:
A Onderzoekskosten toekomst 3 buitenbaden (€ 25.000);
B.Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen /NSL (€ 350.000);
C. Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost Drenthe (€ 25.000);
D. Doorfietsroute Emmen - Borger (WOKT) PM
E. Regiodeal Vrijetijdseconomie en Verhalen (€ 63.000);
F. Voortzetting Samenwerkingovereenkomst Dutch Techzone (periode 2026 -2029) (€ 84.000);
G. Jongerenhub (pm)
Totaal € 547.000

In bijlage DPL zijn alle bestuurlijke bestedingsvoorstellen toegelicht.

5. Bestemmingsreserve Nedersaksenlijn
Uw raad heeft bij de behandeling van de Kadernota 2026 de motie Nedersaksenlijn aangenomen. In deze motie verzoekt uw raad het college om:
- bij 1e BERAP 2026 de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen voor de verdere planontwikkeling;
- bij de Begroting 2027 een bestemmingsreserve Nedersaksenlijn in te stellen.

We zien als college dat nadat het Rijk middelen voor de Nedersaksenlijn beschikbaar heeft gesteld, dat de gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen in een stroomversnelling komt. We willen daarom als college in deze Begroting 2026 alvast voorstellen om al middelen beschikbaar te stellen en een bestemmingsreserve in te stellen. Dit maakt het mogelijk om de komende periode voortvarend de gebiedsontwikkeling op te pakken.

Het instellen van een bestemmingsreserve is een bevoegdheid van de raad en daarom is hiervoor een afzonderlijk beslispunt opgenomen.

In bijlage DPL zijn de bestuurlijke bestedingsvoorstellen opgenomen. Eén van deze voorstellen is om € 350.000 beschikbaar te stellen voor de gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen als gevolg van de komt van de Nedersaksenlijn. Deze middelen kunnen daarna worden gestort in de Bestemmingsreserve Nedersaksenlijn.

6. Een onttrekking uit de VAR voor Wijkrenovatie (€ 250.000)
Deze (extra) dotatie wordt voorgesteld om de motie van de raad Wijkrenovatie uit te voeren

Recapitulatie van baten en lasten

Hieronder is de recapitulatie van baten en lasten voor het jaar 2026 weergegeven. Dit overzicht bevat de baten en lasten per thema en een specificatie van Onze portemonnee. De baten en lasten van Onze portemonnee vormt het totaal van de Algemene dekkingsmiddelen en de onderdelen Overhead, Algemene lasten & baten, Vennootschapsbelasting, Beleidsintensivering, Calamiteiten & onvoorzien en Mutaties reserves.

BEGROTING 2026	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Thema 1 Onze inwoners	48.390.881	9.400.213	-38.990.669
Thema 2 Onze economie	718.673	2.503.986	1.785.313
Thema 3 Onze toekomst	7.417.837	812.019	-6.605.818
Thema 4 Onze leefomgeving	26.084.035	10.770.903	-15.313.131
Totaal thema's	**82.611.426**	**23.487.121**	**-59.124.305**
Treasury	1.523.715	1.750.030	226.315
OZB woningen	103.077	5.717.261	5.614.184
OZB niet-woningen	-	1.845.580	1.845.580
Belastingen overig	167.603	-	-167.603
Algemene uitkering gemeentefonds	-	60.592.889	60.592.889
Overige uitkeringen gemeentefonds		5.061.222	5.061.222
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**1.794.395**	**74.966.982**	**73.172.587**
Overhead	15.366.390	326.173	-15.040.217
Algemene lasten, baten	104.393	-50.000	-154.393
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Saldo van baten en lasten	**99.876.603**	**98.730.276**	**-1.146.327**
Mutaties reserves	12.051.282	14.184.444	2.133.162
Resultaat	**111.927.885**	**112.914.719**	**986.835**

Het saldo in 2026 bedraagt € 986.836. Dit is de optelsom van de ruimte voor:

1. onvoorzien incidenteel € 50.000
2. ruimte voor indexatie € 643.887
3. saldo begroting € 37.677
4. beleidsintensivering € 255.272

Onze inwoners

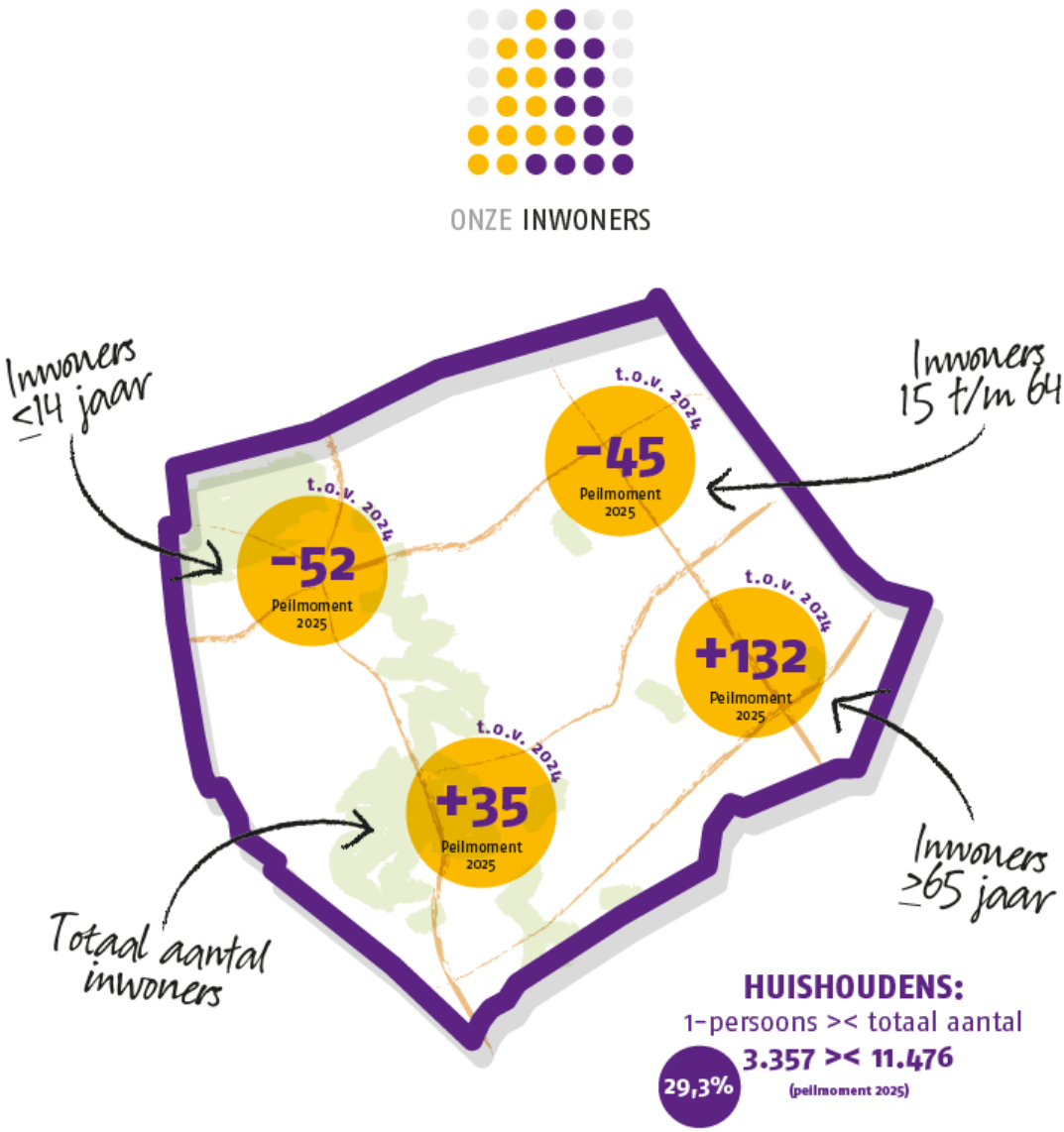

Onze economie

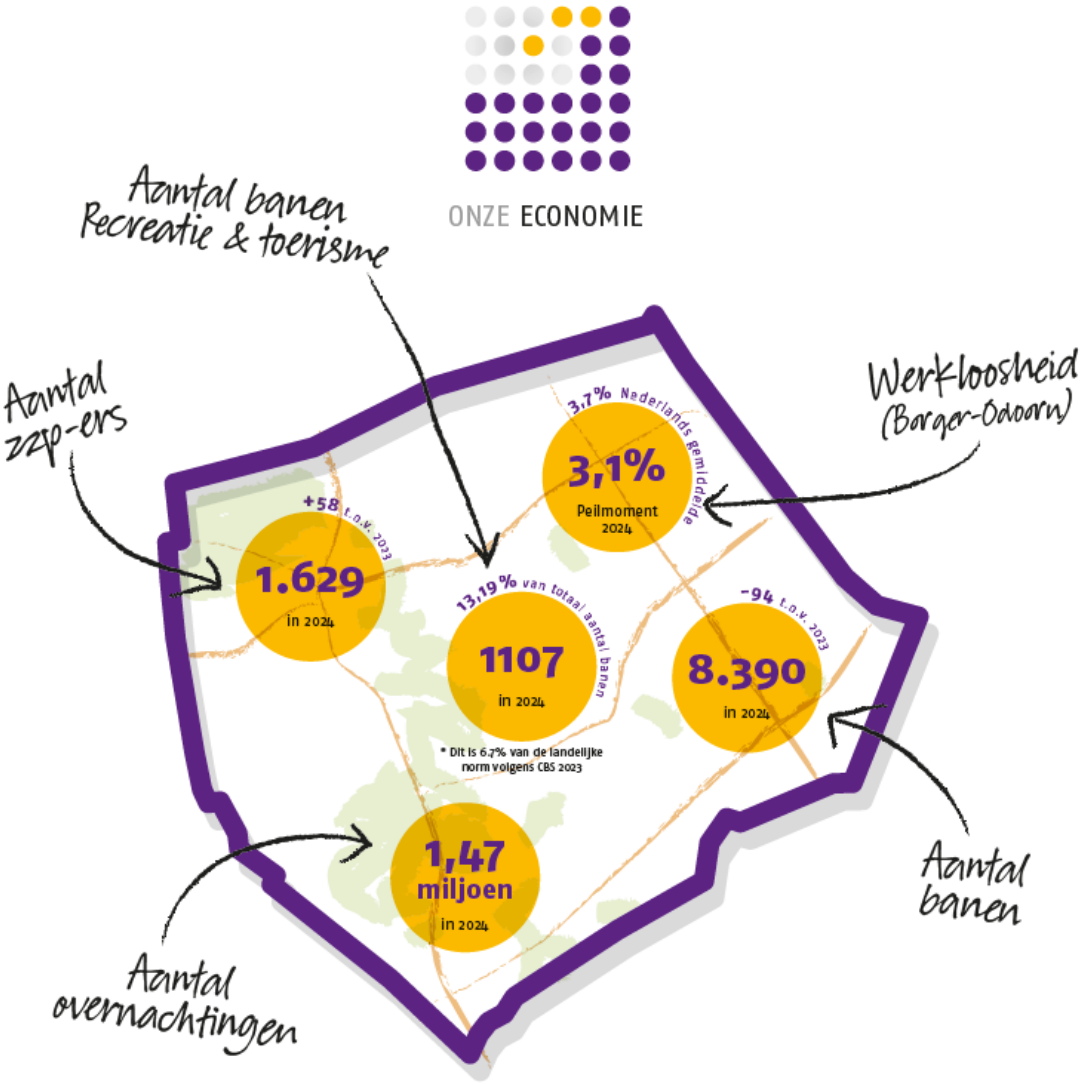

Onze toekomst

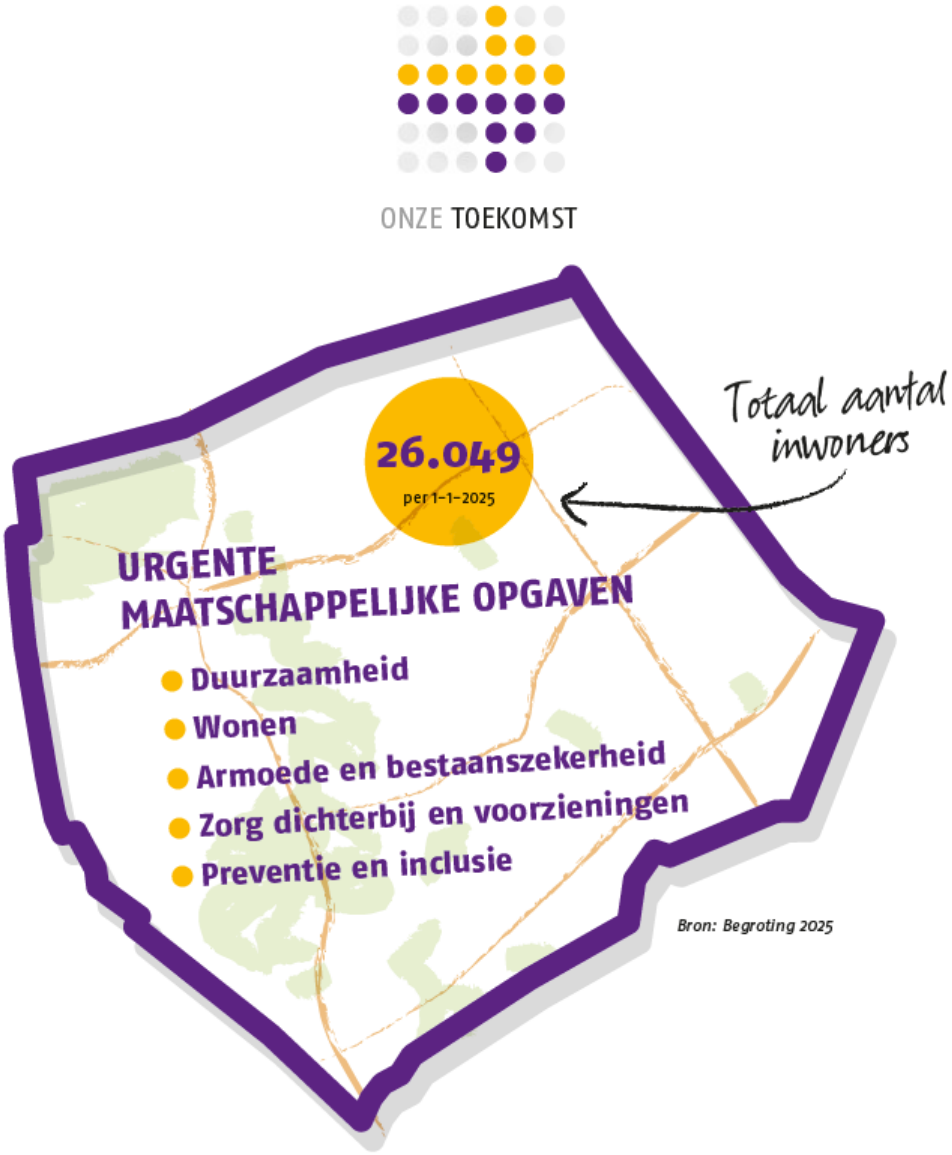

Onze leefomgeving

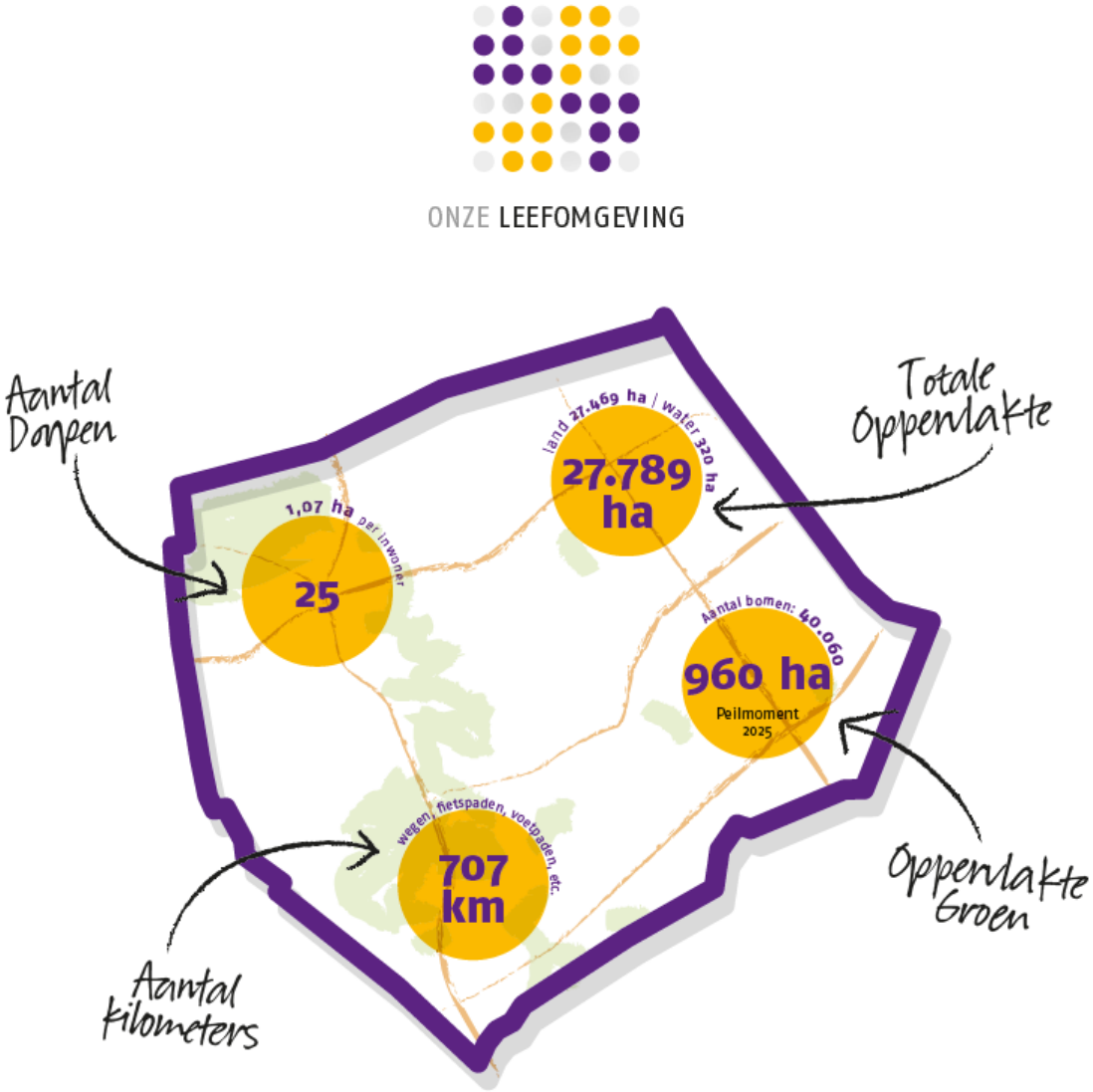

Onze inwoners

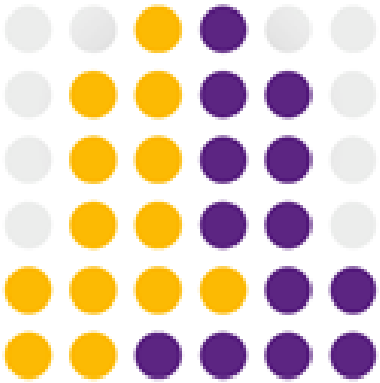	Subthema’s: - Sociaal domein; - Dienstverlening.

Sociaal Domein

Ambitie

In Borger-Odoorn moet iedereen een veilig, gezond en stabiel leven kunnen opbouwen. Daarom zetten wij ons in voor bestaanszekerheid en het voorkomen van armoede. We streven naar gelijke kansen voor iedereen, of je nu jong bent of oud, ziek of gezond. We werken aan een samenleving waarin mensen zich welkom voelen, elkaar kunnen ontmoeten en op tijd hulp krijgen als dat nodig is. Zorg en ondersteuning organiseren we zoveel mogelijk dichtbij huis. We geloven in het voorkomen van problemen en helpen inwoners om zoveel mogelijk zelf regie te houden over hun leven.

Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen
De samenleving verandert snel, en dat heeft ook directe gevolgen voor het sociaal domein. De vergrijzing leidt tot een groeiende vraag naar zorg, ondersteuning en passende woonvoorzieningen, terwijl de mantelzorg onder druk staat. Tegelijkertijd kampen we met een krappe arbeidsmarkt en dat bemoeilijkt de uitvoering van beleid en zorgverlening. Door aanhoudende inflatie en economische onzekerheid neemt de vraag naar inkomensondersteuning, schuldhulpverlening en armoedebeleid toe. Ook bestaat er bij jongeren een groeiende behoefte aan mentale en sociale ondersteuning.

De val van het kabinet Schoof zorgt daarnaast voor extra onzekerheid: belangrijke hervormingen in onder andere de Wmo, jeugdzorg en asiel lopen vertraging op. Ondertussen leven er nog altijd inwoners in bestaansonzekerheid. Landelijke sturing en aanvullende middelen blijven uit, terwijl de gemeenten kampen met stijgende kosten in het sociaal domein en knelpunten in de (preventie-)financiering. Ondanks dat 2026 een beleidsarm jaar is, blijft het noodzakelijk om lopende ambities af te ronden en bestaand beleid voort te zetten. Juist in deze onzekere context en met name omdat een aantal thema's jaarlijks incidenteel gefinancierd wordt zoals Backpack, de Kansencoaches en het financieel team.

Bestaanszekerheid en kansengelijkheid
Bestaanszekerheid en kansengelijkheid lopen als een rode draad door het sociaal domein. Het is de paraplu waaronder thema’s als armoede, gezondheid, onderwijs, ontwikkeling, werk en wonen samenkomen. Het beleidsplan ‘Samen werken aan bestaanszekerheid’ is hierin belangrijk. In 2026 ligt de focus op het verder verankeren van deze visie. Dit doen we onder andere door voort te bouwen op het bestaande netwerk rondom bestaanszekerheid en extra te investeren in inzet van Backpack en Kansencoaches. Deze inzet richten we met nadruk op het veengebied, waar de kansengelijkheid meer onder druk staat.

Maatschappelijke ondersteuning
De vergrijzing leidt tot een groeiende vraag naar zorg, ondersteuning en passende woonvoorzieningen, terwijl ook de mantelzorg onder druk staat. Door aanhoudende inflatie en krapte op de arbeidsmarkt nemen de kosten voor de Wmo verder toe.

De grootste kostenpost binnen de Wmo is huishoudelijke hulp (56 %). Sinds 2025 werken we in de Wmo met nieuwe contracten op basis van daadwerkelijk geleverde ondersteuning. In 2026 is dit nieuwe financieringsmodel voor het eerst een volledig kalenderjaar van kracht. Hiermee voorkomen we onnodige kosten, terwijl inwoners de hulp blijven krijgen die zij nodig hebben.

De voorgenomen afschaffing van het Wmo-abonnementstarief is door het Rijk vooralsnog uitgesteld tot 1 januari 2027. Door de val van het kabinet is het onzeker of dit doorgaat. Wij zullen ons hard blijven maken voor compensaties bij uitstel of versnelde invoering van deze maatregel. Omdat we bij invoering verwachten dat dit een positief effect heeft op de gemeentelijke financiën.

Jeugd en onderwijs
We streven naar gelijke kansen voor álle kinderen in Borger-Odoorn. Dit geven we vorm in de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) 2025–2029. Dit is de beleidsmatige agenda van kinderopvang, onderwijs, bibliotheek, welzijn, zorg en gemeente. LEJA is een instrument om te komen tot gezamenlijke afspraken over (de uitvoering van) het onderwijs- en jeugdbeleid. Het is een samenwerking met alle partners rondom het kind en de jongere met één gedeeld doel. LEJA geeft richting aan hoe we willen inzetten op integrale en preventieve ondersteuning van kinderen en jongeren. We bouwen voort op de afgelopen jaren, met als blijvende basis de visie 'It takes a village to raise a child' en het voortzetten van succesvolle initiatieven zoals de kansencoaches in het primair en voortgezet onderwijs.

De komende jaren blijven we ons inzetten voor de uitvoering en verdere ontwikkeling van de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming. Het vormen van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulpregio Drenthe en de opdracht sterke lokale teams vanuit de Hervormingsagenda Jeugd vragen onze inzet. Daarnaast zijn we gestart met de pilot 'Opvoedondersteuning' en zetten we in op vroegsignalering en preventie.

Preventie
Een structurele en betrouwbare financiering voor preventieve inzet is van groot belang om lange termijn doelen te kunnen stellen én behalen. De incidentele en onzekere financiering rondom het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA), de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) en School en omgeving (Backpack) maakt het moeilijk om hierop te sturen. We hebben een brede blik op preventie. Buurtsportcoaches en cultuurcoaches spelen hierin een belangrijke rol. Maar ook de buitenruimte en onze (sport)accommodaties zijn onmisbare randvoorwaarden voor een gezonde omgeving die uitnodigt tot sporten, bewegen, cultuur en bovenal tot ontmoeting. De buurtkamers ontwikkelen zich ook tot een belangrijke plek in de directe leefomgeving van onze inwoners. Dichtbij, laagdrempelig en met verschillende disciplines. Er is ruimte voor een praatje en er is direct ondersteuning mogelijk. Het behoud hiervan is van groot belang.

Vanuit het Gezond Actief Leven Akkoord zetten we, naast de reguliere inzet, extra buurtsportcoaches in. Eén specifiek voor jongeren vanaf 12 jaar. Gericht op het stimuleren van sport en bewegen als middel tegen middelengebruik en eenzaamheid. En één specifiek voor senioren met de focus op gezond en fit ouder worden. Volwassenen en senioren in onze gemeente bewegen minder dan gemiddeld in Drenthe. Daarom benutten we de openbare ruimte middels de uitvoeringsagenda BIOR en begeleiden we via ketenaanpakken als overgewicht, valpreventie en welzijn op recept, inwoners naar passend (beweeg)aanbod.

Gezondheid
Het RIVM stelt dat het goed gaat met de gezondheid van Nederlanders. Maar, kijkend naar 2050 is het niet vanzelfsprekend dat het goed blijft gaan. In de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) van 2024 staan vijf overkoepelende opgaven die urgent zijn en nu om actie vragen. Daar stemmen we ons lokale gezondheidsbeleid op af.

De gezondheid van onze inwoners staat op een aantal thema's nog meer onder druk dan in andere gebieden in Nederland. Zo stijgt het aantal ouderen hier sneller dan in de rest van het land en zijn er in onze gemeente al jaren meer volwassenen met (ernstig) overgewicht. De ketenaanpakken die vanuit Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) zijn opgestart, vragen om implementatie in regulier beleid voor een duurzame aanpak.

Cultuur
In 2025 heeft de gemeente Borger-Odoorn de cultuurnota 'Cultuur is Meedoen' vastgesteld. Een van de belangrijkste acties die hieruit voortvloeit is het opstellen van een podiumplan. Dit plan richt zich op het versterken van de podiumfunctie binnen de gemeente, zowel op het veen als op het zand. Het doel is om inwoners en organisaties uit te dagen om samen een lokaal podium vorm te geven. De gemeente biedt in het bijzonder steun aan organisaties die eerder gebruikmaakten van snijvlaksubsidies, en aan lokale culturele initiatieven die in het huidige jaar een subsidieaanvraag indienen.

Participatiewet en wet inburgering
De begeleiding binnen de Participatiewet wordt intensiever en complexer. Hoewel het aantal huishoudens met een uitkering licht daalt, blijven nieuwe uitkeringsgerechtigden langer in de bijstand en hebben zij vaker een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit vraagt om meer inzet op begeleiding en leidt tot oplopende uitkeringskosten. Daarnaast wordt er in Drenthe gewerkt aan een versteviging van de infrastructuur. Dit gaan we terugzien bij de sociale werkvoorzieningsbedrijven en door het opzetten van Werkcentrum Drenthe: een loket voor inwoners en werkgevers met vragen over werk en opleiding. Het doel is een goede ondersteuning en begeleiding van onze inwoners.

In 2026 treedt de wetswijziging 'Participatiewet in balans' in werking, met daarin ruim twintig maatregelen om de wet beter te laten aansluiten op wat mensen aankunnen en nodig hebben. Het doel is om de balans tussen rechten en plichten te herstellen. Daarnaast gaat per 1 januari 2026 de wet 'Van school naar duurzaam werk' in. Deze wet moet jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt beter ondersteunen bij de overstap van onderwijs naar werk. Jongeren tot 27 jaar uit het mbo, vso, pro en de groep vroegtijdig schoolverlaters krijgen daarbij begeleiding van scholen, gemeente en doorstroompunten, die verplicht samenwerken.

Asiel en migratie
In 2026 staat Borger-Odoorn voor grote uitdagingen rond de opvang en huisvesting van statushouders en Oekraïense ontheemden. Door de krapte op de woningmarkt stagneert de doorstroom, waardoor opvanglocaties vol raken en gezocht wordt naar alternatieve oplossingen zoals flexwoningen, B&B's en groepsaccommodaties. De kosten voor opvang en huisvestiging nemen toe, terwijl de rijksbijdragen hiervoor structureel tekortschieten. Recente verlagingen van vergoeding (normbedrag) voor Oekraïners vergroten de druk nog verder. Dit leidt tot een financiële en organisatorische belasting voor onze gemeente, terwijl mogelijke wijzigingen in landelijke beleidskaders voor meer onzekerheid zorgen.

Doelstellingen

Sociaal domein	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Bestaanszekerheid voor al onze inwoners.	1.1 We bouwen voort op het ontstane netwerk rond bestaanszekerheid en gaan de visie verder tot uitvoering brengen met dit netwerk. 1.2 Het visiedocument basisvaardigheden wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.
2. Preventief, passende ondersteuning en zorg.	2.1 De ketenaanpakken 'overgewicht volwassenen en jeugd, valpreventie, welzijn op recept en kansrijke start implementeren en met onze samenwerkingspartners doorontwikkelen. 2.2 Het vormen van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulpregio Drenthe. 2.3 We maken een gedeeld en breed gedragen plan voor een toekomstbestendig zorglandschap, passend binnen de kaders van de hervormingsagenda jeugd. 2.4 Het versterken van lokale teams, mede door te verkennen of de toegang van Andes en de Sociale Teams dichter bij elkaar gebracht kunnen worden. 2.5 Kansencoach in primair en voortgezet onderwijs voortzetten.
3. Een positieve en kansrijke omgeving bieden voor de jeugd.	3.1 Uitvoering Backpack samen met het onderwijs voor langere periode voortzetten. 3.2 Pilot positieve gezondheid jongeren uitvoeren. 3.3 Uitvoeringsagenda BIOR uitvoeren. 3.4 Met de LEJA-partners wordt er een plan ontwikkeld vanuit de gedachte van kansrijk opgroeien (OKO).
4. Het versterken van de podiumfunctie binnen de gemeente om cultuurbeleving voor iedereen toegankelijk te maken/houden.	4.1 Opstellen van een podiumplan als onderdeel van de cultuurnota.
5. Een toekomstbestendig gezondheidsbeleid.	5.1 Gezondheidsbeleid herijken a.d.h.v. volksgezondheid toekomstverkenning GGD Drenthe en lokale ontwikkelingen.

Dienstverlening

Ambitie

Het borgen van de kwaliteit van onze dienstverlening blijft erg belangrijk. De wensen van onze inwoners proberen we te vertalen in onze bedrijfsvoering. De samenleving verandert in hoog tempo onder invloed van digitalisering en inzet van nieuwe instrumenten zoals AI (artificial intelligence). De verwachtingen van onze inwoners veranderen hierdoor.
In 2025 ronden we onze nulmeting naar dienstverlening af en brengen we een "Mijn Omgeving" voor inwoners en bedrijven in de lucht. In 2026 voegen we stapsgewijs meer diensten aan "Mijn Omgeving" toe. Zo kunnen inwoners en bedrijven gemakkelijker digitaal zakendoen met de gemeente en de voortgang volgen.

Digitale dienstverlening
We moeten de komende jaren fors investeren in onze digitale dienstverlening. We onderzoeken daarbij de mogelijkheden van slimme technologie zoals AI. Parallel aan deze nieuwe vormen van digitale dienstverlening zorgen we dat we ons aan onze afspraken over dienstverlening houden. Bijvoorbeeld bij afspraken over het aantal dagen waarbinnen we terugbellen. We zetten technische hulpmiddelen in om dit te bewaken en te toetsen en gebruiken instrumenten (bijvoorbeeld klanttevredenheidsonderzoeken en klachtenprocedures) om de kwaliteit van onze dienstverlening te meten. Naast deze toenemende digitalisering, houden we de menselijk maat in beeld. Het op verzoek thuisbezorgen van reisdocumenten is hier een voorbeeld van.

Bedrijfscontinuïteit
Verstoringen kunnen in allerlei vormen en maten voorkomen. Bijvoorbeeld een elektriciteitsstoring of een brand. Dit kan grote impact hebben op de bedrijfscontinuïteit en dus ook op de dienstverlening door de gemeente. Om ervoor te zorgen dat cruciale processen kunnen doorlopen bij verstoringen, werken wij aan een bedrijfscontinuïteitsplan. We gaan de nodige maatregelen treffen om ongeacht de omstandigheden, de continuïteit van de meest kritische bedrijfsprocessen te garanderen. De impact van verstoringen in de dienstverlening van onze gemeente worden hierdoor beheersbaar.

Als één of meerdere van deze bedrijfsprocessen wordt onderbroken, moeten wij snel en besluitvaardig kunnen optreden om deze activiteiten binnen de kortst mogelijke termijn te herstellen. Op dit moment is nog niet duidelijk welke middelen het bedrijfscontinuïteitsbeheer gaat vragen.

Doelstellingen

Dienstverlening	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Een efficiënte en excellente dienstverlening van de gemeente richting haar inwoners, ondernemers en bezoekers.	1.1 We zijn verder gegaan met de ontwikkeling van onze dienstverlening. 1.2 We zijn gestart met een nulmeting op onze totale dienstverlening. Hierna gaan we dit periodiek monitoren en onze processen daarop aanpassen. 1.3 We gaan aan de slag met onze kanalenstrategie. Dit doen we onder andere met behulp in beeld brengen van klantreizen. 1.4 Het proces Meldingen Openbare Ruimte is verbeterd en opnieuw neergezet binnen de organisatie. 1.5 We rollen de opgehaalde klantbeloften uit. 1.6 We leggen onze communicatie-infrastructuur vast in een contentstrategie: welke bestaande en nieuwe communicatiemiddelen zetten we in voor welke informatie en doelgroepen. Zo hebben we het afgelopen jaar Facebook toegevoegd als kanaal. 1.7 We hebben het traject begrijpelijk schrijven af en beleggen dit structureel in de organisatie. 1.8 We actualiseren eind 2025 onze visie op Dienstverlening, waarin we bovenstaande punten gaan meenemen en daarna verwerken tot een uitvoeringsprogramma voor de rest van 2025 en verder.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2024 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2024. De cijfers van de begroting 2025 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2025-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2026 zijn zoals de begroting 2026 is opgesteld.

Onze inwoners	Begroting 2026			Begroting 2025			Rekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal x € 1.000	**48.389**	**9.400**	**38.988**	**46.196**	**9.273**	**36.922**	**52.476**	**18.412**	**34.067**

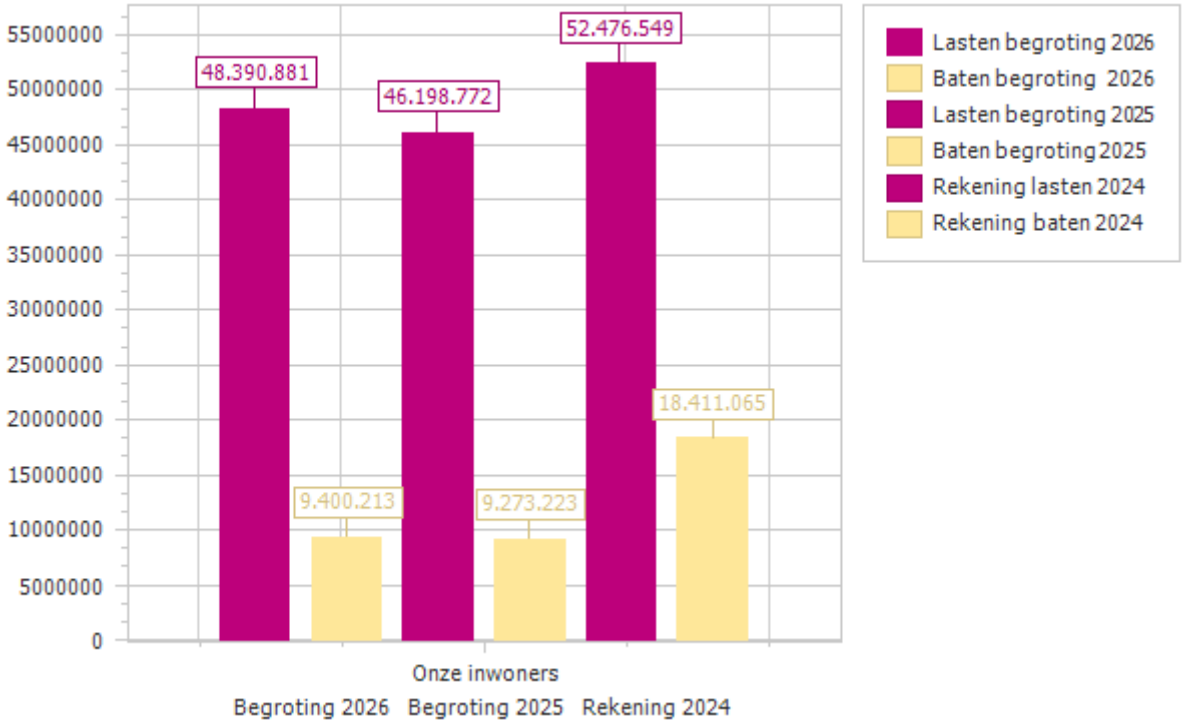

Onze economie

	Subthema’s: - Economische ontwikkeling; - Recreatie en toerisme.

Economische ontwikkeling

Ambitie

Wij willen een ondernemersvriendelijke en verbindende gemeente zijn met een laagdrempelige en proactieve houding richting ondernemers. De nadruk ligt op het versterken van de landbouwsector en het verbeteren van het vestigingsklimaat. Ook willen we sterk georganiseerde ondernemersverenigingen en toekomstbestendige bedrijventerreinen realiseren. We organiseren netwerkbijeenkomsten en bedrijfsbezoeken om de behoeften van ondernemers te peilen en we spelen actief in op thema's zoals circulariteit, duurzaamheid en innovatie.

We zetten in op samenwerking binnen regionale netwerken zoals Dutch Tech Zone, de Agenda voor de Veenkoloniën en de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe om innovatie en ontwikkeling te stimuleren.

We werken aan de actualisering van onze economische beleidsvisie. We spelen in op de veranderende economie met een centrale plek voor de brede welvaart en regionale samenwerking. Een uitvoeringsprogramma voor de periode 2026-2030 is hier onderdeel van.

Doelstellingen

Economische ontwikkeling	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Een laagdrempelige, verbindende en faciliterende gemeente.	1.1 We blijven ondernemers en instellingen actief verbinden aan lokale, regionale en landelijke programma's en netwerken. Voorbeelden hiervan zijn Dutch TechZone, Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe en Growing Emmen. 1.2 We organiseren op structurele basis ambtelijke en bestuurlijke bedrijfsbezoeken bij lokale ondernemers. Ook willen we op regelmatige basis ondernemersbijeenkomsten organiseren. 1.3 We gaan aan de slag met de uitvoeringsagenda van het Economisch Programma 2026-2030.
2. Het vestigingsklimaat is passend bij de behoefte ondernemers.	2.1 We werken samen met ondernemers en ondernemersverenigingen op bedrijventerreinen aan Toekomkomst bestendige Bedrijventerreinen. 2.2 We stimuleren bedrijven om gebruik te maken van regelingen op het gebied van duurzaamheid. 2.3 We onderzoeken, in verband met de vraag van ondernemers, of er mogelijkheden zijn één of meerdere bedrijventerreinen op termijn uit te breiden of dat er elders nog gronden beschikbaar kunnen komen voor bedrijfshuisvesting.

Recreatie en Toerisme

Ambitie

De ambitie blijft het behouden én versterken van de toppositie van Borger-Odoorn als Drentse gemeente met veel werkgelegenheid in recreatie en toerisme (R&T) en voorzieningen die bijdragen aan onze leefbaarheid en aantrekkingskracht. Met de vaststelling van de visie Recreatie & Toerisme 2025–2030 is ingezet op waardevol toerisme: meer kwaliteit dan kwantiteit, aandacht voor spreiding in tijd en ruimte, duurzaamheid en balans tussen gast, inwoner en omgeving. Ook in 2026 blijven bereikbaarheid, fietsen en aantrekkelijke infrastructuur essentieel in deze ontwikkeling.

Doelstellingen

Recreatie en Toerisme	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Een laagdrempelige, verbindende en faciliterende gemeente.	1.1 We ondersteunen de sector met campagnes (via Stichting Bestemming Borger-Odoorn), verbeteren (toegankelijkheid van) wandel- en fietsroutes, en investeren in toegankelijke en digitale gastinformatie voor bezoekers én inwoners. 1.2 We blijven deelnemen aan netwerken en programma's zoals Recreatieschap Drenthe, Vitale Vakantieparken Drenthe, Samenwerkingsverband De Hondsrug, UNESCO Geopark, Cittaslow en benutten deze voor kennisdeling, afstemming en gezamenlijke projecten. 1.3 Samen met Veenkoloniale gemeenten en marketingorganisaties in Drenthe en Groningen verkennen we kansen op toeristisch-recreatief terrein. 1.4 We stimuleren verduurzaming van ondernemers in de R&T-sector door het organiseren van bijeenkomsten, het delen van best practices en het faciliteren van toegang tot subsidieregelingen en energieadvies. 1.5 Binnen het programma Vitale Vakantieparken werken we samen aan verbetertrajecten op recreatieparken, gericht op kwaliteit, duurzaamheid en toekomstbestendigheid. 1.6 Via de Regio Deal ZOD II: Vrije Tijd en Verhalen van het Landschap dragen we bij aan onze vrijetijdseconomie. We richten ons op storytelling in het landschap, verhaallijnen rond Veenkoloniale dorpen, routes en versterking van iconische plekken.

2. Het vestigingsklimaat is passend bij de behoefte ondernemers.	2.1 We voeren het uitvoeringsprogramma van de visie Recreatie & Toerisme 2025–2030 uit door projecten te realiseren o.a. op het gebied van spreiding, routes, positionering en duurzaamheid. Daarbij werken we nauw samen met SBBO en de lokale sector. 2.2 We hanteren het afwegingskader verblijfsrecreatie als toetsingsinstrument bij nieuwe initiatieven en bij herontwikkeling van bestaande recreatieterreinen. 2.3 We brengen ontbrekende schakels in recreatieve fietsinfrastructuur in beeld en werken in BOCE-verband aan realisatie van doorfietsroutes. 2.4 We ondersteunen de ontwikkeling van het vernieuwde Hunebedcentrum als icoonlocatie binnen het Geopark De Hondsrug. Dit omvat samenwerking op inhoud, ruimtelijke inpassing en koppeling met routes, beleving en bereikbaarheid. 2.5 We blijven investeren in de goed gewaardeerde toeristisch-recreatieve infrastructuur. Doorontwikkeling is wenselijk met oog op toenemende tijdsbesteding in de buitenruimte.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2024 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2024. De cijfers van de begroting 2025 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2025-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2026 zijn zoals de begroting 2026 is opgesteld.

Onze economie	Begroting 2026			Begroting 2025			Rekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal x € 1.000	**718**	**2.504**	**-1.785**	**763**	**2.268**	**-1.505**	**1.034**	**2.936**	**-1.903**

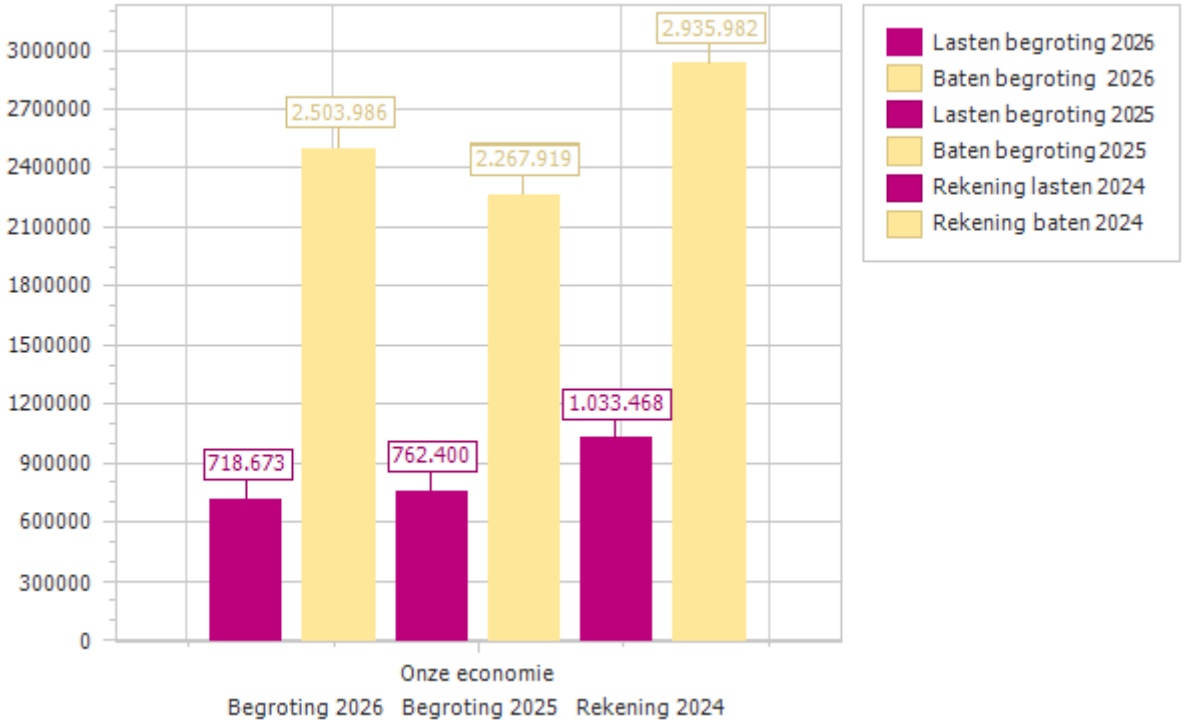

Onze toekomst

	Subthema’s: - Duurzame ontwikkeling;

Duurzame ontwikkeling

Ambitie

We voeren het uitvoeringsprogramma 2024-2026 van de duurzaamheidsagenda uit. Hieronder beschrijven wij de belangrijkste onderdelen.

Voor de energietransitie stellen we in 2026 een warmteprogramma vast. Hierin brengen we de mogelijkheden van duurzame, alternatieve warmtebronnen in beeld. Deze vertalen we naar concrete plannen. We geven aan in welke wijken of gebieden we de komende 5 tot 10 jaar aan de slag gaan. We zetten hierbij in op zogeheten no-regret maatregelen. Een voorbeeld hiervan is een grootschalige isolatie-aanpak waarmee we inwoners zoveel mogelijk ontzorgen.

We investeren in sterkere ondersteuning van bewonersinitiatieven naar aardgasvrije wijken en we verkennen innovatieve oplossingen. We zetten ons actief in voor structurele oplossingen voor knelpunten in en de uitbreiding van het elektriciteitsnet. En we werken aan de doorontwikkeling van beleid voor de plaatsing van kleine windmolens.

Voor klimaatadaptatie stellen we een lokale adaptatiestrategie vast. Hierin werken we maatregelen en plannen uit die voor onze gemeente van belang zijn vanwege de gevolgen van klimaatverandering.

Doelstellingen

Duurzame ontwikkeling	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Onze gebouwde omgeving is energiezuiniger en wordt in toenemende mate verwarmd op basis van duurzame warmtebronnen.	1.1 We ontzorgen onze inwoners met een smalle beurs op het gebied van de isolatie van hun koophuis. 1.2 We stellen het Warmteprogramma vast, waarin we de mogelijkheden voor duurzame warmtebronnen in beeld brengen, om in 2050 aardgasvrij te kunnen zijn. 1.3 We kiezen in welke gebieden we vanuit dit Warmteprogramma in het komende decennium aan de slag gaan. 1.4 We voeren regie op meerdere Wijk Uitvoeringsplannen.
2. We zetten ons in voor het realiseren van structurele oplossingen voor knelpunten in het elektriciteitsnet.	2.1 In samenwerking met partners pMIEK 3.0 opstellen. 2.2 We laten in samenwerking met de netbeheerder meerdere transformatorhuisjes plaatsen in de gemeente om het net te verzwaren.
3. We stimuleren duurzame mobiliteit.	3.1 Opstellen CO2-rapport woon-werkverkeer. 3.2 Het wagenpark van de buitendienst binnen de mogelijkheden verduurzamen. 3.3 Uitvoeren vastgestelde laadvisie, waaronder laadpalen plaatsen op strategische plekken in gemeente.

4. We houden rekening met klimaatadaptatie bij de inrichting van de openbare ruimte en gebouwde omgeving.	4.1 We stellen de Lokale Adaptatie Strategie vast. 4.2 We starten met de uitvoeringsagenda onder de Lokale Adaptatie Strategie.
5. We werken aan behoud en bescherming van natuur en biodiversiteit.	5.1 We doen ecologisch onderzoek en laten een soortenmanagementplan (SMP) opstellen, zodat isoleren en renoveren van woningen in de toekomst minder vaak ten koste van beschermde diersoorten gaat. 5.2 We stellen een plan 'Basiskwaliteit natuur' op, voor een meer biodiverse inrichting en beheer van landschap en natuur.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2024 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2024. De cijfers van de begroting 2025 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2025-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2026 zijn zoals de begroting 2026 is opgesteld.

Onze toekomst	Begroting 2026			Begroting 2025			Rekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal x € 1.000	7.418	811	6.605	6.032	544	5.487	8.566	3.411	5.156

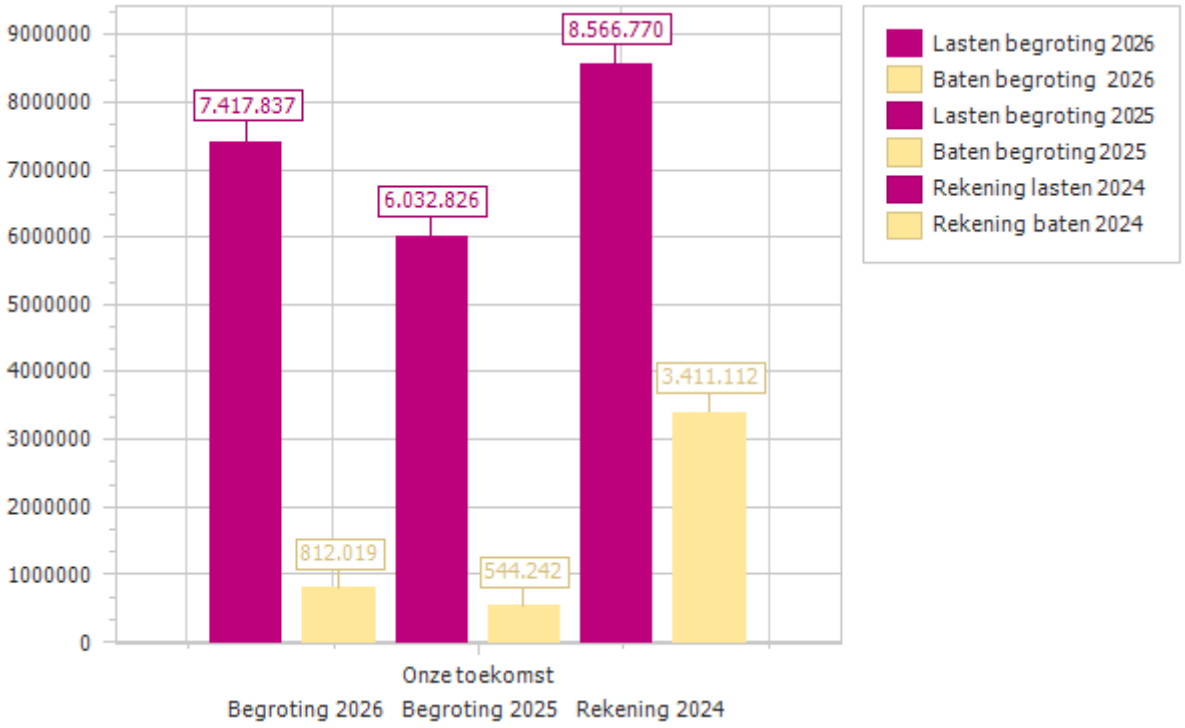

Onze leefomgeving

	Subthema’s: - Ruimte en groen; - Wonen en leefbaarheid; - Wegen en verkeer; - Openbare orde en veiligheid.

Ruimte en groen

Ambitie

Het groen draagt bij aan een prettige leefomgeving voor mens én dier. De groenvisie zorgt ervoor dat we voor een perspectief hebben waar we samen naartoe kunnen werken. De visie geeft ons richting en kaders, zeker als het gaat om het stellen van prioriteiten. Daarnaast geeft de kaart met de groenstructuur de belangrijkste groene structuren in onze gemeente weer.

In de toekomst willen we meer sturen op de waarden van het groen: biodiversiteit, klimaatbestendigheid, identiteit & beleving en gezondheid & welzijn. Dit vraagt om andere inzichten, creatieve oplossingen en integrale samenwerking. Met de groenvisie kijken we op een andere manier naar ons groen en stellen we ambities voor de verschillende waarden van het groen.

Doelstellingen

Ruimte en groen	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Het beheren van de openbare ruimte op grond van de beleidsnota IBOR.	1.1 Uitwerken van beheer- en uitvoeringsplannen binnen de kaders van de groenvisie.
2. Verbeteren van de groene leefomgeving.	2.1 Uitvoeren van projecten binnen de kaders van de groenvisie.

Wonen en leefbaarheid

Ambitie

Ontwikkelingen woningbouwopgave
Met de komst van 500 nieuwe woningen in de periode 2023-2030, weggezet in een goede mix, spelen we in op het woningtekort in onze gemeente. De nieuwe woningen geven mogelijkheden voor senioren om kleiner te gaan wonen, mogelijkheden voor starters, maar ook voor mensen die graag in bijzondere woonvormen willen wonen. Het aantal huurhuizen in het goedkope en middensegment neemt toe. Het bouwen van nieuwe woningen bevordert de doorstroom. Er komt ruimte voor jonge gezinnen om in Borger-Odoorn te wonen. Bij het ontwikkelen van nieuwe woningbouwplannen, maar ook bij lopende plannen, spelen we in op de kansen die zich voordoen in de markt.

Woonvisie 2022+
Deze woningbouwontwikkelingen sluiten aan bij de ambitie ‘groei van het inwonersaantal’. Deze ambitie is vertaald naar de Woonvisie 2022+ gemeente Borger-Odoorn en bijbehorende uitvoeringsagenda. Dit beleid richt zich op de korte termijn (komende 2-4 jaar). Maar er is ook aandacht voor de middellange termijn (tot 2030). Dit koppelen we onder andere aan de mogelijke inbreidingslocaties in de dorpen (opgehaald bij de dorpen), met daarnaast de focus op eigen gronden. Zoals in Borger, Drouwenermond en Nieuw-Buinen.

Deze lijn zetten we de komende jaren door. We proberen processen te versnellen en waar mogelijk een goede prioriteitstelling bij nieuwe initiatieven te stellen. Het betekent ook dat we soms goed afgewogen risico’s moeten nemen om de doelen te realiseren. Denk aan het aankopen van nieuwe gronden en het goed kijken naar de effecten van het Didam-arrest. Ook betekent het in een aantal gevallen dat we onderbouwd 'nee' moeten verkopen, omdat het niet past in het woonprogramma.

De komende jaren investeren we structureel in het woonprogramma. Het gaat hierbij gedeeltelijk om voorfinanciering, die de gemeente weer terugkrijgt vanuit de grondexploitatie en de anterieure overeenkomsten en gedeeltelijk om inzet van externe expertise.

Nieuw woonbeleid
De huidige Woonvisie 2022+ loopt in 2026 af. Er ligt het wetsvoorstel ‘Regie versterking volkshuisvesting’. Hierin staat dat een volkshuisvestingsprogramma verplicht is. Dit programma vervangt de woonvisie en krijgt een plek in de beleidscyclus van de Omgevingswet. Deze verplichting geldt volgens het wetsvoorstel vanaf 2026.
Het volkshuisvestingsprogramma richt zich op de woonbehoefte, inclusief zorg- en ondersteuningsbehoeften van aandachtsgroepen en ouderen en voldoende betaalbare woningbouw. Daarbij moeten we samen met omliggende gemeenten afspraken maken over de verdeling van sociale huur, middenhuur en huisvesting voor aandachtsgroepen. In 2026 gaan wij met een volkshuisvestingsprogramma aan de slag.

Maatschappelijk vastgoed
Het maatschappelijk vastgoed in onze gemeente is speerpunt van beleid. We geven uitvoering aan dit beleid om met name de onderwijs- en binnensportaccommodaties te vernieuwen. De plannen voor de vernieuwing van de onderwijsaccommodaties in Valthermond en 2e Exloërmond werken we uit. De school in Buinerveen wordt gerealiseerd.

Doelstellingen

Wonen en leefbaarheid	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Woningtekort verminderen: voldoende (sociale) huur- en koopwoningen en daarmee de betaalbare woningvoorraad vergroten.	1.1 We gaan verder met het ingezette beleid en specifiek op particuliere initiatieven. Hierin voldoen we momenteel ruim aan onze ambitie.
2. Bouwen voor bepaalde doelgroepen (ouderen, starters en bijzondere woonvormen).	2.1 We realiseren in verschillende kernen woningen en projecten, overeenkomstig de Woondeal. 2.2 We hebben hierbij specifiek aandacht voor jongeren en ouderen.
3. Kwaliteit verbeteren woningvoorraad/goed geïsoleerde woningen.	3.1 Een aantal buitenplanse omgevingsactiviteiten (BOPA) gaan we voorleggen aan de raad. Een voorbeeld zal de ontwikkeling van het Esdalcollege zijn.
4. Voorbereiden nieuw woonbeleid.	4.1 Uitvoeren woningmarktonderzoek. 4.2 We komen in Q2 van 2026 met een nieuwe visie op ons Woonbeleid, deze beleidsdocumenten worden hier onderdeel van. 4.3 Opstellen urgentieverordening. 4.4 Actualiseren grondbeleid. 4.5 Afronden van de uitvoering van een doelgroepen en behoefteanalyse.

Openbare orde en veiligheid

Ambitie

De weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit is ook in 2026 nog steeds de rode draad in de werkzaamheden. In dat jaar worden de inspanningen voor het de 'Drentse aanpak ondermijning' afgerond. Dit is een convenant tussen de provincie Drenthe, de 12 Drentse gemeenten en de 4 inliggende waterschappen dat begin 2024 is aangegaan.

Met de bij deze begroting gevraagde extra middelen voor formatie-uitbreiding willen we in 2026 ook beginnen met het inlopen van ontstane achterstanden in het werk. Dit zijn achterstanden die zijn ontstaan door het substantieel achterblijven van de OOV-formatie in Borger-Odoorn ten opzichte van de formatieve ontwikkelingen bij de andere Drentse gemeenten.

Doelstellingen

Openbare orde en veiligheid	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Een gemeente Borger-Odoorn die weerbaar is tegen ondermijnende criminaliteit.	1.1 Realiseren van de in de Drentse Aanpak Ondermijning (DAO), en de Drentse doorontwikkeling daarvan in 2026, aangegeven concrete ambities. 1.2 Actieve deelname van de gemeente Borger-Odoorn aan de (sub)werkgroep(en) Drentse Aanpak Ondermijning die ten behoeve van de gezamenlijkheid van convenantpartners producten, campagnes, regelgeving en beleidsdocumenten ontwikkelen.
2. De samenwerking tussen zorg en veiligheid verder intensiveren.	2.1 Als gemeentelijk team Openbare Orde en Veiligheid, eerst als pilot, gaan deelnemen in het Netwerkoverleg van de Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn. 2.2 Als gemeentelijk team Openbare Orde en Veiligheid, eerst als pilot, onze werkplek wat vaker 'in residence' te kiezen; zoals in de buurtkamers en bij welzijnsorganisatie Andes en de Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn.
3. De leefbaarheid en veiligheid in de openbare ruimte verder verbeteren.	3.1 BOA-inzet verder professionaliseren door gebruik v/e digitaal handhavingssysteem. Dit bespaart veel tijd aan administratieve handelingen, die dan besteed kan worden aan toezicht houden, wet- en regelgeving handhaven en hulpdiensten assisteren. 3.2. Daarnaast gaan we, bij toekenning van de gevraagde extra middelen, de ureninzet van de BOA’s vergroten.

Wegen en verkeer

Ambitie

We hebben 3 kernopgaven voor het verkeersbeleid. Deze hebben wij geformuleerd op basis van de beleidskaders, de toekomstige trends, ontwikkelingen en overkoepelende aandachtspunten.

1. Het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit sluit aan bij de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van wonen, recreatie en toerisme.
2. Het creëren van een heldere en eenduidige verkeersstructuur.
3. Het bieden van een verkeersveilig verkeerssysteem voor alle verkeersdeelnemers.

In het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) zijn de kernopgaven doorvertaald naar doelstellingen, uitgangspunten en maatregelen. Het Fietsplan Borger-Odoorn is leidend voor de fietsinfrastructuur. Dit plan is een uitwerking van het GVVP op dit thema. Daarnaast werken we samen met onze partners aan de planontwikkeling voor de realisatie van de Nedersaksenlijn en de beoogde nieuwe stationslocatie voor Nieuw-Buinen en Stadskanaal.

Wij willen beschikken over een goed en veilig wegennetwerk tegen zo laag mogelijke onderhoudskosten. Naast de belangrijke hoofdstructuur (doorgaande wegen) zijn wij ook eigenaar van veel plattelandswegen in de buitengebieden. Om onderhoudskeuzes te kunnen maken, hebben wij de verhardingen binnen de gemeente ingedeeld in weegcategorieën. Elke wegcategorie kent een eigen onderhoudsbeleid. De indeling in wegcategorieën gebruiken wij ook bij het prioriteren van de onderhoudsprojecten.

Doelstellingen

Wegen en verkeer	
Wat willen we bereiken?	**Wat gaan we daarvoor doen?**
1. Verbeteren verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid.	1.1 Uitvoeren van projecten binnen de kaders van het GVVP. 1.2 Verdere ontwikkeling HUB Borger. 1.3 Inzet om samen met andere stakeholders de Nedersaksenlijn te realiseren.
2. Het beheren van de openbare ruimte op grond van de beleidsnota IBOR.	2.1 Uitvoeren van projecten op basis van het meerjareninvesteringsprogramma.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2024 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2024. De cijfers van de begroting 2025 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2025-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2026 zijn zoals de begroting 2026 is opgesteld.

Onze leefomgeving	Begroting 2026			Begroting 2025			Rekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal x € 1.000	**26.085**	**10.772**	**15.313**	**25.629**	**9.969**	**15.661**	**29.934**	**12.728**	**17.206**

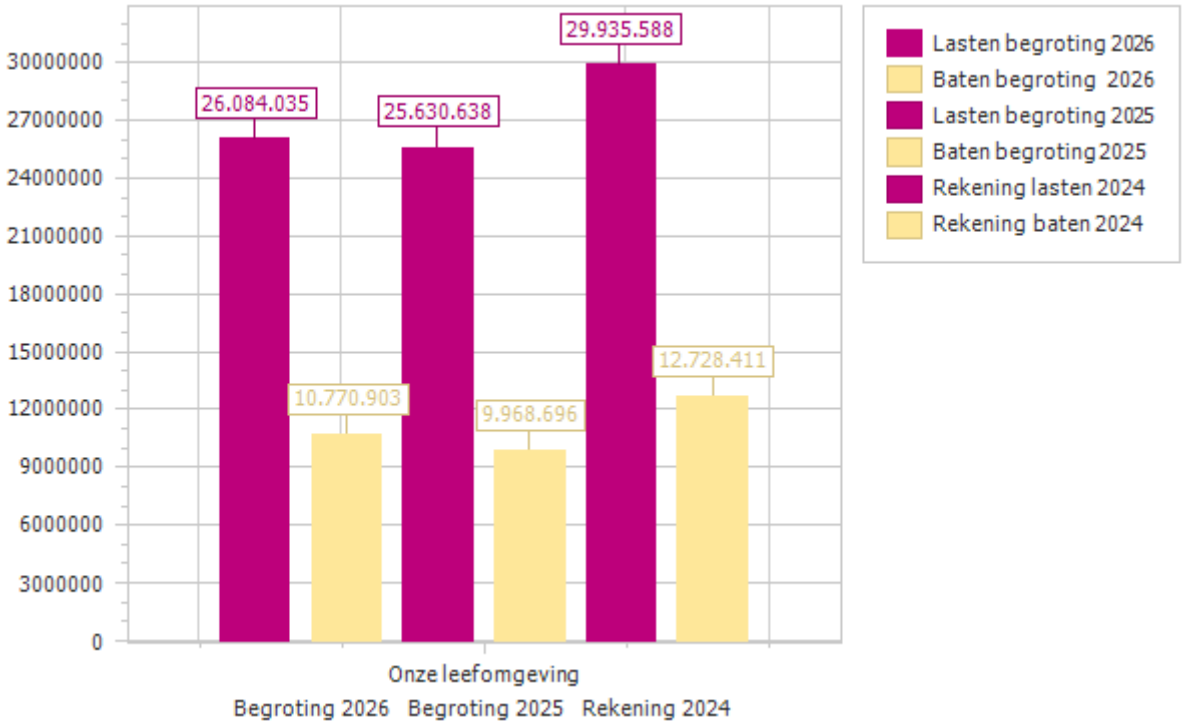

Onze portemonnee

	Thema Onze portemonnee bevat de volgende onderdelen: - Overzicht van baten en lasten; - Financiële beleidskaders; - Bezuinigingen; - De Knoppen; - Financiële begroting; - Wat mag het kosten?

Overzicht van baten en lasten

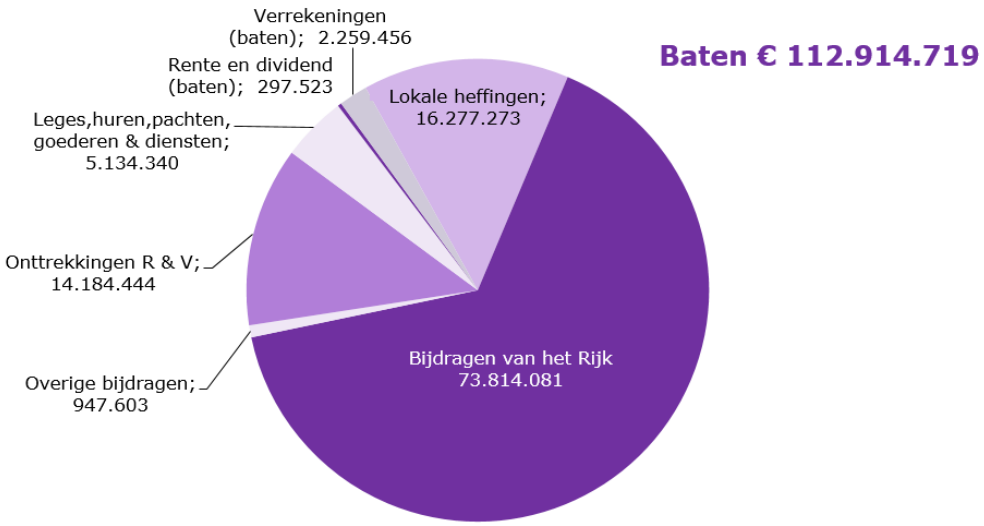

De gemeente heeft in 2026 ruim € 112,9 miljoen aan baten. Het grootste deel hiervan komt van het Rijk, namelijk ca. € 73,8 miljoen. Daarnaast ontvangen wij ongeveer € 16,3 miljoen aan heffingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolrechten, toeristenbelasting e.d.). De overige opbrengsten zijn onder andere opbrengsten voor leges, rente, huren en pachten. Met deze totale opbrengsten kunnen we uitvoering geven aan de ambities en doelen die in de thema's benoemd zijn.

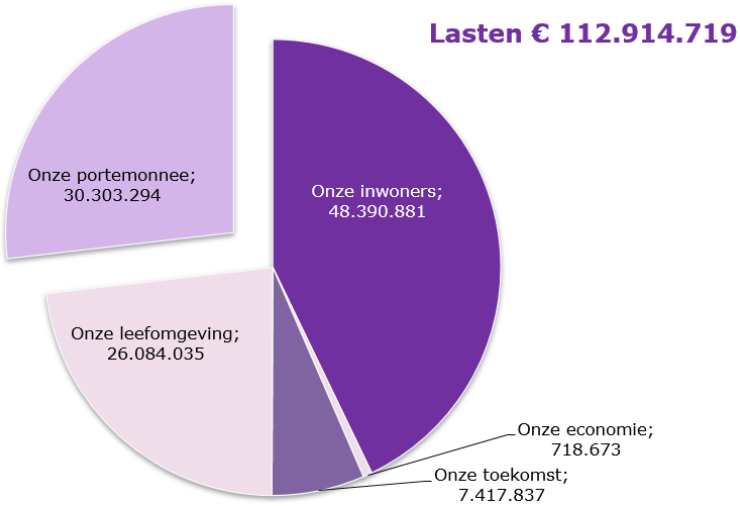

De gemeente is niet uit op het maken van winst. Daarom zijn de totale lasten gelijk aan de totale baten, dus ook ruim € 112,9 miljoen. Aan het thema 'Onze inwoners' wordt ca. € 48,4 miljoen uitgegeven. Aan het thema 'Onze leefomgeving' ruim € 26 miljoen, het thema 'Onze toekomst' ca. € 7,4 miljoen en aan 'Onze economie' ruim € 0,7 miljoen. Daarnaast is er nog een thema 'Onze portemonnee' waar ruim € 30,3 miljoen aan wordt uitgegeven.

Financiële Beleidskaders

In bijlage 2 geven we de financiële kaders weer. In de Kadernota 2026 zijn deze kaders geactualiseerd. Deze begroting is op basis van de meest recente financiële kaders opgesteld. In de Kadernota 2026 is voorgesteld om in te stemmen met de financiële kaders. Met ingang van 2026 is in afwijking van de bestaande kaders besloten om 25% van de ozb opbrengst die is ontstaan door areaaluitbreiding toe te voegen aan het budget voor het beheer van de openbare ruimte.

Structurele investeringsruimte

We willen graag een 'warme overdracht' voor de nieuwe bestuurders in de volgende bestuursperiode. Aan het begin van de huidige bestuursperiode hebben we financiële middelen van het vorige bestuur ontvangen voor nieuw beleid. Ons uitgangspunt is dat de structurele en incidentele ruimte voor nieuw beleid in de Begroting 2026 vergelijkbaar is met die van de Begroting 2022.

Om dit te kunnen realiseren hebben we in de Kadernota 2026 voorstellen geprioriteerd ter hoogte van indicatief € 1 miljoen structureel en € 3 miljoen incidenteel.

Voor het maken van een goede afweging hebben we ook voorstellen niet geprioriteerd zodat uw raad met alternatieven kan komen. In totaal zijn de geprioriteerde en niet geprioriteerde voorstellen ter hoogte van € 1,5 miljoen structureel en € 4 miljoen incidenteel.

In bijlage Zoektocht naar financiële ruimte zijn de voorstellen toegelicht.

De Knoppen

In dit onderdeel beschrijven we de beschikbare bestedingsruimte voor het begrotingsjaar 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029. We beschrijven hoe de bestedingsruimte zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de Kadernota 2026. Met deze bestedingsruimte kunnen we onze nieuwe of gewijzigde ambities realiseren. De bestedingsruimte bestaat uit 5 knoppen:

	Knop saldo begroting: de structureel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor meerjarige uitgaven.
	Knop beleidsintensivering: de incidenteel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor eenmalige uitgaven.
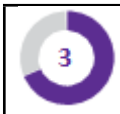	**Knop belastingen:** de mogelijkheid om financiële ruimte te creëren door de belastingen extra te verhogen.
	Knop bezuinigingen: de middelen die we kunnen vrijspelen door oud beleid te schrappen om ambities en dus nieuw beleid te realiseren.
	Knop vrije algemene reserve (VAR): de middelen die we eventueel aanvullend beschikbaar hebben om onze ambities te realiseren.

2.1 Knop 1: Saldo begroting

In onderstaand overzicht is het verloop van knop 1 saldo begroting zichtbaar.

Knop 1

Saldo begroting	2026	2027	2028	2029
Stand Kadernota 2026	28.699	189.944	93.787	971
Ontwikkelingen				
1. Nieuwe Autonome bestedingsvoorstellen	0	0	0	0
2. Verlofsparen	-154.421	-154.421	-154.421	-154.421
3. Wethouderspensioen	23.775	23.775	23.775	23.775
4. Slachtofferhulp	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
5. Overige mutaties	47.380	-11.644	-26495	-51.802
6. Financiering	17.621	-254.441	-241860	-193.330
7. Materieel	28.098	27.547	26997	26.447
8. Huren	6.525	6.525	6.525	6.525
Overheveling van indexaties	350.000	350.000	350.000	350.000
Overheveling naar knop 2 Beleidsintensivering	-300.000	0	0	0
Stand begroting 2026	37.677	167.285	68.308	-1.835

Toelichting

De in de Kadernota 2026 vermelde mutaties zijn verwerkt in het saldo van de "Stand Kadernota 2026". De onderstaande zaken zijn toegevoegd sinds de Kadernota 2026:

1. Nieuwe Autonome voorstellen: er zijn geen nieuwe autonome voorstellen geweest die ten laste van Knop 1 Saldo begroting worden gebracht.
2. Verlofsparen: op basis van een geactualiseerde berekening moet de voorziening worden verhoogd.
3. Wethouderspensioen : in verband met de overheveling van taken naar een pensioenfonds onstaat er een voordeel.
4. Slachtofferhulp: dit is de bijdrage van onze gemeente aan Slachtofferhulp Nederland.
5. Overige mutaties: dit betreft de verzameling van hogere of lagere uitgaven en inkomsten voor de afvalverwijdering, riolering, ozb.
6. Financiering: dit is ontstaan door de hogere rente.
7. Materieel: dit betreft de actualisatie van de kapitaallasten van het materieel.
8. Huren: dit betreft een aanpassing aan de werkelijk te ontvangen vergoedingen voor huren en erfpacht.

9. Overheveling van indexaties: we hevelen € 350.000 over van indexaties. Deze brengen wij ten gunste van het budget voor knop 1. Hiermee maken we het mogelijk om structurele uitgaven te doen.
10. Overheveling naar knop 2 Beleidsintensivering: we hevelen € 300.000 over naar knop 2, hiermee beperken we de onttrekking uit de VAR.

2.2 Knop 2: Budget beleidsintensivering

In onderstaand overzicht is het verloop van knop 2 budget beleidsintensivering zichtbaar.

Knop 2

Beleidsintensivering	2026	2027	2028	2029
Stand Kadernota 2026	255.272	0	0	0
Ontwikkelingen				
1. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen	-2.408.000			
2. Onttrekking uit VAR	2.108.000			
Overheveling van knop 1 saldo begroting	300.000			
Stand begroting 2026	255.272	0	0	0

Toelichting
De onderstaande zaken zijn toegevoegd sinds de Kadernota 2026:

1. Evaluatie verzelfstandiging zwembaden
2. Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen / Nedersaksenlijn
3. Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost- Drenthe
4. Doorfietsroute Emmen - Borger
5. Regionaal Vrijetijdseconomie en Verhalen
6. Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch Techzone (te gebruiken in 2026-2029)

Het gaat om een totaalbedrag van € 547.000. Samen met de in de Kadernota aangedragen wensen ter hoogte van € 1.861.000 bedraagt het € 2.408.000.

De dekking vindt plaats door een onttrekking uit de VAR € 2.108.000 en een overheveling van knop 1 Saldo begroting van € 300.000.

2.3 Knop 3: Belastingen

Hieronder het verloop van knop 3 belastingen.

Knop 3

Belastingen	2026	2027	2028	2029
Stand Kadernota 2026	0	0	0	0
Ontwikkelingen				
Stand begroting 2026	0	0	0	0

Toelichting
We verhogen in deze begroting de OZB op basis van het coalitieakkoord met 2,75%. Dit leidt niet tot extra verhoging van de gemeentelijke belastingen. Over het tarief toeristenbelasting is in de Kadernota 2025 al een besluit genomen.

2.4 Knop 4: Bezuinigingen

Hieronder de opgenomen bezuinigingen.

Knop 4

Bezuinigingen	2026	2027	2028	2029
Stand Kadernota 2026	0	0	0	0
Ontwikkelingen				
Stand begroting 2026	0	0	0	0

Toelichting
Deze begroting bevat geen bezuinigingen.

2.5 Knop 5: Vrije Algemene Reserve (VAR)

Uit onderstaand overzicht blijkt het verloop van de VAR. In de paragraaf Weerstandsvermogen is een toelichting gegeven.

Het verloop van de VAR is als volgt	**Bedrag**
Stand per 1 januari 2025	5.391.139
AF : Bestuurlijke Voorstellen BERAP 2025-I	n.v.t
AF : Afboeken Investeringen met oorspronkelijke boekwaarde lager dan € 25,000	-1.422.544
AF : Amendementen begroting 2025 Slagkracht kleine particuliere bouwiniatieven	-350.000
AF : Amendementen begroting 2025 Verkeersveiligheid Zandberg	-200.000
AF : Amendementen begroting 2025 '80-jarig vrijheid	-30.000
AF : Bestuurlijk voorstellen Begroting 2025	-1.650.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	500.000
BIJ : Rekeningresultaat 2024	2.258.403
BIJ : Opheffen COVID reserve*	416.676
Stand per 1 januari 2026	**4.913.674**
AF: Kadernota 2026 (sluitend krijgen)	-350.000
AF: Kadernota 2026 (motie Wijkrenovatie) Storting in de Bestemmingsreserve Wijkrenovatie	-250.000
AF: Bestuurlijke voorstellen na de Kadernota 2026	-2.108.000
BIJ : Overboeking van Reserve Ontheemden	3.000.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	600.000
Stand na vaststelling Begroting 2026	**5.805.674**

* De intentie om de Covid reserve op te heffen is reeds in 2024 uitgesproken. De formele besluitvorming en verwerking vindt in deze begroting plaats.

Knop 5

Vrije reserve	2026
Stand Kadernota 2026	5.391.139
Ontwikkelingen	414.535
Stand begroting 2026	5.805.674

Toelichting
De stand per 1 januari 2025 is € 5.391.139. De stand na vaststelling van de begroting 2026 bedraagt naar verwachting circa € 5.806.000.

Geactualiseerde saldi - Detailoverzicht knoppen
Hieronder staan de geactualiseerde standen van Saldo begroting (knop 1, het budget Beleidsintensivering (knop 2), indexaties en het budget voor de uitvoering van het Meerjarig-investeringsplan.

		2026	2027	2028	2029
Knop 1: Saldo begroting	Beginstand begroting 2025	678.698	189.944	93.787	970
	overheveling naar knop 2	-650.000	0	0	0
	Eindsaldo knop 1 Kadernota 2026	**28.698**	**189.944**	**93.787**	**970**
	Mutaties na de Kadernota 2026	-41.022	-372.659	-375.478	-352.806
	Overheveling van indexaties	350.000	350.000	350.000	350.000
	Overheveling naar knop 2 Beleidsintensivering	-300.000			
	Eindsaldo knop 1 Begroting 2026	**37.676**	**167.285**	**68.309**	**-1.836**
Knop 2: Beleidsinten-sivering DPL	Beginstand begroting 2025	1.115.772			
	Overheveling van knop 1	650.000			
	Zoektocht (incidenteel)	500.000			
	Autonome voorstellen	-1.160.500			
	Overhevelen naar indexaties	-1.200.000			
	Onttrekking uit de VAR	350.000			
	Eindsaldo knop 2 Kadernota 2026	**255.272**	**0**	**0**	**0**
	Aanvullende Autonome voorstellen na de Kadernota Storting in de BR Wijkrenovatie	-250.000			
	Onttrekking uit de VAR tbv wijkrenovatie	250.000			
	Bestuurlijk voorstellen uit de Kadernota 2026	-1.861.000			

	Aanvullende Bestuurlijk voorstellen na de Kadernota	-547.000			
	Onttrekking uit de VAR	2.108.000			
	Overheveling van knop 1 saldo begroting	300.000			
	Eindsaldo knop 2 Begroting 2026	**255.272**			
Budget voor indexaties	Beginstand begroting 2025	-309.683	960.718	1.590.042	1.083.084
	effecten decembercirculaire	307.693	410.907	511.491	511.491
	mutaties	-1.158.931	-1.274.520	-1.315.709	-1.222.688
	van knop 2	1.200.000			
	Eindsaldo indexaties Kadernota 2026	**39.079**	**97.105**	**785.824**	**371.887**
	Aanvullende indexaties na de Kadernota	954.808	1.111.264	1.303.723	2.714.307
	overheveling naar knop 1	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
	Eindsaldo indexaties Begroting 2026	**643.887**	**858.369**	**1.739.547**	**2.736.194**
Meerjaren investeringsplan (MJIP)	Beginstand begroting 2025	2.901	2.901	2.901	2.901
	verhoging financiele ruimte vanaf 2026	500.000	500.000	500.000	500.000
	verhoging financiele ruimte vanaf 2027		500.000	500.000	500.000
	voorzet college mjip	-502.771	-502.771	-502.771	-502.771
	Eindsaldo MJIP	**130**	**500.130**	**500.130**	**500.130**
Financiele ruimte	voorzet mutaties financiele ruimte	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
	overhevelen naar mjip	-500.000	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000
	overhevelen naar knop 2	-500.000			
	Eindsaldo financiele ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële begroting

In dit onderdeel komen verschillende financiële onderdelen aan bod, zoals de invulling van de stelpost indexatie en een specificatie van het Gemeentefonds.

Vennootschapsbelasting en overhead

Vennootschapsbelasting
Door de inwerkingtreding van de 'Wet modernisering Vennootschapsbelasting (VPB) overheidsondernemingen' zijn gemeenten per 1-1-2016 VPB verschuldigd over winstgevende ondernemersactiviteiten.

Alleen de activiteiten binnen de grondexploitaties zijn voor de gemeente Borger-Odoorn VPB plichtige activiteiten. We hebben geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Als wij over 2026 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Overhead
Sinds het jaar 2017 presenteren gemeenten conform BBV wetgeving een overzicht van de overheadkosten in hun begroting. Voor de overhead is een landelijk verplicht gestelde definitie gemaakt. De definitie van overhead luidt: 'alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.' Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en/of activiteiten.

De overhead bedraagt in 2026: € 15.065.217. Onder de overhead vallen bijvoorbeeld de kosten van het gemeentehuis, maar ook de salariskosten van de ondersteunende afdelingen, zoals financiën, juridische zaken en communicatie.

Overheadpercentage
Voor het bepalen van bepaalde tarieven, zoals de kosten van de reinigingsheffingen en riolering, wordt het overheadpercentage gebruikt. Voor 2026 is het overheadpercentage berekend op 16,66%.

Overheadpercentage per jaar	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Overheadpercentage	15,24 %	13,51 %	13,79%	15,67%	15,33%	16,66%

Het overheadpercentage wordt berekend door de overhead te delen door de totale lasten minus de overhead.

Ten opzichte van andere gemeenten is het lastig aan te geven of het percentage hoog of laag is, omdat gemeenten hun eigen interpretatie geven aan het toerekenen van overheadkosten volgens het BBV.

Specificatie Gemeentefonds

Hieronder een overzicht van de algemene uitkering. De raming van de meicirculaire 2025 en de septembercirculaire 2025 zijn weergegeven.

De raming van de begroting 2026 komt overeen met de raming die is weergegeven voor de septembercirculaire.

Gemeentefonds 2026 **I: Algemene Uitkering**	**Mei circulaire**	**September circulaire**	**Verschil**
Algemene Uitkering	58.967.415	59.000.939	33.524
Raming onderuitputting	-150.000	0	150.000
Behoedzaamheid	-210.000	-205.000	5.000
Raming BTW compensatiefonds	450.000	450.000	0
Subtotaal onderdeel I	**59.057.415**	**59.245.939**	**188.524**
II: Decentralisatie- en integratieuitkeringen			
Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	74.423	74.423	0
Voorschoolse voorziening peuters (DU)	66.364	66.364	0
Armoedebestrijding kinderen (DU)	76.458	76.458	0
Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	1.629	1.629	0
Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen (DU)	7.062	7.062	0
Bibliotheekmiddelen (DU)	100.000	100.000	0
Extra capaciteit BOA's (DU)	33.104	33.104	0
Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	17.107	17.107	0
Antidiscriminatie voorzieningen (DU)	3.625	3.625	0
Wet betaalbare huur (DU)	19.406	19.406	0
Versterking Omgevingsdiensten	0	5.073	5.073
Register Externe Veiligheidsrisico's (DU)	0	2.485	2.485
Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (DU)	0	916.872	916.872
Overheidsbrede Dienstverlening (DU)	0	23.342	23.342
Subtotaal onderdeel II	**399.178**	**1.346.950**	**947.772**
III: Sociaal Domein 3D's			
Participatie	4.994.464	5.061.222	66.758
Subtotaal onderdeel III	**4.994.464**	**5.061.222**	**66.758**
Totaal per onderdeel			
Totaal onderdeel I	59.057.415	59.245.939	188.524
Totaal onderdeel II	399.178	1.346.950	947.772
Totaal onderdeel III	4.994.464	5.061.222	66.758
Totaal I t/m III	**64.451.057**	**65.654.111**	**1.203.054**

Toelichting
De septembercirculaire 2025 viel in totaliteit voor 2026 € 1,2 miljoen hoger uit dan de meicirculaire 2025. Dit is voornamelijk een gevolg van de extra middelen, ruim € 9 ton, die we hebben ontvangen voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. We hebben deze middelen aan de begroting 2026 toegevoegd.

Stelpost indexatie prijsstijgingen

Aanpassing budgetten als gevolg van indexatie
Er moeten diverse budgetten worden geïndexeerd. Hiervoor hebben we een stelpost indexatie gevormd. Ook verhogingen van externe partijen komen ten laste van deze stelpost. In onderstaande tabel staan de nieuwe indexeringen.

Stelpost indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Stand Begroting 2025	**-309.683**	**960.718**	**1.590.042**	**1.083.084**
Bij: effecten decembercirculaire 2024	307.693	410.907	511.491	511.491
Totaal:	**-1.990**	**1.371.625**	**2.101.533**	**1.594.575**
Indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
1. Bedrijfsvoering (3%) lonen	-750.000	-750.000	-750.000	-750.000
2. Bedrijfsvoering (3%) ICT	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000
3. Onderhoud wegen (beleidsplan wegen)	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
4. Sociaal medische indicatie	-110.000	-110.000	-110.000	-110.000
5. Schuldhulpverlening	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
6. Huisvestingssubsidie dorpshuizen	-5.600	-5.600	-5.600	-5.600
7. Ter Marse	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
8. Vergoeding gemeente raad	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
9. Lokale rekenkamer	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
10. Anti-discrimininatie	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
11 Schaapskudde	-13.338	-13.338	-13.338	-13.338
12. Gemeenschappelijke reg.	41.207	-74.382	-115.571	-22.550
13. Beheerskosten sporthallen	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000
14. Onkruidbestrijding	-22.500	-22.500	-22.500	-22.500
15. Vergader- en bijkomende kosten gemeenteraad	-15.500	-15.500	-15.500	-15.500
16. Overige kleine aanpassingen	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700

Totaal:	**-1.158.931**	**-1.274.520**	**-1.315.709**	**-1.222.688**
Nieuwe stand Kadernota 2026	**-1.160.921**	**97.105**	**785.824**	**371.887**

Toelichting
1.Bedrijfsvoering (3%) lonen
In deze kadernota 2026 gaan we uit van een loonstijging van 3%. Dat is 1% voor organisatieontwikkeling en 2% voor loonstijging. Dit leidt tot een stijging van €750.000. In april is er een onderhandelaarsakkoord bereikt over onze nieuwe CAO. Deze moet nog worden teruggelegd naar de achterban, na ledenraadpleging wordt deze definitief.

Als we kijken naar de inhoud van het onderhandelaarsakkoord concluderen we voorzichtig dat we kunnen volstaan met deze ophoging.

2. Bedrijfsvoering (3%) ICT
Gelet op de ontwikkeling van de ICT-kosten van de afgelopen jaren en de indexatie van deze kosten voor de komende jaren, verwachten we dat deze kosten structureel met € 90.000 zullen stijgen.

3. Onderhoud wegen(beleidsplan wegen)
Dit betreft een verhoging van de kapitaalslasten ten behoeve van onderhoud van (weg)verhardingen door hogere uitgaven veroorzaakt door gestegen kosten.

4. Sociaal-medische indicatie
Als er sprake is van sociaal-medische redenen kan er voor de inzet van kinderopvang een aanvraag worden ingediend bij de gemeente. Door een aanhoudende stijging in zowel het aantal aanvragen als het aantal geïndiceerde dagdelen, stijgen de kosten naar verwachting met € 110.000.

5. Schuldhulpverlening
Uit de prognose van de GKB blijkt dat de te verwachten kosten in 2026 en verder, zullen stijgen met € 25.000. Dit komt door indexatie naar aanleiding van loon- en prijsstijgingen en door een verbeterde inrichting van de eerstelijns schuldhulpverlening. Hierdoor steeg het aantal aanmeldingen bij de GKB .

6. Huisvestingssubsidie dorpshuizen
De huisvestingssubsidie dorpshuizen indexeren wij vanaf 1 januari 2025. Door te indexeren kunnen de dorpshuizen de dorpshuisfunctie in de toekomst blijven uitoefenen. De verhoging bedraagt € 5.600.

7. Ter Marse
Het in de begroting opgenomen bedrag voor Dierenasiel Ter Marse is € 8.000 te laag omdat geen rekening was gehouden met een bedrag aan BTW.

8. Vergoeding gemeenteraad
Per 1 januari 2025 zijn de vergoedingen voor raadsleden en commissieleden met 7,3% verhoogd. De verhoging is een gevolg van het doorberekenen van de indexatie van de cao-lonen. Daarnaast gaat de onkostenvergoeding voor raadsleden met een klein percentage omhoog.

9. Lokale Rekenkamer
Door inflatie zijn de onderzoekskosten van externe bureaus die door de Rekenkamer worden ingehuurd afgelopen jaren flink gestegen. Het budget van de Rekenkamer is sinds 2018 ongewijzigd gebleven. In deze kadernota wordt het budget van de Rekenkamer geïndexeerd.

10. Anti-discriminatie
Volgens de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorziening (Wga) moeten gemeenten een onafhankelijke antidiscriminatievoorziening (ADV) inrichten. Discriminatie.nl Drenthe vervult deze taak voor onze gemeente. Discriminatie.nl Drenthe is ondergebracht bij CMO STAMM. De kosten voor de brede basispreventie zijn € 0,91 per inwoner. Daarom moet dit budget opgehoogd worden met € 12.000.

11. Schaapskudde
Door prijs-en cao-stijgingen is niet indexeren, niet meer haalbaar. Het voorstel is om de subsidie structureel te verhogen met € 13.338.

12. Gemeenschappelijke regelingen
Bij het opstellen van de Kadernota 2026 hebben we de informatie uit de begrotingen 2026 en meerjarenramingen 2027-2029 van de gemeenschappelijke regelingen (GR'en) gebruikt. De verschillen tussen onze raming en de ramingen in de begroting van de GR brengen we ten laste van het begrotingssaldo.

13. Beheerskosten sporthallen
De beheerskosten voor de sporthallen zijn te laag begroot voor 2025. Mede door een indexering per 1 augustus 2025 stijgt het benodigde bedrag met € 34.000.

14. Onkruidbestrijding
Het bestrijden van onkruid doen wij conform IBOR op niveau C. Afgelopen jaar is er een aanbesteding geweest. Het huidige budget is ontoereikend voor de uitvoering. Daarom is voorzien in een verhoging van € 22.500.

15. Vergader- en bijkomende kosten gemeenteraad
Door inflatie zijn de vergader- en bijkomende kosten voor de gemeenteraad de afgelopen jaren gestegen. Dit komt o.a. door opname- en streamingskosten, notuleerkosten en externe catering.

16. Overige aanpassingen
Dit betreft de aanleg van de padelbanen in sportpark Odoorn. De kosten van de aanleg zijn opgenomen in de begroting. De banen worden verhuurd voor € 2.500, - per baan per jaar. Deze inkomsten gebruiken wij voor het specialistisch onderhoud van de padelbanen. Dit kost per saldo € 2.700, - per jaar.

Conclusie
We zien voor 2026 een tekort in deze stelpost van ruim € 1 miljoen. De jaren 2027-2029 zien er gunstiger uit. We gaan ervan uit dat het Rijk voor de gestegen prijzen compensatie biedt. We stellen dan ook voor dat de voordelen die uit de mei- en septembercirculaire voortvloeien, worden toegevoegd aan deze stelpost Indexatie. Als het Rijk hiervoor onvoldoende of geen compensatie biedt, dan komen we bij de begroting 2026 met voorstellen om dit tekort te dichten.

Na de besluitvorming over de Kadernota is nog een aantal indexaties bekend geworden. Het betreft:

Nieuwe indexaties na de Kadernota

Indexatie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
17. Stichting Sociale teams	-470.000	-470.000	-470.000	-470.000
18. Welzijnsorganisatie Andes	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
19. ICT verschillende aanpassingen (leerplicht, powerbrowser, Dimpact)	-100.000	-150.000	-200.000	-250.000
20. Straatmeubilair	-12.560	-12.560	-12.560	-12.560
21. Drentse inkoop logeren jeugdhulp (no)	-17.327	-17.327	-17.327	-17.327
22. Drentse inkoop gezinshuizen	pm	pm	pm	pm
23. Bezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen	-4.806	-4.806	-4.806	-4.806
24. Effecten Meicirculaire 2025	1.579.581	1.899.227	2.207.353	3.726.436
25. Lagere bijdrage aan Omgevingsdienst	31.769	31.769	31.769	31.769
26. Speeltuinen (college 26 aug)	-500	-500	-500	-500
27. Schoonmaakkosten gemeentelijke gebouwen	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
28. Extra bijdrage Vrouwenopvang (maatschappelijke opvang)	-51.000	-62.000	-71.000	-71.000
29. Effecten Septembercirculaire 2025	144.651	42.461	-14.206	-72.705

Totaal:	**954.808**	**1.111.264**	**1.303.723**	**2.714.307**
Overheveling naar knop 1 (saldo begroting)	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
Nieuwe stand indexatie Begroting 2026	**643.887**	**858.369**	**1.739.547**	**2.736.194**

Toelichting:

17. Indexatie Sociale teams
De begroting 2026 van de Stichting Sociale teams valt hoger uit door stijging van de personeelskosten door de CAO Sociaal Werk en kosten ICT (BOCE). In de CAO zijn meerdere loonstijgingen en wijzigingen in salarisschalen opgenomen. Een deel is in 2025 geïndexeerd, maar om de huidige taken voort te zetten is voor 2026 verdere indexatie nodig.

18. Indexatie Stichting Andes
De bijdrage aan de stichting Andes wordt verhoogd. De oorzaken zijn de gestegen loonkosten als gevolg van de wijzigingen in de CAO Sociaal Werk. De indexatie is nodig voor de continuering van de huidige omvang van de welzijnsactiviteiten.

19. ICT verschillende aanpassingen (leerplicht, powerbrowser, Dimpact)
De kosten van onze ICT contracten stijgen meer dan de gemiddelde indexpercentage. Dit wordt in eerste instantie veroorzaakt door hogere CAO en krapte op de arbeidsmarkt. Maar ook wettelijke verplichting op gebied van informatieveiligheid en verbeteren digitale dienstverlening stuwen de kosten bij leveranciers omhoog.
Zo moeten we voor de leerplichtadministratie over naar een veiligere toepassing, en stijgen de kosten bij Dimpact voor het verbeteren van de digitale dienstverlening volgens nieuwe landelijke standaarden.

20. Straatmeubilair
Het beschikbare bedrag voor onderhoud en vervanging van zit- en picknickbanken en afrastering is de laatste jaren niet geïndexeerd en structureel te laag. Bij de behandeling van het beleidsplan straatmeubilair 2025-2029 (raadsvergadering 10 juli 2025) is aangegeven de structurele last te verwerken in de begroting 2026.

21. Drentse inkoop logeren jeugdhulp
Deze kostenstijging voor logeren is het gevolg van een nieuw tarief, vastgesteld op basis van een kostprijsonderzoek en wordt veroorzaakt door factoren zoals overhead, cao-stijgingen en huisvestingskosten. De nieuwe overeenkomsten gaan in per 1 januari 2026, met een geïndexeerd tarief voor 2025. Het bedrag is een prognose op basis van het aantal jeugdigen dat in 2025 gebruik maakte van logeren.

22. Drentse inkoop gezinshuizen
Er heeft een aanbestedingsprocedure gezinshuizen 2026-2029 plaatsgevonden. Vooralsnog zijn er geen signalen dat de tarieven stijgen. De overeenkomsten hebben een startdatum per 1 januari 2026. Dit betekent dat het tarief van 2025 nog moet worden verhoogd middels een indexatie.

23. Bezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen
De kosten voor het bezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen zijn als gevolg van prijsstijgingen te laag en voorgesteld wordt om deze kosten met € 5.000 te indexeren.

24. Effecten Meicirculaire 2024
We hebben de uitkomsten van de meicirculaire 2025 verwerkt in de begroting. Het netto resultaat wordt toegevoegd aan het budget voor indexaties.

25. Lagere bijdrage aan de Omgevingsdienst
De begroting van de Omgevingsdienst is herzien. Dit leidt voor Borger-Odoorn tot een lagere bijdrage.

26. Speeltuinen
Voor het indexeren van de kosten van speeltuinen is een structurele toevoeging van € 500 noodzakelijk.

27. Schoonmaakkosten gemeentelijke gebouwen
Door de gestegen prijzen als gevolg van inflatie, de nieuwe aanbesteding, het groter worden van de gebouwen en het bewerkelijker worden van de schoonmaakactiviteiten zie we ons genoodzaakt het budget met € 120.000 te verhogen.

28. Extra bijdrage Vrouwenopvang (maatschappelijke opvang).
Dit is een extra bijdrage aan de centrumgemeente Emmen die voor ons en andere gemeenten de uitvoering doet van Vrouwenopvang.

29. Effecten Septembercirculaire 2025

	2026	2027	2028	2029
Stand meicirculaire 2025	64.451.056	65.482.173	65.077.188	66.813.882
Stand septembercirculaire 2025	65.654.111	65.651.443	65.116.739	66.795.428
Effect septembercirculaire 2025	1.203.055	169.270	39.551	-18.454
af taakmutaties:				
verschillende taakmutaties	1.058.405	126.810	53.758	54.252
Netto resultaat	**144.650**	**42.460**	**-14.207**	**-72.706**

Het netto-resultaat hebben we toegevoegd aan het budget voor de indexaties. De extra middelen de we hebben ontvangen voor de verschillende taken hebben we toegevoegd aan de budgetten waarmee we deze taken uitvoeren.

Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht hebben we de totale incidentele baten en lasten weergegeven. De incidentele reservemutaties zijn hier onderdeel van. Mutaties van de reserves beschouwen we in principe als incidenteel. Behalve als het gaat om reguliere stortingen en/of onttrekkingen die van toepassing zijn op alle jaarschijven en waarvan we niet weten wanneer de storting en/of onttrekking eindigt. Dan beschouwen we de mutatie als structureel.

In de tabel daaronder is ook het structureel begrotingssaldo zichtbaar. Zichtbaar is dat het structureel begrotingssaldo in alle jaren positief is. Onder de tabellen lichten we de incidentele lasten en baten toe.

	2026	2027	2028	2029
Incidentele lasten				
1. Storting Bufferreserve gronden	299.500	94.000	57.000	51.000
2. Budget beleidsintensivering	255.272	1.115.772	1.115.772	1.115.772
3. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen uit Kadernota)	1.861.000			
4. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen (nieuw)	547.000			
5. Sociaal domein (jeugd en wmo)	1.000.000			
Saldo incidentele lasten	**3.962.772**	**1.209.772**	**1.172.772**	**1.166.772**
Incidentele baten				
1. Onttrekking bufferreserve gronden	-600.000	0	0	0
2. Onttrekking VAR	-2.708.000			
Saldo incidentele baten	**-3.308.000**	**0**	**0**	**0**
Saldo incidentele baten en lasten	**654.772**	**1.209.772**	**1.172.772**	**1.166.772**
(incl. mutaties reserves)				

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Saldo van baten en lasten	**-1.146.327**	**2.490.994**	**3.276.093**	**4.215.694**
Saldo mutaties reserves	2.133.162	-299.567	-302.466	-315.565
Begrotingssaldo na bestemming	**986.835**	**2.191.427**	**2.973.627**	**3.900.129**
Incidentele baten en lasten (saldo)	654.772	1.209.772	1.172.772	1.166.772
Structureel begrotingssaldo	**1.641.606**	**3.401.198**	**4.146.399**	**5.066.901**

Toelichting incidentele baten en lasten

Incidentele lasten
1. Dit zijn de stortingen in de bufferreservegronden voor de verwachte winsten.
2. Dit is budget beleidsintensivering. Het budget dat beschikbaar is in de begroting voor incidentele bestedingsvoorstellen.
3. Dit betreft de incidentele bestuurlijke bestedingsvoorstellen uit de Kadernota 2026.
Deze zijn hieronder toegelicht:

	Beleidsmatige voorstellen	2026	Waarom incidenteel?
3.1	Trainees	265.000	Trainees geven een tijdelijke impuls aan de organisatie. Het is geen structurele vacatureruimte.
3.2	Uitvoeringsbudget bewegen in de openbare ruimte	100.000	Dit budget is alleen voor 2025 beschikbaar gesteld. De komende jaren is afhankelijk van de mogelijkheid van co-financiering.
3.3	Formatie griffie	96.000	Dit betreft de lasten van de incidentele formatieuitbreiding van de griffie.
3.4	Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval	90.000	Het betreft een incidenteel budget voor peer to peer coaching voor jonger door jongeren.
3.5	Kansencoach	210.000	Door het wegvallen van subsidies is er vanaf 2025 geen dekking. Voor 2025 en 2026 is incidenteel € 210.000 beschikbaar gesteld. We zoeken naar structurele financiering voor de komende jaren.
3.6	budgetcoaches en projectcoördinator Financieel Team	175.000	Dit betreft een tijdelijk budget voor 2026
3.7	LEADER bijdrage Oost-Drenthe 2024-202	38.000	Dit is een eenmalige aanvullend bijdrage
3.8	Dutch TechZone	26.000	Dit betreft een eenmalige bijdrage om de deelname aan de Dutch Techzone voort te zetten in 2026.
3.9	Bijdrage programma Vitale Vakantieparken(VVP) Drenthe 2025-2027	20.000	Budget is eenmalig beschikbaar gesteld voor de verlenging van het programma.
3.10	Beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid	90.000	Eenmalige impuls om de taken te kunnen blijven uitvoeren
3.11	BOA (digitale handhavingsysteem en uitbreiding capaciteit)	50.000	Incidentele impuls voor het verhoging capaciteit BOA's en voor aanschaf van een digitaal handhavingssysteem.
3.12	Griffie / verkiezingen inwerken nieuwe raad	65.000	In verband met de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen in 2026.
3.13	Informatieveiligheid extra kosten	100.000	Doordat er geen structurele financiële ruimte is, stellen we voor dit in 2026 incidenteel te dekken.
3.14	Omgevingswet: geluid (aandachtsgebieden) in beeld brengen	18.000	Dit betreft een incidentele activiteit omdat de verplichting om een BGE vast te stellen nog niet wettelijk van kracht is.

			Het opstellen gebeurt nu alleen vooruitlopend op toekomstige wetgeving.
3.15	Volkshuisvestingprogramma	50.000	We stellen voor om in 2026 € 50.000 beschikbaar te stellen voor het begeleiden en het laten opstellen van een nieuw volkshuisvestingsprogramma
3.16	Pilot Tiny Houses uitvoeren	10.000	Betreft een pilot
3.17	Streektaal op plaatsnaamborden	70.000	Een eerste inschatting van de kosten voor vervanging van de bebouwde komborden door tweetalige versies komt uit op ongeveer € 70.000. Dit is een inschatting van de kosten voor de aanschaf van borden. En op enkele locaties nieuwe palen en plaatsingskosten.
3.18	Herijking gezondheidsbeleid incidenteel	25.000	De GGD Drenthe heeft in 2024 haar 'Volksgezondheid Toekomst Verkenning' afgerond. Het is gewenst om in navolging op deze verkenning binnen 2 jaar het gemeentelijk beleid te herijken.
3.19	Sport- en cultuurgala	10.000	Eenmalige impuls vanwege de aangescherpte bestedingsregels binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord. Waardoor de huidige financiering niet langer wordt gedekt.
3.20	Werkbudget buurtsport coaches/cultuurcoaches	30.000	Eenmalige bijdrage ondersteuning sport en cultuur coaches die niet meer vanuit het gezond en Actief Leven Akkoord worden vergoed.
3.21	Ketenaanpak: Overgewicht en obesitas kinderen	50.000	De middelen zijn een tijdelijke overbrugging na het wegvallen van Gezond en Actief Leven Akkoord en zijn bedoeld om lopende programma's voort te zetten.
3.22	Borgen ketenaanpakken Preventie en Inclusie	70.000	Eenmalige investering om de ketenaanpakken te verbeteren en te versterken.
3.23	Naschoolse activiteiten	75.000	Het betreft hier een uitgave waarvoor geen structurele dekking in de begroting aanwezig is. De behoefte aan naschoolse activiteiten en de verankering van het programma Backpack zijn weliswaar wenselijk en toekomstgericht, maar op dit moment is er geen vaste, jaarlijkse financieringsbron
3.24	Behouden buurtkamers	75.000	Om de buurtkamers op locaties voort te kunnen zetten en door te kunnen ontwikkelen.

3.25	Ketenaanpak: Welzijn op Recept	38.000	De recente ontwikkelingen in de huisartsenzorg onderstrepen de urgentie van dit programma. Het is essentieel om de benodigde middelen voor 2026 beschikbaar te stellen om in te spelen op de groeiende vraag en de effectiviteit van het programma voort te zetten.
3.26	Kinderraad	15.000	Er zijn geen structurele middelen. Daarom stellen we voor om dit in 2026 incidenteel te dekken.
	Totaal:	**1.861.000**	

4. Dit betreft de incidentele Bestedingswensen die zijn ontstaan na de besluitvorming over de Kadernota 2026. Deze zijn hieronder toegelicht:

	Beleidsmatige voorstellen	**Incidenteel**	**Waarom incidenteel?**
	Nieuwe Bestedingsvoorstellen (na de Kadernota 2026)	**2026**	
4.27	Evaluatie verzelfstandiging zwembaden	25.000	Eenmalige impuls voor onderzoek naar verzelfstandiging van de 3 zwembaden in de gemeente.
4.28	Gebiedsontwikkeling Nieuw-Buinen /NSL	350.000	Eenmalige reservering van middelen om de gebiedsontwikkeling Nieuw-Buinen in gang te zetten vooruitlopend op rijksmiddelen.
4.29	Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe	25.000	Het gaat om een tijdelijke bijdrage aan een strategisch project dat gericht is op het ontwikkelen van een gezamenlijk perspectief voor de regio.
4.30	Doorfietsroute Emmen-Borger (WOKT)	PM	De gemeentelijke bijdrage betreft een eenmalige cofinanciering in het kader van de subsidieaanvraag voor de doorfietsroute Emmen-Borger.
4.31	Regiodeal Vrijetijdseconomie en Verhalen	63.000	Eenmalige cofinanciering binnen de Regio Deal.
4.32	Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch TechZone (te gebruiken in 2026-2029)	84.000	Eenmalige impuls voor voortzetting van de strategische samenwerking.
4.33	Jongerenhub	PM	Investering voor onderzoek naar het realiseren van een jongerenhub
	TOTAAL	**547.000**	

5. Sociaal Domein. Dit betreft de incidentele verhoging van de budgetten voor de uitvoering van de jeugd en de Wmo in 2026.

Incidentele baten
1. Dit zijn de onttrekkingen aan de bufferreservegronden. Deze worden in de VAR gestort.
2. We onttrekken incidenteel € 2.708.000 aan de VAR voor bestuurlijke bestedingsvoorstellen.

Meerjarenbegroting 2026 - 2029

De meerjarenbegroting 2026 t/m 2029 is opgesteld zodat de presentatie van de vier thema's met aanvullend de afzonderlijke taakvelden die tot Onze Portemonnee behoren inzichtelijk zijn. Hiermee wordt tevens voldaan aan de BBV voorschriften die van toepassing zijn op de weergave van de recapitulatie van onze baten en lasten.

In onderstaande twee overzichten geven we in het eerste overzicht inzicht in de baten en lasten van de thema's en van de taakvelden van Onze Portemonnee voor de jaren 2026 tot en met 2029. Voor 2026 wordt verwezen naar de recapitulatie van baten en lasten. In het tweede overzicht worden niet de baten en lasten per jaar maar de mutaties in de saldi van de thema's en taakvelden weergegeven van de betreffende jaren.

Overzicht I

MEERJARENBEGROTING X € 1.000	2027			2028		
THEMA'S / TAAKVELDEN	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Thema 1 Onze inwoners	45.721	9.417	-36.305	43.927	9.784	-34.143
Thema 2 Onze economie	571	2.373	1.802	575	2.373	1.798
Thema 3 Onze toekomst	5.562	812	-4.750	5.638	812	-4.826
Thema 4 Onze leefomgeving	25.106	8.975	-16.131	25.419	8.982	-16.437
Totaal thema's	**76.960**	**21.576**	**-55.384**	**75.559**	**21.951**	**-53.608**
Treasury	1.785	2.011	226	1.774	1.999	226
OZB woningen	103	5.874	5.771	103	6.035	5.932
OZB niet-woningen	-	1.896	1.896	-	1.948	1.948
Belastingen overig	168	-	-168	168	-	-168
Algmene uitkering gemeentefonds	-	60.684	60.684	-	60.468	60.468
Overige uitkeringen gemeentefonds	-	4.968	4.968	-	4.648	4.648
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**2.055**	**75.433**	**73.377**	**2.044**	**75.100**	**73.056**
Overhead	15.636	326	-15.310	16.298	326	-15.972
Algemene lasten, baten	143	-50	-193	150	-50	-200
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Beleidsintensivering			-			-
Calamiteiten, onvoorzien			-			-
Saldo van baten en lasten	**94.794**	**97.285**	**2.491**	**94.051**	**97.328**	**3.276**
Mutaties reserves	8.126	7.827	-300	8.113	7.811	-302
Resultaat	**102.920**	**105.112**	**2.191**	**102.164**	**105.138**	**2.974**

MEERJARENBEGROTING X € 1.000 **2029**

THEMA'S / TAAKVELDEN	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Thema 1 Onze inwoners	43.959	9.806	-34.153
Thema 2 Onze economie	578	2.373	1.795
Thema 3 Onze toekomst	5.758	812	-4.946
Thema 4 Onze leefomgeving	25.611	9.050	-16.561
Totaal thema's	**75.906**	**22.041**	**-53.865**
Treasury	1.678	1.904	226
OZB woningen	103	6.201	6.098
OZB niet-woningen	-	2.002	2.002
Belastingen overig	168	-	-168
Algmene uitkering gemeentefonds	-	62.283	62.283
Overige uitkeringen gemeentefonds	-	4.513	4.513
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**1.948**	**76.902**	**74.954**
Overhead	16.955	326	-16.629
Algemene lasten, baten	194	-50	-244
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Beleidsintensivering			-
Calamiteiten, onvoorzien			-
Saldo van baten en lasten	**95.004**	**99.220**	**4.216**
Mutaties reserves	8.094	7.779	-316
Resultaat	**103.098**	**106.998**	**3.900**

Overzicht II (Mutaties)

MEERJARENBEGROTING Mutaties 2026 - 2030	Saldi Begr. 2026	Mutaties MJB 2027	Mutaties MJB 2028	Mutaties MJB 2029
Saldo jaarschijf T-1		986.835	2.191.427	2.973.627
Thema's / Taakvelden:				
- Thema 1: Onze Inwoners	-38.990.669	2.685.858	2.161.611	-9.689
- Thema 2: Onze Economie	1.785.313	16.634	-3.471	-3.352
- Thema 3: Onze Toekomst	-6.605.818	1.855.495	-75.614	-120.353
- Thema 4: Onze Leefomgeving	-15.313.131	-817.463	-306.310	-124.018
Totaal Thema's	**-59.124.305**	**3.740.525**	**1.776.216**	**-257.412**
- Treasury (0.5)	226.315	-511	-24	86
- OZB woningen (0.61)	5.614.184	156.957	161.273	165.708
- OZB niet woningen (0.62)	1.845.580	50.753	52.149	53.583
- Belastingen overig (0.64)	-167.603	0	0	0
- Algemene uitkering GF (0.7)	60.592.889	90.885	-215.451	1.814.228
- Overige uitkeringen GF (0.7)	5.061.222	-93.552	-319.253	-135.539
Totaal Alg.Dekkingsmiddelen	**73.172.587**	**204.531**	**-321.306**	**1.898.067**
- Overhead (0.4)	-15.040.217	-269.427	-662.551	-656.828
- Algemene lasten, baten (0.8)	-154.393	-38.308	-7.260	-44.225
- Vennootschapsbelasting (0.9)	0	0	0	0
- Beleidsintensivering (0.8)				
- Calamiteiten, onvoorzien (0.8)				
- *nog te verwerken mutaties*				
Saldo van Baten en Lasten	**-1.146.327**	**3.637.321**	**785.099**	**939.601**
- Mutatie Reserves (0.10)	2.133.162	-2.432.729	-2.899	-13.099
Resultaat	**986.835**	**2.191.427**	**2.973.627**	**3.900.129**

Toelichting Mutaties 2026 – 2029

Thema's 1 t/m 4: Beleidsinhoudelijke thema's:

De mutaties betreffen de beleidsinhoudelijke thema's waarvan in de onderdelen 'Wat mag het kosten?' de taakvelden per thema nader zijn gespecificeerd.

Om meer inzicht te geven in de belangrijkste mutaties van overzicht II worden deze hieronder nader gespecificeerd in mutaties van de lasten en mutaties van de baten van het thema.

Thema 1 **Onze inwoners**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
- Lasten	48.390.881	45.721.313	43.927.256	43.958.843
- Baten	9.400.213	9.416.502	9.784.056	9.805.955
Saldo	**-38.990.669**	**-36.304.810**	**-34.143.199**	**-34.152.888**
mutatie per jaar		**2.685.858**	**2.161.611**	**-9.689**

Thema 2 **Onze Economie**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
- Lasten	718.673	571.008	574.585	578.290
- Baten	2.503.986	2.372.955	2.373.061	2.373.414
Saldo	**1.785.313**	**1.801.947**	**1.798.476**	**1.795.124**
mutatie per jaar		**16.634**	**-3.471**	**-3.352**

Thema 3 **Onze Toekomst**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
- Lasten	7.417.837	5.562.342	5.637.957	5.758.310
- Baten	812.019	812.019	812.019	812.019
Saldo	**-6.605.818**	**-4.750.323**	**-4.825.938**	**-4.946.291**
mutatie per jaar		**1.855.495**	**-75.614**	**-120.353**

Thema 4 **Onze Leefomgeving**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
- Lasten	26.084.035	25.105.570	25.418.954	25.610.570
- Baten	10.770.903	8.974.976	8.982.051	9.049.648
Saldo	**-15.313.131**	**-16.130.594**	**-16.436.904**	**-16.560.922**
mutatie per jaar		**-817.463**	**-306.310**	**-124.018**

De verschillen tussen de verschillende jaarschijven kunnen grotendeels worden verklaard door het feit dat de bestedingsvoorstellen al per thema in de begroting zijn verwerkt.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de bijlage hiervan. Ook het onderdeel kapitaallasten is jaarlijks van invloed op de verschillen per thema.

Overhead (0.4)
Onder overheadlasten vallen de kosten die niet direct zijn toe te rekenen aan een bepaalde taak of activiteit. De overhead neemt meerjarig toe, omdat de indexatie van de bedrijfsvoering van 3% (volume) onder overhead is geraamd.

Treasury (0.5)
Voor Treasury zijn de mutaties vanwege de geringe omvang niet toegelicht.

OZB woningen en niet woningen (0.61 en 0.62)
De mutaties op dit taakveld betreffen de verhoging van 2,75% per jaar, rekening houdend met eventuele areaaluitbreiding.

Belastingen overig (0.64)
Hier worden bij de lasten de kosten voor aanslagvervaardiging en salarissen geraamd. De baten op dit taakveld (honden-, precario- en /of reclamebelasting) worden door onze gemeente niet geheven en zijn daarom op nihil geraamd. Het geraamde bedrag in 2026 betreft de toegerekende salariskosten.

Algemene Uitkering Gemeentefonds (0.7)
De mutaties zijn overeenkomstig de berekening zoals gepresenteerd in de septembercirculaire 2025. Voor een verdere toelichting op het onderdeel Gemeentefonds verwijzen we naar de toelichting in onze Portemonnee.

Algemene lasten, baten (0.8)
In 2025 is de eenmalige afschrijving van de activa met een boekwaarde lager dan € 25.000 geraamd. De aframing bedraagt totaal € 2 miljoen. De daaropvolgende jaren zien we de normale mutaties ten opzichte van het voorgaand jaar.

Vennootschapsbelasting (0.9)
In deze begroting is geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Alleen de activiteiten binnen de grondexploitaties zijn voor de gemeente Borger-Odoorn VPB-plichtig. Als wij over 2025 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Beleidsintensivering (0.8)
De bedragen zoals bij de lasten geraamd zijn de beschikbare bedragen voor knop 2 van de jaarschijven 2026 t/m 2029. De mutaties per jaar worden veroorzaakt door een jaarlijkse wijziging van het budget en door jaarlijkse onttrekkingen als gevolg van bestedingsvoorstellen.

Calamiteiten, onvoorzien (0.8)
Jaarlijks is een vast bedrag van € 50.000 beschikbaar voor eventuele calamiteiten die zich in de gemeente kunnen voordoen.

Mutatie Reserves (0.10)
Voor een nadere specificatie van de structurele en incidentele mutaties in de reserves verwijzen wij u naar het hoofdstuk Financiële begroting 2026 zoals opgenomen onder het thema Onze portemonnee.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2024 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2024. De cijfers van de begroting 2025 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2025-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2026 zijn zoals de begroting 2026 is opgesteld.

Onze portemonnee	Begroting 2026			Begroting 2025			Rekening 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal x € 1.000	**30.303**	**89.427**	**-59.124**	**25.942**	**82.512**	**-56.572**	**30.944**	**85.471**	**-54.525**

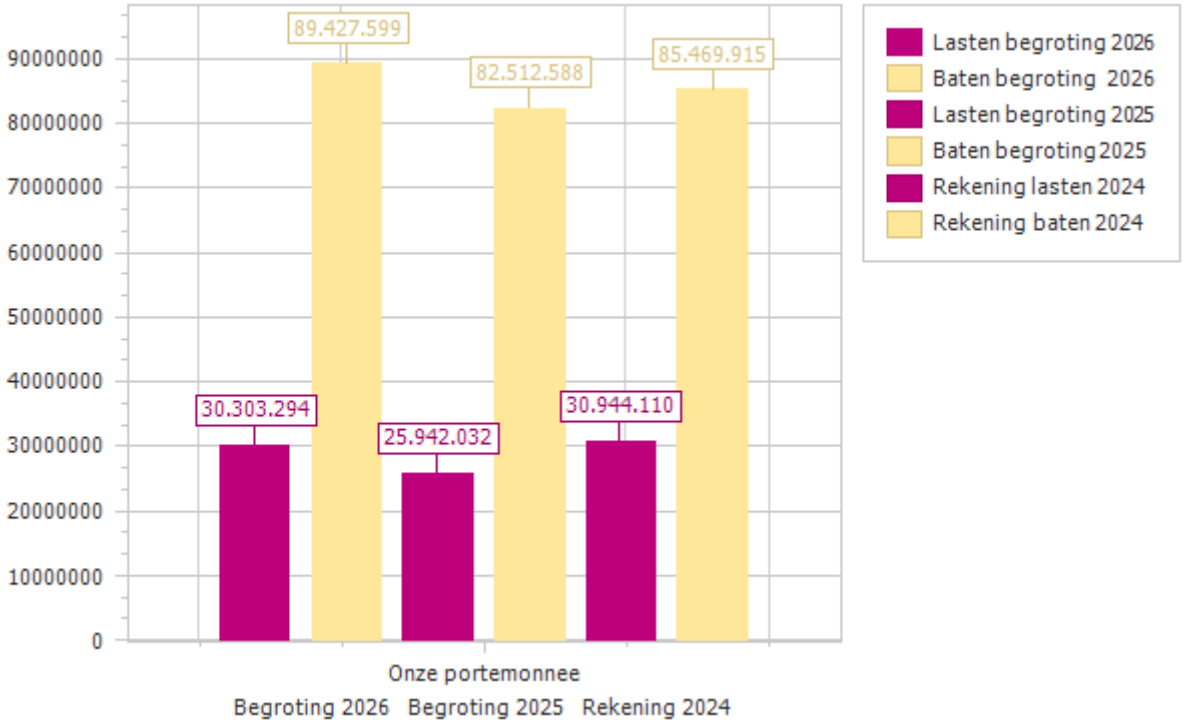

Algemeen

Naast de programma's hebben we acht programmaoverstijgende paragrafen in de begroting opnemen. In de paragrafen geven we over een aantal onderwerpen inzicht in het beleid, de financiële aspecten, de beheersmatige aspecten en de risico's. De paragrafen vormen een verzamelplaats van alle informatie over hetzelfde onderwerp, die verspreid door de begroting staan.

Deze paragrafen gaan over:

- lokale heffingen, hierin wordt aandacht besteed aan de soorten belastingen en heffingen, de omvang van de heffing, de belastingdruk en de mate van kostendekkendheid;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing, hierin wordt aandacht besteed aan de risico's de impact daarvan en het weerstandsvermogen;
- onderhoud kapitaalgoederen, hier gaan we in de wegen, het groen, de riolering, begraafplaatsen. sportterreinen, speeltuinen, gebouwen, bruggen, duikers en watergangen;
- financiering, hierin gaan we in op het gebruik van ons eigen geld en het gebruik van geleend geld en de daarmee gepaard gaande risico's;
- bedrijfsvoering, deze paragraaf gaat over hoe we invulling geven aan de bedrijfsvoering van onze organisatie, organisatieontwikkeling, digitale transformatie
- verbonden partijen, hierin staan de organisaties die ons helpen om onze doelen te realiseren en de kosten daarvan;
- grondbeleid, hierin wordt de ontwikkeling van onze gronden beschreven alsmede de resultaatbepaling van de exploitatie van de gronden;
- openbaarheid, hierin wordt ingegaan op de beleidsvoornemens en de toepassing hiervan ten aanzien van de Wet Open Overheid.

Lokale heffingen

In deze paragraaf gaan we in op de lokale heffingen voor het jaar 2026. Lokale heffingen zijn onder te verdelen in gemeentelijke belastingen, gebonden heffingen en leges. In onderstaand overzicht zijn alle lokale heffingen en het effect per heffing op de opbrengsten voor het jaar 2026 zichtbaar. Deze heffingen lichten we in de rest van de paragraaf per onderdeel verder toe.

Lokale heffing	Opbrengst 2025	Opbrengst 2026	Verschil
OZB *	7.253.628	7.553.103	299.475
Toeristenbelasting	1.947.500	2.197.500	250.000
Forensenbelasting	162.500	162.500	0
Afvalstoffenheffing	2.773.988	3.051.839	277.851
Rioolheffing	3.213.105	3.239.733	26.628
Titel I algemene dienstverlening	304.381	327.287	22.906
Ttiel II fysieke leefomgeving	490.974	617.757	126.783
Titel III Europese dienstenrichtlijn	3.151	3.150	-1
Lijkbezorgingsrechten	202.494	207.386	4.892
Marktgelden	8.742	8.895	153
Totaal:	**16.360.464**	**17.369.151**	**1.008.687**

*: Het bedrag sluit niet precies aan op het totaal van de taakvelden 0.61 en 0.62, omdat er op deze taakvelden uitvoeringskosten zijn geraamd.

Gemeentelijke belastingen

Gemeenten kunnen op grond van de Gemeentewet (GW) een aantal belastingen heffen. Gemeentelijke belastingen worden gekenmerkt door het feit dat de opbrengst van de belasting vrij te besteden is. Daardoor is het een ongebonden belasting. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de verschillende gemeentelijke belastingen die worden geheven in onze gemeente.

Belastingsoort	Artikel GW	Toelichting
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	220	Belasting die wordt geheven op eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Als heffingsgrondslag geldt de WOZ-waarde. De peildatum ligt een jaar voor het belastingjaar.
Forensenbelasting	223	Een belasting voor natuurlijke personen die gedurende het jaar meer dan 90 maal in de gemeente overnachten, maar die in de gemeente geen hoofdverblijf hebben.
Toeristenbelasting	224	Belasting die wordt geheven op natuurlijke personen die in de gemeente overnachten, maar die niet in de gemeente woonachtig zijn.

Beleidsuitgangspunten gemeentelijke belastingen 2026

In de volgende tabel staan de belastingen die de gemeente Borger-Odoorn heft. Hierin zijn de uitgangspunten per belastingsoort aangegeven. De verdere regelgeving van elke belastingsoort is vastgelegd in de verschillende belastingverordeningen.

Belastingsoort	Tarief 2026
OZB	De tarieven voor 2026 worden in de raad van november vastgesteld.
Toeristenbelasting	In de Kadernota 2026 is ingestemd met de tarieven: - groepsaccommodaties € 0,60 per overnachting - campings € 1,30 per overnachting - hotels/BenB/bungalowparken € 1,75 per overnachting Hiermee zijn de tarieven ongewijzigd ten opzichte 2025. In de raad van november wordt de verordening vastgesteld.
Forensenbelasting	Tarieven 2026 worden in de raad van november vastgesteld**.**

Gebonden heffingen

Naast bovenstaande belastingen in de gemeentewet, bestaan er gebonden heffingen. Een gebonden heffing is een belasting voor de bestrijding van specifieke kosten, maar is niet gekoppeld aan een individuele dienst. De begrote opbrengst van de gebonden heffing mag niet hoger zijn dan de voor dat doel begrote kosten. Dat wil zeggen dat de heffingen dus niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Er zijn twee soorten gebonden heffingen, namelijk reinigingsheffing en rioolheffing. Deze zijn weergegeven in de volgende tabel.

Gebonden heffing	Artikel GW	Toelichting
Reinigingsheffing	Wet milieubeheer art. 15.33	Belasting voor de verwijdering van afvalstoffen afkomstig van particuliere huishoudens. Er zijn twee soorten heffingen voor het innemen en verwerken van afvalstoffen: de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht. Afvalstoffenheffing wordt geheven op alle particuliere huishoudens. Ook als er in feite geen afval wordt aangeboden. Reinigingsrechten worden alleen in rekening gebracht ter dekking van de kosten voor het ophalen en verwerken van aangeboden afval. Kleine bedrijven kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van de reinigingsrechten.
Rioolheffing	228a	De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van / het beheer van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, regenwater en de grondwaterstand.

Beleidsuitgangspunten gebonden heffingen

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde tarieven aangegeven voor de reinigings- en rioolheffing die we aan uw raad voorstellen. De voorstellen passen binnen het kader 100% kostendekkendheid dat door uw raad is vastgesteld. In de novemberraad van 2025 komen we met definitieve voorstellen voor de tarieven van 2026.

Heffing	Gemiddeld tarief 2026*
Reinigingsheffing	Gemiddeld tarief 2026 bedraagt € 272
Rioolheffing	Gemiddeld tarief 2026 bedraagt € 253

*vaststelling definitief tarief in raad van december

Beleid kwijtschelding
Onze gemeente hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Kwijtschelding is van toepassing op de OZB, rioolheffing en op het vastrechtgedeelte van de afvalstoffenheffing. Sinds 2006 werken de waterschappen Hunze & Aa's, Vechtstromen en de gemeente samen op het gebied van kwijtschelding van de lokale heffingen. De toetsing of iemand recht heeft op kwijtschelding wordt gedaan door het Noordelijk Belastingkantoor.

Opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen

Onroerende zaakbelasting

In dit gedeelte maken we per belastingsoort de geraamde opbrengsten voor 2025 en 2026 inzichtelijk.

Hieronder staan de opbrengsten van de OZB inclusief areaaluitbreiding. In 2026 nemen de opbrengsten met € 299.475 toe. Dit betreft 2,75% indexatie ten opzichte van de begrote raming 2025 en € 100.000 areaaluitbreiding. Uit de Kadernota 2026 blijkt dat één van de speerpunten van het bestuursprogramma 2022-2026 is Wonen. In de jaarrekening 2024 zien we een voordeel op de OZB (€ 200.000) ten opzichte van de begroting 2024. Dit is een gevolg van dat er meer woningen worden gebouwd. Dit noemen we areaaluitbreiding. In de Kadernota 2026 hebben we, conform kaders van de raad, de helft van dit voordeel structureel meegenomen (€ 100.000). Een deel hiervan (€ 25.000) wordt beschikbaar gesteld voor beheer van de openbare ruimte. In de bijlage Financiële ruimte voor nieuw beleid is € 75.000 (€ 100.000 - € 25.000) opgenomen om structurele ruimte voor nieuw beleid te creëren.

De tarieven van 2026 kunnen nog niet definitief worden berekend, omdat nog niet alle WOZ-waarden per 01-01-2025 bekend zijn. Deze definitieve cijfers worden aan de raad gepresenteerd in november 2025 bij het vaststellen van de nieuwe belastingverordeningen.

Onderdeel	Opbrengst 2025	Opbrengst 2026	Verschil
Eigenarenbelasting woningen	5.457.443	5.707.523	250.080
Eigenarenbelasting niet-woningen	1.225.434	1.259.133	33.699
Gebruikersbelasting niet-woningen	570.751	586.447	15.696
Totaal:	**7.253.628**	**7.553.103**	**299.475**

Toeristenbelasting

De tarieven voor 2026 zijn bij de behandeling van de Kadernota 2026 vastgesteld:

Groepsaccommodaties	€ 0,60 per overnachting
Campings	€ 1,30 per overnachting
Hotels/BenB/bungalowparken	€ 1,75 per overnachting

Ten opzichte van 2024 en 2025 zijn deze tarieven ongewijzigd.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de opbrengst in 2026 ten opzichte van 2025 € 250.000 hoger wordt verwacht. Dit komt doordat we in 2024 een goed toeristisch seizoen hebben gehad. Er waren aanzienlijk meer overnachtingen geweest dan geraamd. Dezelfde trend verwachten we dat doorgezet wordt in 2026. In de zoektocht naar financiële ruimte is in de Kadernota 2026 een structureel voordeel van € 250.000 opgenomen. In deze begroting is dit vervolgens verwerkt.

Onderdeel	Opbrengst 2025	Opbrengst 2026	Verschil
Opbrengst toeristenbelasting	1.947.500	2.197.500	250.000

Forensenbelasting

De tarieven 2026 van de forensenbelasting zijn ten opzichte van 2025 ongewijzigd vastgesteld.

Onderdeel	Opbrengst 2025	Opbrengst 2026	Verschil
Opbrengst forensenbelasting	162.500	162.500	0

Reinigingsheffingen

Afvalheffing gebeurt op basis van het Diftar-systeem. De heffing heeft een vastrechtgedeelte en een variabele component. Het BBV schrijft voor dat het tarief van de afvalstoffenheffing niet meer dan 100% kostendekkend mag zijn.

De kosten van de afvalstoffenheffing nemen in 2026 toe met € 277.851. Hieronder staan de kosten voor de afvalstoffenheffing voor de jaren 2025 en 2026. De verschillen worden toegelicht.

Totale kosten afval	2025	2026	Verschil
1. Algemene kosten afval	568.582	668.897	100.315
2. Huis aan huis inzameling	727.902	784.413	56.511
3. Kosten ABP	338.976	384.547	45.571
4. Kosten overige afvalstromen	272.411	295.343	22.932
5. Overige indirecte kosten	866.117	918.639	52.522
Totaal:	**2.773.988**	**3.051.839**	**277.851**
6. Onttrekking reserve	0	0	0
Totaal:	**2.773.988**	**3.051.839**	**277.851**

1. Algemene kosten afval
Er is sprake van een aanzienlijke stijging. Enerzijds stijgen de kosten voor personeel stijgen en anderzijds zijn de ramingen geactualiseerd op basis van bekende cijfers.

2. Huis aan huisinzameling
Deze kosten zijn toegenomen door meer ledigingen huis-en-huis en door indexatie van de tarieven voor verwerking en transport afval.

3. Kosten ABP
De ramingen van de diverse afvalstromen zijn aangepast op grond van de ervaringscijfers 2025. Daarnaast zijn de kosten van afvalverwerking geïndexeerd.

4. Kosten overige afvalstromen
De hogere kosten zijn een combinatie van voor- en nadelen binnen de verschillende afvalstromen. De grootste kostenstijging ontstaat op de post kunststof verpakkingen (PMD). Dit wordt veroorzaakt doordat er in 2026 een nieuwe berekeningswijze wordt gehanteerd voor de vergoeding van PMD die we ontvangen. De vergoeding is afhankelijk van de kwaliteit van het aangeleverde PMD. Deze kwaliteit wordt bepaald op basis van een doorlopende sorteeranalyses. Hiermee komt de afkeur van PMD op de overslaglocatie te vervallen.

5. Overige indirecte kosten
De hogere indirecte kosten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere overheadkosten.

6. Onttrekking reserve
Conform de BBV vindt er in 2026 geen geplande onttrekking uit een reserve plaats en worden de tarieven niet geëgaliseerd. Ditzelfde gold voor 2025. Voorgaande jaren werden de extra kosten oud papier voor een deel niet meegenomen in het tarief, omdat de verwachting was dat de stijging incidenteel was. De stand van de reserve is per 1-1-2026 € 138.159.

Conclusie t.a.v. de opbrengsten
De totale kosten voor 2026 nemen toe met € 277.851 tot een totaal van € 3.051.839. Dit betekent bij een 100% kostendekkendheid dat de opbrengsten met eenzelfde bedrag moeten toenemen. De totale kosten worden in rekening gebracht middels een tarief per aansluiting (gemiddeld tarief € 272,49). In de raadsvergadering van november komen we met een voorstel voor de tarieven en hierbij wordt ook inzicht gegeven over de verhouding variabel/vast.

Rioolheffing

De geraamde baten en lasten in onze begroting die betrekking hebben op riolering zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Riolering Plan (GRP). Dit GRP heeft een looptijd tot en met 2029.

Voor de rioolheffing is 100% kostendekkendheid van toepassing. Het GRP is zodanig opgezet dat het gemiddeld tarief jaarlijks met 0,75% stijgt. Aanvullend vindt, conform het GRP, jaarlijks een dotatie plaats aan de voorziening riolering. Deze dotatie wordt gestort in de voorziening riool en ingezet voor de uitvoering van grotere rioolvervangingsinvesteringen.

Hieronder zijn de geraamde kosten en opbrengsten voor 2025 en 2026 inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Totale kosten riolering	**2025**	**2026**	**Verschil**
1. Kosten riolering	2.159.705	2.184.373	24.668
2. Kosten verbrede rioolheffing	199.140	185.112	-14.029
3. Overheadkosten	385.260	386.249	989
4. Compensabele btw	290.000	277.000	-13.000
5. Nieuwe dotatie in voorziening	179.000	207.000	28.000
Totaal:	**3.213.105**	**3.239.734**	**26.628**
Totale opbrengsten riolering			
6. Opbrengst vast tarief	1.606.553	1.619.867	13.314
7. Opbrengst variabel tarief	1.606.553	1.619.867	13.314
Totaal:	**3.213.105**	**3.239.733**	**26.628**

Informatie rioolaansluitingen	**2024**	**2025**	**2026**
Aantal aansluitingen	12.780	12.790	12.800
Gemiddeld tarief per aansluiting	€ 249,35	€ 251,22	€ 253,10
Stijging tarief	0,75%	0,75%	0,75%

1. Kosten riolering
Ten opzichte van 2025 zijn de totale kosten op deze post gestegen. De oorzaak hiervan is een stijging van de personeelskosten.

2. Kosten verbrede rioolheffing
Lichte daling door diverse kleine actualisaties ramingen.

3. Overheadkosten
Geen opmerkingen, vastgesteld percentage overheadkosten in 2026 is 16,66%.

4. Compensabele btw
Compensabele btw wordt conform art. 229b van de Gemeentewet meegenomen bij de lasten.

5. Storting in voorziening
De dotatie aan de voorziening wordt ieder jaar geactualiseerd op basis van het actuele GRP. Dit bedrag wordt vervolgens weer ingezet voor vervangingsinvesteringen. De dotatie 2026 is conform het GRP.

6/7. Opbrengsten vast en variabel tarief
De rioolheffing is opgebouwd uit een vast tarief per aansluiting en een variabel tarief per aansluiting. Beide heffingen bedragen afgerond 50% van het totaal van de lasten. De opbrengsten stijgen of dalen met een eenzelfde bedrag als de lasten om 100% kostendekkendheid te blijven hanteren.

Belastingdruk

De stijging van de lokale lastendruk is de gecombineerde stijging van de OZB, reinigingsheffingen en rioolheffing. Hieronder is de lokale lastendruk voor 2026 inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving	OZB	Reinigings heffingen	Rioolheffing	Totaal	Lastendruk
Opbrengst 2025, incl. areaaluitbr.	**7.253.628**	**2.773.988**	**3.213.105**	**13.240.722**	
1. Mut. OZB + 2,75%	199.475			199.475	
2. Mut. Reinigingsheffingen		277.851		277.851	
3. Mut. Rioolheffing			26.628	26.628	
Totaal verhoging	**199.475**	**277.851**	**26.628**	**503.954**	**3,81%**
Opbrengst exclusief areaal 2026	**7.453.103**	**3.051.839**	**3.239.734**	**13.744.676**	
Areaaluitbreiding 2026/afronding	100.000			**100.000**	
Opbrengst 2026	**7.553.103**	**3.051.839**	**3.239.734**	**13.844.676**	

Voor een gemiddeld huishouden betekent de aanpassing van OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten in 2026 een stijging van afgerond € 40 per jaar.

Lastendruk per huishouden	2024	2025	2026
OZB	466	479	492
Afvalstoffenheffing	234	249	272
Rioolrechten	249	251	253
Totaal:	**949**	**979**	**1.018**

Kostendekkendheid leges

In dit gedeelte geven we inzicht in de kostendekkendheid van onze leges. Bij de kostendekkendheid van leges maken we onderscheid tussen vijf categorieën.

Op een aantal leges is kruissubsidiëring van toepassing. Dit houdt in dat de totale opbrengsten de totale kosten per categorie niet mogen overschrijden. Echter, er mogen wel overschrijdingen zijn per onderdeel in een categorie. Zo kan bijvoorbeeld, binnen de categorie algemene dienstverlening, een eventuele overschrijding op rijbewijzen worden gecompenseerd door een onderschrijding op reisdocumenten.

De kostendekkendheid van leges wordt berekend conform regelgeving en jurisprudentie. Dit betekent onder andere dat kosten voor het opstellen van beleid en kosten voor bezwaar- en beroepsprocedures als gevolg van regelgeving niet mogen worden meegenomen in de berekening van kostendekkendheid.

De nieuwe tarieven van de leges worden in de novemberraad aan de gemeenteraad voorgelegd. De tarieven van de leges zijn gekoppeld aan de stijging van de OZB.

Algemene dienstverlening

Onder de algemene dienstverlening vallen bijvoorbeeld de onderdelen burgerlijke stand, reisdocumenten en rijbewijzen. Voor de algemene dienstverlening is kruissubsidiëring toegestaan. Zoals eerder beschreven houdt dit in dat de totale opbrengsten de totale kosten niet mogen overschrijden. Een overschrijding (hogere opbrengst) van één of meerdere onderdelen is wel toegestaan voor zover dit wordt gecompenseerd door onderschrijdingen op andere onderdelen.

In de onderstaande tabel zijn de verwachte kosten en baten van 2026 en de kostendekkendheid percentages van 2026 en 2025 zichtbaar. Geconcludeerd kan worden dat de kostendekkendheid op geen enkel product wordt overschreden. In zijn totaliteit is de kostendekkendheid iets afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit is veroorzaakt door stijgende salaris- en overheadkosten.

Algemene dienstverlening	**Kosten 2026**	**Baten 2026**	**KD 2026**	**KD 2025**
Burgerlijke stand	65.191	31.078	48%	47%
Reisdocumenten, ID	256.736	132.837	52%	53%
Rijbewijzen	215.300	120.982	56%	51%
Verstrekking BRP	134.009	12.439	9%	10%
Verstrekking kiesregister	-	-	n.v.t	n.v.t
Verstrekking WBP	-	-	n.v.t	n.v.t
Bestuursstukken	8.387	750	9%	11%
Vastgoedinformatie	-	-	n.v.t	n.v.t
Overige publiekszaken	28.907	8.306	29%	29%
Gemeentearchief	-	-	n.v.t	n.v.t
Gereserveerd	-	-	n.v.t	n.v.t
Leegstandswet	5.476	1.979	36%	33%
Kansspelen	3.753	727	19%	24%
Verkeer en vervoer	53.620	11.680	22%	29%
Diversen	43.587	5.919	14%	17%
Aansluiting riolering	590	590	100%	100%
Totaal:	**815.555**	**327.287**	**40%**	**44%**

Fysieke leefomgeving

Onder de fysieke leefomgeving vallen de omgevingsvergunningen, denk bijvoorbeeld aan bouwplannen. Vanaf 2014 is er een aparte legesverordening omgevingsvergunning. Ook binnen deze legesverordening omgevingsvergunning is kruissubsidiëring toegestaan. Om kleine bouwplannen haalbaar en betaalbaar te houden is er met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en kleine bouwplannen. Het loslaten van deze kruissubsidiëring leidt tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen.

De verwachte opbrengsten op de bouwleges vallen opnieuw hoger uit dan begroot. De kostendekkendheid stijgt doordat de toenemende woningbouw voor meer opbrengsten zorgt ten opzichte van de stijgende kosten.

Kosten fysieke leefomgeving	**2024**	**2025**	**2026**	**Verschil**
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	373.266	395.475	359.532	-35.943
Inkomsten, excl. heffingen	0	0	0	0
Netto kosten	**373.266**	**395.475**	**359.532**	**-35.943**
Toe te rekenen overhead	256.261	258.424	253.673	-4.751
Toe te rekenen BTW	12.062	12.106	12.106	0
Totaal:	**641.589**	**666.005**	**625.311**	**-40.694**
Opbrengsten fysieke leefomgeving				0
Opbrengst heffingen	480.406	490.974	617.757	126.783
Totaal:	**480.406**	**490.974**	**617.757**	**126.783**
Kostendekkendheid	**75%**	**74%**	**99%**	

Europese dienstenrichtlijn

Onder de Europese dienstenrichtlijn valt dienstverlening voor onder andere horeca en evenementen. Hier is kruissubsidiëring, een overschrijding (opbrengst hoger dan kosten) per onderdeel, niet toegestaan. De verwachte kostendekkendheid blijft nagenoeg gelijk.

Kosten Europese dienstenrichtlijn	**2024**	**2025**	**2026**	**Verschil**
Horeca	9.579	9.987	10.353	366
Organiseren van evenementen	479	499	518	19
Prostitutiebedrijven	0	0	0	0
Totaal:	**10.058**	**10.486**	**10.871**	**385**
Opbrengsten Europese dienstenrichtlijn				
Horeca	3.060	3.145	3.145	0
Organiseren van evenementen	6	6	6	0
Prostitutiebedrijven	0	0	0	0
Totaal:	**3.066**	**3.151**	**3.150**	**-1**
Kostendekkendheid	**30%**	**30%**	**29%**	

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Dit betreft de rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De kosten worden in 2026 hoger geraamd als gevolg van hogere salaris- en overheadkosten. In de kadernota 2026 is besloten om de leges voor lijkbezorgingsrechten te verhogen met 10% in verband met noodzakelijke investeringen van begraafplaatsen. De doorwerking hiervan is meegenomen. De kostendekkendheid is hierdoor licht afgenomen.

Kosten lijkbezorgingsrechten	**2024**	**2025**	**2026**	**Verschil**
Kosten lijkbezorgingsrechten	415.598	431.987	461.437	29.450
Totaal:	**415.598**	**431.987**	**461.437**	**29.450**
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten				0
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten	179.550	202.494	207.386	4.892
Totaal:	**179.550**	**202.494**	**207.386**	**4.892**
Kostendekkendheid	**43%**	**47%**	**45%**	

Kostendekkendheid marktgelden

Dit betreft de heffing van marktgelden voor bepaalde aangewezen standplaatsen. De verwachte kostendekkendheid is nagenoeg gelijk gebleven.

Kosten marktgelden	**2024**	**2025**	**2026**	**Verschil**
Kosten marktgelden	15.046	15.452	15.758	306
Totaal:	**15.046**	**15.452**	**15.758**	**306**
Opbrengsten marktgelden				0
Opbrengsten marktgelden	8.593	8.742	8.895	153
Totaal:	**8.593**	**8.742**	**8.895**	**153**
Kostendekkendheid	**57%**	**57%**	**56%**	

Toelichting toerekenen van overhead

Voor het toerekenen van de overhead aan de tarieven voor de belastingen wordt het overheadpercentage gebruikt dat is berekend voor 2026. De uitkomst is een opslagpercentage van 16,66%. Een specificatie van de berekening is te vinden in thema Onze portemonnee.

Omdat de leges uit de algemene legesverordening grotendeels een directe relatie hebben met de personeelslasten door de ambtelijke inzet is gekozen voor toerekening van de overhead op basis van een opslag van het uurtarief. Voor de berekening van dit uurtarief zijn de totale overheadkosten gedeeld door het aantal productieve uren op de overige taakvelden. Dit overheadtarief bedraagt € 51,77.

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf geven wij u een beeld van de financiële positie van de gemeente. De financiële positie van de gemeente is niet eenvoudig te bepalen en afhankelijk van diverse kengetallen.

Op basis van de uitkomsten van een aantal belangrijke financiële kengetallen hebben wij het volgende vastgesteld:

- *Onze weerstandsratio is uitstekend*
- *Onze schuldpositie ligt in de veilige zone*
- *Onze vermogenspositie is voldoende*
- *Onze grondexploitatie ligt in de veilige zone*
- *Onze structurele begrotingsruimte is toereikend*
- *Onze belastingcapaciteit is hoog in vergelijking met andere gemeenten*

Op basis van het bovenstaande komen wij tot de conclusie dat er sprake is van een gezonde financiële positie.

Als u geïnteresseerd bent in hoe de kengetallen tot stand zijn gekomen en de interpretatie daarvan, in relatie tot de financiële positie, wordt verwezen naar het eind van deze paragraaf waar een toelichting over de kengetallen is opgenomen.

Weerstandsvermogen en risico's

We onderscheiden twee soorten risico’s. Risico’s die voorzienbaar zijn en risico’s die niet zijn te voorzien. Voor risico’s die we voorzien en dus te beheersen zijn hebben wij bestemmingsreserves en voorzieningen gevormd. Voor de onvoorziene risico’s kijken we naar ons weerstandsvermogen. Wij geven hierbij antwoord op de vraag in hoeverre onze gemeente in staat is de niet in de begroting geraamde risico’s te kunnen opvangen. Dit doen we door een inventarisatie te maken van de niet geraamde risico’s en het berekenen van ons weerstandsvermogen. Door ons weerstandsvermogen af te zetten tegen de niet geraamde risico’s kan een oordeel worden gegeven over de omvang van ons weerstandsvermogen.

Beleid

De gemeente past de volgende maatregelen toe om het weerstandsvermogen minimaal in stand te houden en de risico's te beperken.

- Incidentele meevallers aanwenden of reserveren voor verwachte kosten.
- Geen eigen personeelskosten toerekenen aan investeringen.
- Het behoedzaam ramen van een (accres)verhoging van het gemeentefonds door in de meerjarenbegroting een lagere uitkering te ramen van 5 (accres)punten per jaar.
- Een sluitende begroting en zo mogelijk ook een sluitende meerjarenbegroting presenteren, ook in tijden van bezuinigingen.
- Het uitgangspunt hanteren om taken zo mogelijk binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren.
- Het opnemen van budgetruimte in de begroting voor nieuw beleid.
- Het controleren en verbeteren van de meest kritische processen in de organisatie op basis van een controleplan.

Inventarisatie weerstandsvermogen

Onderstaand zijn in een tabel de onderdelen benoemd die tot het weerstandsvermogen mogen worden gerekend.

Onderdeel	Begroting 1-1-2026	Rekening 1-1-2025
1. WAR	13.721.695	13.270.663
2. VAR	4.913.674	5.391.139
Totaal weerstandscapaciteit	**18.635.369**	**18.661.802**

Toelichting verschillen weerstandsvermogen 2026 t.o.v. 2025
Uit de tabel blijkt dat de weerstandscapaciteit per 1-1-2026 per saldo is afgenomen met afgerond € 26.433.

1.Toelichting WAR
De reserves van onze gemeente zijn onderverdeeld in een Weerstandsdeel van de Algemene Reserve (WAR), de Vrije Algemene Reserve (VAR) en bestemmingsreserves. De WAR geeft het weerstandsdeel voor algemene financiële tegenvallers aan. Deze reserve is een algemene buffer en niet vrij aan te wenden. Het saldo van de WAR bedraagt per 1 januari 2026 € 13,72 miljoen. De stijging ten opzichte van de rekening 2025 komt door een toevoeging in 2025 van afgerond € 451.032 op basis van de notitie reserves en voorzieningen. Conform het financieel kader wordt er geen (bespaarde) rente meer aan de reserves toegerekend maar in plaats daarvan wordt een vast bedrag toegevoegd aan de WAR. Deze toevoeging dient ter versterking van de solvabiliteit.

2. Toelichting VAR
De VAR is ingesteld om eventuele rekeningtekorten op te vangen. In de raadsvergadering van 30 mei 2024 is de nota reserves en voorzieningen aangepast. Uit deze nota blijkt dat het minimum van de VAR 1% van de begroting moet zijn. Voor deze begroting is dat ongeveer € 1.100.000. Als de ruimte van knop 2 (budget beleidsintensivering) onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking van incidentele beleidswensen.

Hieronder is het verloop weergegeven.

Het verloop van de VAR is als volgt	**Bedrag**
Stand per 1 januari 2025	5.391.139
AF : Bestuurlijke Voorstellen BERAP 2025-I	n.v.t
AF : Afboeken Investeringen met oorspronkelijke boekwaarde lager dan € 25,000	-1.422.544
AF : Amendementen begroting 2025 Slagkracht kleine particuliere bouwinitiatieven	-350.000
AF : Amendementen begroting 2025 Verkeersveiligheid Zandberg	-200.000
AF : Amendementen begroting 2025 '80-jarig vrijheid	-30.000
AF : Bestuurlijk voorstellen Begroting 2025	-1.650.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	500.000
BIJ : Rekeningresultaat 2024	2.258.403
BIJ : Opheffen COVID reserve*	416.676
Stand per 1 januari 2026	**4.913.674**
AF: Kadernota 2026 (sluitend krijgen)	-350.000
AF: Kadernota 2026 (motie Wijkrenovatie) Storting in de Bestemmingsreserve Wijkrenovatie	-250.000
AF: Bestuurlijke voorstellen na de Kadernota 2026	-2.108.000
BIJ : Overboeking van Reserve Ontheemden	3.000.000
BIJ : Bufferreserve Gronden	600.000
Stand na vaststelling Begroting 2026	**5.805.674**

* De intentie om de Covid reserve op te heffen is reeds in 2024 uitgesproken. De formele besluitvorming en verwerking vindt in deze begroting plaats.

De stand van de VAR bedraagt na vaststelling van deze begroting € 5,8 miljoen. Dit is hoger dan het minimum van het door de raad vastgestelde kader (€ 1,1 miljoen). We willen als college aan het eind van deze bestuursperiode in het kader van een warme overdracht aan de nieuwe bestuurders een VAR aanbieden van minimaal € 4,1 miljoen. Dit was namelijk de stand per 31 december 2022 (inclusief bestemming resultaat 2021) en de start van deze bestuursperiode. Dat is nu van toepassing.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder is een overzicht gegeven van de niet geraamde risico's. Per onderdeel is een bedrag ingeschat voor het risico dat zich kan voordoen. Dit bedrag wordt vervolgens vermenigvuldigd met de kans dat het risico zich voordoet (zeer klein =10%, klein = 30%, gemiddeld = 50%). Als de kans groter is dan 50% wordt hiervoor een bedrag in de begroting geraamd.

Nr.	Omschrijving	Bedrag	Kans	Risicobedrag
1	Gronden bij de gemeente	4.400.000	30%	1.320.000
2	Vastgoed	2.000.000	50%	1.000.000
3	Decentralisaties/sociaal domein	200.000	50%	100.000
4	Gemeenschappelijke Regelingen	1.400.000	50%	700.000
5	Accres Gemeentefonds	1.500.000	10%	150.000
6	Grondexploitatie grondbedrijf	180.000	30%	54.000
7	Btw-compensatiefonds	200.000	50%	100.000
8	Leningen BBZ	150.000	50%	75.000
9	Verzekeringen	200.000	30%	60.000
10	Juridische procedures	200.000	50%	100.000
11	Garantieverplichtingen	250.000	10%	25.000
12	Rente	150.000	30%	45.000
13	Bodemsanering	100.000	30%	30.000
14	Planschade	100.000	30%	30.000
15	Cybercrime	4.000.000	10%	400.000
16	Arbeidsmarktproblematiek	500.000	50%	250.000
17	Inflatie > stelpost indexatie	2.400.000	50%	1.200.000
	Totaal	**17.930.000**		**5.639.000**

Algemeen
Ten opzichte van de begroting 2025 is het totale bedrag licht toegenomen en per saldo is na het kanspercentage het risicobedrag licht afgenomen. Het totale risicobedrag is in deze begroting (€ 5,6 miljoen) iets hoger dan de begroting 2025 (€ 5,3 miljoen). Dit komt doordat we als gemeente meer vastgoed hebben en het risico op afwaardering is dan ook hoger. Daarnaast zijn enkele bestaande risico's geactualiseerd.

De belangrijkste bestaande risicobedragen (groter dan € 250.000) worden hierna toegelicht.

Gronden bij de gemeente (1)
Dit betreft de boekwaarde van de gronden die nog niet in productie zijn genomen (de Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG)) en de overige gronden zoals cultuurgronden. De NIEGG zijn wel aangekocht met de bedoeling om deze te zijner tijd te ontwikkelen en in het Grondbedrijf op te nemen. Het grootste risico met betrekking tot deze gronden is dat één of meerdere plannen niet in productie kunnen worden genomen en dat de actuele boekwaarde moet worden verlaagd tot bijvoorbeeld de landbouwwaarde.

In het verleden is het risicobedrag berekend op basis van de restant boekwaarde van de nog niet in productie genomen gronden. Dit is een algemene methode. In deze begroting hebben we specifiek beoordeeld welke gronden niet tegen landbouwwaarde zijn gewaardeerd en waar de gemeente een risico loopt op afwaardering. Deze specifieke methode geeft beter inzicht in de risico's dan de algemene methode.

Het bedrag waarover we risico's lopen bedraagt € 4,4 miljoen. Dit betreft o.a. het Strijkijzer en de gronden voor dagrecreatie in Borger. Voor deze specifieke gronden maken we een visie Borger West en daarna zal blijken welke mogelijkheden en kansen, maar ook welke risico's er voor deze gronden zijn.

Het risico dat een plan niet in productie wordt genomen en moet worden afgewaardeerd wordt gezien als gemiddeld (= 30%) waardoor voor dit onderdeel € 1.320.000 als uiteindelijk risico wordt geraamd.

Vastgoed (2)
De gemeente bezit zowel maatschappelijk als strategisch vastgoed. Dit vastgoed kan soms ‘onder water’ staan wanneer de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde. Op dit moment is de marktwaarde hoger dan de boekwaarde maar het risico bestaat dat in de toekomst op de boekwaarde van deze strategische gronden en panden moet worden afgeboekt als gevolg van een lagere marktwaarde. Op grond van de huidige situatie is niet tot afwaardering overgegaan en volstaat opname in de risicoparagraaf.
De boekwaarde van strategisch vastgoed gronden en panden bedraagt € 2 miljoen. Het risico op afwaardering is 50%, zodat het risico, € 1 miljoen bedraagt.

Gemeenschappelijke Regelingen (4)
Met betrekking tot de Gemeenschappelijke Regelingen loopt de gemeente het risico dat hogere financiële tekorten achteraf door de deelnemende gemeenten moeten worden bijgepast. Dit risicobedrag wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van onze bijdrage aan de 7 belangrijkste Gemeenschappelijke Regelingen (VRD, GGD, RUD, Emco, Wedeka, Recreatieschap Drenthe en Publiek Vervoer).

Het risicobedrag wordt ingeschat op € 1.400.000 van het totaalbedrag van afgerond € 5,6 miljoen dat in 2025 aan de 7 genoemde Gemeenschappelijke Regelingen als gemeentelijke bijdrage is verschuldigd. De kans dat het risico zich voordoet wordt ingeschat op 50% (= € 700.000).

Cybercrime (15)
Het risico van cybercrime betreft het risico dat criminelen ongeautoriseerd toegang krijgen tot de data van organisaties en systemen platleggen waardoor deze niet meer bij hun eigen gegevens kunnen. Om weer toegang tot de eigen gegevens te krijgen wordt er vervolgens "losgeld" geëist. Ervaringscijfers leren dat de schade van een dergelijke aanval kan oplopen tot circa € 155 per inwoner. De kans dat een dergelijke aanval zich voordoet wordt ingeschat op 10%.

Arbeidsmarktproblematiek (16)
Een nieuw onderkend risico betreft het risico van de arbeidsmarktproblematiek. In de huidige arbeidsmarkt wordt het steeds lastiger om bepaalde vacatures in te vullen. De vraag is groot terwijl het aanbod onder druk staat. Het risico bestaat dat onze dienstverlening door deze ontwikkeling in gevaar komt en we hogere kosten moeten maken voor werving en selectie of externe inhuur.

Inflatie (17)
Een tweede nieuw onderkend risico is het risico van loon- en prijsstijgingen welke de in de begroting opgenomen stelpost voor indexatie overschrijden. We hebben het risico globaal geraamd op 6% van het niet geïndexeerde deel van de begrote lasten.

Berekening weerstandsratio

Jaarlijks wordt de ratio berekend om uitdrukking te kunnen geven hoe onze gemeente er financieel voorstaat. Hierbij wordt ons weerstandsvermogen afgezet tegen de risico's. In onderstaande tabel zijn de scores hiervoor aangeduid.

Uitkomst Ratio	Aanduiding
groter dan 2,0	Uitstekend
tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
tussen 0,8 en 1,0	Matig
tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
lager dan 0,6	Zeer Onvoldoende

Het verwacht verloop van het weerstandsvermogen 2025 t/m 2029 is als volgt.

Weerstandsvermogen x € 1.000	1-1-26	1-1-27	1-1-28	1-1-29
1. WAR	13.722	14.123	14.656	15.212
2. VAR	4.914	5.060	5.060	5.060
Totaal weerstandscapaciteit	**18.635**	**19.183**	**19.715**	**20.271**

In onderstaande tabel wordt de berekening van onze weerstand in de eerder toegelichte ratio weergegeven.

Ratioberekening x € 1.000	Rek.	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Weerstandscapaciteit	18.662	18.662	18.635	19.183	19.715	20.271
Risico's	5.759	5.325	5.639	5.639	5.639	5.639
Weerstandsratio	**3,24**	**3,50**	**3,30**	**3,40**	**3,50**	**3,59**

Toelichting uitkomsten weerstandsratio
De weerstandsratio is in de begroting 2026 ten opzichte van de begroting 2025 met 0,4 procentpunt afgenomen. De weerstandscapaciteit is in 2026 licht afgenomen t.o.v. 2025, terwijl de risico's zijn toegenomen. Geconstateerd wordt dat de ratio in alle jaren boven de 2 blijft en daarmee uitstekend is. De weerstandscapaciteit loopt na 2026 weer op vanwege de jaarlijkse dotatie aan de WAR.

Verplichte kengetallen

Om een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente zijn naast de berekening van het weerstandsvermogen de volgende belangrijke financiële kengetallen berekend.

Financiële kengetallen.
- De weerstandsratio;
- De schuldquote;
- De solvabiliteitsratio (vermogenspositie);
- De grondexploitatie;
- De structurele exploitatieruimte;
- De belastingcapaciteit.

Verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie
De provincie heeft een indeling gemaakt met een normering van deze kengetallen. De uitkomsten zijn ingedeeld in categorie A, B en C waarbij A het minst risicovol is en categorie C het meest risicovol. De volgende signaleringswaarden zijn bepaald:

Kengetal	**A**	**B**	**C**
Weerstandsratio	> 1,4	1,4 - 0,8	< 0,8
Netto schuldquote	< 90	90 - 130	> 130
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	< 90	90 - 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	20 - 50	< 20
Grondexploitatie	< 20	20 - 35	> 35
Structurele exploitatieruimte	> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit	< 95	95 - 105	> 105

De uitkomsten voor onze gemeente met betrekking tot het begrotingsjaar 2026 zijn hierna afgezet tegen zowel de afgelopen jaren als tegen de nog komende jaren. Voor de afgelopen jaren zien de cijfers er als volgt uit:

Kengetal 2026	**Score**	**Begroting**		**Rekening**	
t.o.v. afgelopen jaren	**2026**	**2026**	**2025**	**2024**	**2023**
Weerstandsratio	A	3,30	3,50	3,24	2,50
Netto schuldquote	A	46%	44%	24%	20%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	41%	39%	20%	16%
Solvabiliteit *	B	34%	35%	42%	49%
Grondexploitatie	A	1%	0%	1%	0%
Structurele exploitatie	A	2%	2%	0%	7%
Belastingcapaciteit (eigenaar) **	B	97%	98%	105%	114%
Belastingcapaciteit (huurder) ***	A	50%	54%	52%	0%

*) Ten opzichte van de rekening 2024 is de solvabiliteit afgenomen met 9 procentpunten tot 34%. Dit is met name veroorzaakt door relatief hoge bestemmingsreserves (o.a. NUW). In deze begroting gaan we uit dat deze bestemmingsreserves lager zijn.
**) De belastingcapaciteit zoals in de tabel weergegeven met 97% (100% is het gemiddelde) betreft de woonlasten (ozb, afval en riool) voor een eigenaar bewoner in onze gemeente.
***) De belastingcapaciteit voor een huurder valt voor onze gemeente veel gunstiger uit. Deze is 50%.

Kengetal 2026	Score	Begroting			
t.o.v. nog komende jaren	2026	2026	2027	2028	2029
Weerstandsratio	A	3,30	3,40	3,50	3,59
Netto schuldquote	A	46%	56%	54%	50%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	41%	52%	49%	45%
Solvabiliteit	B	34%	30%	30%	31%
Grondexploitatie	A	1%	1%	1%	1%
Structurele exploitatie	A	2%	5%	5%	6%
Belastingcapaciteit (eigenaar)	B	97%	97%	97%	97%
Belastingcapaciteit (huurder)	A	50%	50%	50%	50%

De kengetallen in bovenstaand overzicht zijn voornamelijk gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Deze balans is toegelicht in de paragraaf financiering.

Voor geïnteresseerden in de berekening van de kengetallen en de interpretatie daarvan volgt hierna een toelichting.

Weerstandsratio
Onder weerstandsratio verstaan we de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten te dekken. De weerstandsratio wordt berekend door het totaalbedrag aan weerstandsvermogen te delen door het totaalbedrag van de risico's. De berekening levert als uitkomst een getal (ratio) op.

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Bij de netto schuldquote worden de netto schulden gewogen ten opzichte van de baten. Met andere woorden, het geeft aan in hoeverre de begroting de schulden kan dragen.

Netto schuldquote gecorrigeerd
Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen van gelden wordt de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het aandeel van het eigen vermogen wordt afgezet tegen het totaal vermogen.

De solvabiliteit wordt berekend over de geprognosticeerde balans per 1 januari. De solvabiliteit 2026 is berekend aan de hand van de balans per 1 januari 2026. De begrote mutaties over 2026 (o.a. bijvoorbeeld VAR, WAR of bestemmingsreserves) zijn niet in de berekening van 2025 meegenomen en hebben effect op de balans van 1 januari 2027 en de solvabiliteit van 2027.

Grondexploitatie
Grondexploitatie kan een flinke impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Deze ratio geeft aan in hoeverre de waarde van de gronden kan worden terugverdiend. Een ratio van 0 betekent dat er geen boekwaarde aanwezig is die moet worden terugverdiend. Een ratio van 35 betekent dat de grondexploitatie als kwetsbaar wordt ervaren.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Bij een positief percentage zijn de structurele baten toereikend om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft een indicatie van de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in vergelijking tot het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. Een laag percentage (kleiner dan 100%) betekent dat de gemeente eenvoudig meer opbrengsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt, is een beleidskeuze.

Kapitaalgoederen

Inleiding
Kapitaalgoederen zijn duurzame goederen (assets) in de openbare ruimte die een lange economische levensduur hebben. Gemeentelijke kapitaalgoederen zijn te verdelen in goederen met maatschappelijk nut of economisch nut. Kapitaalgoederen met economisch nut hebben een winstoogmerk of genereren een opbrengst, terwijl daar bij maatschappelijk nut geen sprake van is.

In de paragraaf maken we onderscheid tussen de volgende kapitaalgoederen:
1. Wegen (ook openbare verlichting);
2. Groen (waaronder begraafplaatsen, sportvelden, speeltuinen);
3. Riolering;
4. Gebouwen;
5. Water (waaronder bruggen en duikers en watergangen).

IBOR
Tijdens de gemeenteraadsvergadering op 25 november 2021 is de beleidsnota over onderhoud en beheer van de openbare ruimte (IBOR) door uw raad vastgesteld . De nota IBOR gaat in op het onderhoud van wegen, groen, kunstwerken, openbare verlichting, water en meubilair. Per kapitaalgoed zijn de beleidsuitgangspunten, het areaal, de actuele kwaliteit en de onderhoudsniveaus beschreven. Tevens zijn de benodigde en beschikbare middelen weergegeven voor het in stand houden van de kapitaalgoederen. De nota is van toepassing tot en met 2028. Gewenste differentiaties in onderhoudsniveau en middelen zijn door verschillende fracties ter afweging voorgelegd en vastgesteld. In 2025 heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden. Op dit moment gaan we er vanuit dat het totale budget voor groot- en klein onderhoud voldoende is voor de uitvoering van het IBOR beleid.

Geen achterstallig onderhoud
Volgens de notitie 'Materiële vaste activa' van de commissie BBV is er sprake van achterstallig onderhoud als er kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties voorkomen. Onze werkwijze ten aanzien van onderhoud is als volgt. Jaarlijks vindt een fysieke inspectie van de onderhoudstoestand plaats. Aan de hand van deze inspectie wordt een meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) per kapitaalgoed opgesteld. De MJOP is de basis voor het uit te voeren onderhoud in het begrotingsjaar. Indien kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties dreigen te ontstaan, dan wordt in de MJOP een hoge prioriteit hieraan gegeven en wordt dit direct in het begrotingsjaar uitgevoerd. Door deze werkwijze te volgen is er geen achterstallig onderhoud zoals in het BBV is verwoord en is het ook niet noodzakelijk een voorziening achterstallig onderhoud op te nemen. De opgaven in ons onderhoud maken onderdeel uit van het meerjareninvesteringsprogramma.

Beleidsstukken
In onderstaande tabel is het geldende beleid samengevat. De beleidsstukken zijn nog actueel en de basis voor het beheerplan. Voor onze gemeente is het beheerplan IBOR. Dit plan is in 2021 door de raad vastgesteld. Na de vaststelling van IBOR zijn we aan de slag gegaan met de ontwikkelagenda en zal in 2026 vanuit verschillende beleidsvelden (met * aanduiding) geactualiseerd beleid worden voorgelegd.

Kapitaalgoed	Beleidstuk
Algemeen	Kern en kader/leefgebied beleid
	Leefgebied buitensport
	Beleidsnota IBOR 2020-2028*
	Beleidsplan straatmeubilair 2025-2029
Wegen	Beleidsplan wegen 2025-2030
	Beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte'
Groen	Groenvisie Borger-Odoorn
	Visie Ruimte voor de laatste rustplaats 2008-2018*
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2023-2029
Gebouwen	Vastgoedbeleid, deelnota gebouwen
	Kadernota vastgoedbeleid
Water	Beleidsnota grondwater, onderdeel GRP 2023-2029
	Beleidsplan bruggen 2024-2028
	Beleidsplan natte kunstwerken*

Investeringen
Kapitaalgoederen gaan langere tijd mee, maar daarvoor is onderhoud noodzakelijk. In het BBV is vastgelegd dat groot onderhoud aan kapitaalgoederen met economisch en maatschappelijk nut moet worden geactiveerd. Dat betekent dat de totale last van de investering niet in één keer in de exploitatie wordt gedragen, maar dat het kapitaalgoed als een bezitting op de balans wordt geplaatst en over meerdere jaren wordt afgeschreven in de exploitatie. In onderstaande tabel staan de uitgangspunten omschreven die wij hanteren bij het afschrijven van kapitaalgoederen.

Grens van investeren	Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
Toerekenen rente	2,5%
Afschrijvingsmethodiek	Lineair afschrijven tot nihil.
Afschrijvingstermijn	Varieert van 3 tot 60 jaar. Per type kapitaalgoed is dit vastgelegd in financiële verordening.
Start afschrijving	Begroting: Op het moment dat het budget beschikbaar is gesteld. Realisatie: Op 1 januari van het jaar volgend op de afronding/uitvoering van het werk.
Restwaarde	Geen, vanwege afschrijving tot nihil.

Uitgangspunt in ons beleid is dat investeringen in openbaar gebied (riool, wegen, groen) zoveel mogelijk gecombineerd worden uitgevoerd.

Vastgoed & Geld

De budgetten vastgoed en geld bestaat uit de onderdelen groen en gebouwen. Het deel wegen is ingezet als dekking om de € 1 miljoen extra structureel mogelijk te maken. Elk jaar voegen we € 25.000 toe voor nieuwe investeringen. Hiervan is 60% voor groen en 40% voor gebouwen. Deze bedragen kunnen nog worden ingezet voor nieuwe investeringen of het geven van een kwaliteitsimpuls aan het onderhoud.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Groen 60%	191.320	206.320	221.320	236.320
Gebouwen 40%	136.600	146.600	156.600	166.600
Totaal beschikbaar	**327.920**	**352.920**	**377.920**	**402.920**

Wegen

Areaal wegen
In onderstaande tabel zijn de weglengten van de verschillende typen verharde wegen weergegeven.

Omschrijving	Aantal km 2026
Doorgaande wegen	143
Kernontsluitingswegen	61
Woonstraten	89
Landbouwontsluitingswegen	52
Landbouwwegen	153
Fietspaden	138
Voetpaden	87

Stand van zaken wegenonderhoud
In onderstaande tabel is de stand van zaken met betrekking tot het wegonderhoud zichtbaar.

Wegfunctie	Op orde
Doorgaande wegen	90 %
Kernontsluitingswegen	75 %
Woonstraten	65 %
Fietspaden	70 %
Voetpaden	75 %
Landbouwontsluitingswegen	35 %
Landbouwwegen	15 %

Beleid wegenonderhoud 2025-2029
Uitgangspunt voor het onderhoud van de wegen is gemiddeld kwaliteitsniveau C (laag). Voor de doorgaande asfaltwegen wordt niveau B (basis) aangehouden en bij de plattelandswegen kwaliteitsniveau D (erg laag).

Van inspectie naar meerjarenplanning REAL
Alle openbare verhardingen zijn opgenomen in het beheersysteem OBSURV. Afhankelijk van de verharding wordt deze jaarlijks of eens per twee jaar visueel geïnspecteerd volgens de CROW-systematiek (publicatie 147). Uit deze inspectiegegevens ontstaat een technische en financiële onderhoudslijst voor de komende drie jaar: de meerjarenplanning REAL. Ieder voorjaar - na de weginspecties - wordt deze meerjarenplanning aangepast, afgestemd met de andere vakgebieden, en vastgesteld door het college. Deze lijst vormt de basis voor het jaarlijkse onderhoudsinvesteringsprogramma, dat in mei ter informatie aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid worden de projecten in de markt gezet.

Prioriteringssysteem
Om verantwoorde keuzes te kunnen maken uit de lijst van wegenprojecten is een eigen prioriteringssysteem ontwikkeld dat door de gemeenteraad is vastgesteld op 22 mei 2025. Verkeersveiligheid, de kans op mogelijke schadeclaims, comfort en de gevolgkosten bij uitstel van onderhoud zijn betrokken in deze systematiek. Immers, een weg kan er goed uitzien terwijl uitstel van onderhoud leidt tot hogere kosten op langere termijn. De plattelandswegen hebben een eigen prioriteringssysteem, waarbij ook wordt gekeken naar het fietsverkeer en recreatief gebruik.

Speerpunt groot onderhoud 2026
1. Zuiderstraat (Zuidelijke 2/3e weg - Hoofdstraat) Buinerveen
Dit plan voorziet in het herstraten van de klinkerverharding en het realiseren van extra verkeersmaatregelen conform het SPV-risicothema Snelheid in het verkeer: 30 km/u-wegen. Het project kent een uitvoerig participatieproces dat al in 2025 is opgestart.

Financiën
Op basis van ons wegenareaal is jaarlijks een budget van € 2.870.000 noodzakelijk om de verhardingen volgens de afgesproken kwaliteitsniveaus te onderhouden. Het wegenbudget sluit hier bij aan. Jaarlijks wordt ca. € 400.000 besteed aan onderhoud van plattelandswegen. Afgesproken is dat restkredieten weer ingezet worden voor groot onderhoud wegen. Hieraan ligt een collegebesluit ten grondslag.

Openbare verlichting

Areaal en stand van zaken openbare verlichting
In de gemeente staan 6.800 lichtpunten met de volgende lichtbronnen:

Figuur 1. Overzicht typen lichtbronnen

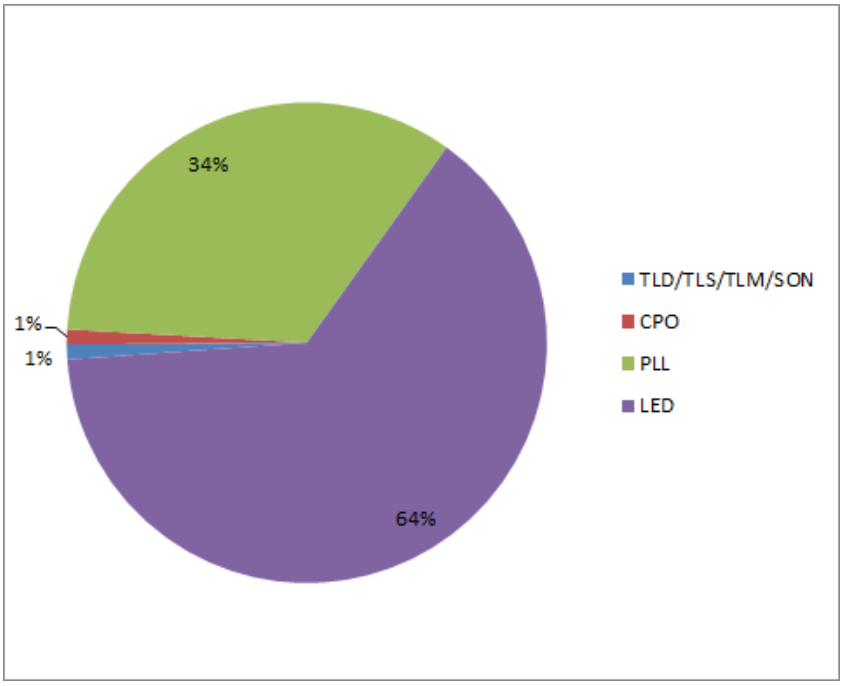

Vervanging van openbare verlichting vindt zo mogelijk plaats bij reconstructie-werkzaamheden aan de weg. Daarnaast vervangen we, indien mogelijk, op projectbasis conventionele armaturen naar LED.

Beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte' 2018-2027
Het beleid is er op gericht om in iedere situatie te optimaliseren zodat recht wordt gedaan aan de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en leefbaarheid. Uitgangspunt is wel dat we alleen verlichten waar nodig en dat we zoeken naar de meest energiezuinige en duurzame oplossingen. U kunt het gehele beleid online raadplegen op beeld en beleid openbare verlichting.

Financiën
In het gemeentelijke verlichtingsplan zijn de bestaande knelpunten en de reguliere vervangingen van masten en armaturen opgenomen. Het plan voorziet in een financiering tot 2027.

Groen

Onderhoudsniveau
Het onderhoudsniveau voor het groen is vastgesteld op niveau C, sierheesters en gras binnen de kom onderhouden we niveau op B en begraafplaatsen onderhouden we op niveau A.

In onderstaande tabel zijn de areaalgegevens per groenthema weergegeven.

Tabel: Areaal gegevens 2025, bron Obsurv

Omschrijving	Eenheid	Aantal 2026
Bos (plantsoen) en heide	m2	2.904.900
Heesters, hagen en vaste planten	m2	103.375
Gras, gazon, berm	m2	5.287.300
Sportvelden	m2	203.400
Waterpartijen, greppels (ged.)	m1	654.800
Volkstuinen	m2	8.000
In gebruik gegeven grond	m2	363.300
Bomen	St	42.000

Beleidskader
In het eerste kwartaal van 2025 is de nieuwe groenvisie aan de raad aangeboden. Aan de hand van vier waarden (biodiversiteit, klimaatbestendigheid, identiteit & beleving en gezondheid & welzijn), is de visie op het openbaar groen beschreven.

In het openbaar groen streven we naar het beschermen en versterken van de biodiversiteit en zetten we ons in om het groen klimaatbestendig te maken. De identiteit van onze gemeente wordt gekenmerkt door drie landschapstypen; de Hondsrug, het Hunzedal en het Veen. Karakteristiek groen wordt geaccentueerd en versterkt om de identiteit en beleving van de gemeente nog meer tot zijn recht te laten komen. Ook willen we dat het groen bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners.

Financiën
De benodigde budgetten zijn afgestemd op de vastgestelde kwaliteitsniveaus in de beleidsnota IBOR (2021) en is toereikend.

Begraafplaatsen

Onderhoudsniveau
Voor begraafplaatsen is het onderhoudsniveau vastgesteld op niveau A van het CROW. Voor gebouwen op de begraafplaatsen is dit vastgesteld op conditieniveau 2 (goed niveau).

Omschrijving	Aantal 2026
Begraafplaatsen	8

Beleidskader
Het staande beleid voor de begraafplaatsen is 'Begraafplaatsen Ruimte voor de laatste rustplaats'. Dit beleid is nader uitgewerkt in een ruimtelijke 'Inrichtingsvisie begraafplaatsen Borger-Odoorn' voor alle acht begraafplaatsen. In 2025 is gestart met het proces om tot een nieuw begraafplaatsenbeleid te komen.

In 2024 is gestart met het ontwikkelen van een nieuwe urnengraventuin op de begraafplaats in Borger. Met de nieuwe urnengraventuin wordt nieuwe capaciteit gecreëerd en kan aan de rechthebbenden van de huidige urnennissen een vervangend alternatief worden aangeboden. Hiermee behouden we aantrekkelijke begraafplaatsen als laatste rustplaats en als plek om overleden dierbaren te gedenken.

Financiën
Het budget voor het dagelijkse onderhoud is voldoende. Er is extra budget beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit op de begraafplaatsen, voor het vervangen van urnennissen en het uitwerken van een nieuwe urnengraventuin. De dekking hiervoor komt vanuit de extra verhogingen van de leges tot en met 2027.

Sportvelden

Onderhoudsniveau
Onze voetbalvelden moeten qua kwaliteitseisen voldoen aan de KNVB-norm. De velden worden regelmatig gecontroleerd. Het dagelijks- en groot onderhoud van de sportvelden is uitbesteed. De eigen dienst onderhoudt de singels en bomen op en rondom de sportvelden. De verenigingen zorgen zelf voor klein onderhoud, zoals het speelklaar maken van de velden, belijning aanbrengen, zwerfafval verwijderen, afvalbakken legen, overhangend groen terugsnoeien, etc. Daarnaast onderhoudt een aantal verenigingen boventallige sportvelden die zij willen blijven gebruiken.

De veranderende weersomstandigheden zorgen er voor dat het onderhoud van de natuurgrasvelden steeds uitdagender en complexer wordt.

Kengetallen

Omschrijving	Aantal 2026
Sportparken	8
Wedstrijdvelden	17
Trainingsvelden	7

In 2025 is het sportpark in Odoorn in gebruik genomen. De sportparken Valthe en Exloo zijn komen te vervallen.

Beleidskader
Het onderhoud van de sportvelden wordt uitgevoerd volgens het beleidskader groenonderhoud en volgens de richtlijnen uit het kader leefgebied en sport. Het sportbeleid valt onder sociaal domein. De afdeling realisatie verzorgt de uitvoering van het onderhoud en houdt toezicht op de onderhoudswerkzaamheden.

Financiën
Het onderhoudsbudget voor de sportvelden is toereikend.

Speeltuinen

Onderhoudsniveau
Beheer en onderhoud worden zoveel mogelijk door bewoners op eigen kracht uitgevoerd. Uitgangspunt bij het veilig houden van speeltuinen is het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Vanaf 2021 wordt met een nieuw beheersysteem gewerkt om de speeltuininspecties in bij te houden. Uit de inspecties komt naar voren dat de speeltoestellen goed onderhouden en veilig zijn. In 2026 zijn 30 speeltuinverenigingen actief, verdeeld over 53 speellocaties zijn 339 toestellen in beheer bij de gemeente en/of verenigingen. De roep om nieuwe vrijwilligers wordt groter, bij een aantal speeltuinverenigingen zijn succesvolle acties uitgezet om nieuwe bestuursleden te werven zodat de speeltuinen behouden kunnen blijven. In Odoorn, Borger, Buinen en Nieuw-Buinen lopen initiatieven om sport- en speelplekken in de openbare ruimte te ontwikkelen of geheel te vernieuwen.

Beleidskader
Het beleidskader en het uitvoeringsplan ‘Ruimte voor jou’ stamt uit 2008 en is nog prima uitvoerbaar. Wel verandert de behoefte vanuit de samenleving en er wordt daarbij ingezet op een groene speeltuin en een inclusieve leefomgeving. Dit betekent dat iedereen mee kan doen in een speeltuin. Vanuit Sociaal Domein is het nieuwe beleidskader BIOR (Bewegen in de openbare ruimte) vastgesteld.

Financiën
Voor onderhoud en vervanging van toestellen in bestaande speeltuinen is voldoende budget. Voor de realisatie van nieuwe speeltuinen is geen budget beschikbaar. Dekking hiervoor zal zo nodig ter afweging worden voorgelegd.

Riolering

Beleidskader
Goede riolering, voor de inzameling en het transport van (afval)water, is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het beperken van wateroverlast. In het Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) staat hoe de gemeente met deze zorgplichten omgaat.
Het GRP 2023-2029 is eind 2022 vastgesteld door de raad.

Functiegericht beheer
In 2020 is de omschakeling naar het functiegericht beheer opgestart.
Bij functiegericht beheer wordt naar de functie van de riolering gekeken en naar de gevolgen van het falen van de riolering. Afhankelijk van de classificatie van de functie van de riolering worden er constructieve eisen gesteld aan de riolering. Per 2022 is het functiegericht beheer volledig geïmplementeerd.

Onderhoudsniveau
Riolering wordt 30 jaar na aanleg voor het eerst middels een video-inspectie geïnspecteerd. Vervolgens wordt de inspectie om de 10 jaar herhaald. De inspecties worden gecombineerd met het reinigen van de riolering. Op basis van de inspectie wordt het onderhouds- en vervangingsprogramma opgezet.

Het klein onderhoud bestaat uit het oplossen van doorstekende inlaten, het frezen van ingegroeide wortels en het repareren van kleine scheuren en lekken. Het groot onderhoud bestaat uit vervangingswerkzaamheden of relining van bestaande leidingen. Deze projecten vindt u terug op de meerjarenplanning REAL. Bij rioolvervanging gaat de voorkeur uit naar een gecombineerde aanpak met de bovengrondse inrichting.

Beheer en onderhoud
Kolken reiniging en onderhoud gemalen wordt door BORG uitgevoerd. Kleine riool reparaties en vervanging worden door BORG uitgevoerd. De grotere onderhouds- en vervangingswerkzaamheden worden door derden uitgevoerd. Reiniging en inspectie van riolering vindt plaats door derden via een meerjarig onderhoudscontract.

Klimaatadaptatie
Het deel van klimaatadaptatie dat vanuit de zorgplichten bij de taken voor riolering en water hoort, is meegenomen in het GRP. Het vakgebied riolering en water is nauw betrokken bij het onderdeel wateroverlast.

Drinkwater
Vanuit discipline Riolering zijn we extra alert op lekkende riolen in drinkwatergebieden. De riolen in deze gebieden inspecteren we vaker en we grijpen sneller in.

Kengetallen
In onderstaande tabel zijn verschillende eenheden die betrekking hebben op riolering opgenomen.

Omschrijving	Eenheid	Aantal
Vrijverval riolering	km	290
Drukriool (vrijverval)	km	23
Persriolering	km	110
Rioolgemalen	st	49
Minigemalen (buitengebied)	st	371
Bergbezinkbassin	st	1
Overstorten gemengde stelsel	st	44
Huisaansluitingen (cf. rioolheffing)	st	12.790
Straatkolken	st	11.140
Iba's	st	92
Infiltratievoorzieningen	st	700

Financiën
Het onderhoud en de vervanging van het riool, inclusief afkoppelen, is kostendekkend. Dit is geregeld in het GRP. De financiële paragraaf die bij het GRP hoort, gaat uit van een jaarlijkse stijging van de rioolheffing van 0,75%.

Reserves en voorzieningen riolering
Voor de opvang van pieken in het toekomstig onderhoud wordt een voorziening opgebouwd. De stortingen hierin zijn opgenomen in het GRP. De stand van de voorziening per 31-12-2025 bedraagt € 1.313.761. Hierin is opgenomen een onttrekking van € 415.250 voor lopende investeringen.

In de loop van de jaren is ook een reserve opgebouwd. Deze wordt volledig gevoed door efficiëncy voordelen in de kosten. De stand van de reserve per 31-12-2025 bedraagt € 411.415.

Gebouwen

Kengetallen gebouwen

Kern	Aantal eind 2025
Gemeentelijk vastgoed	5
Maatschappelijk vastgoed	4
Binnensport	6
Buitensport	8
Zwembaden	0
Onderwijs	3
Strategisch vastgoed	9
Diversen	10
Totaal aantal objecten	**45**

Beleidskader
In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het planmatig onderhoud en de verdere verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Leidraad hierbij zullen onder andere het IHP Onderwijs (scholen en gymzalen) en de beoogde privatisering van enkele buitensport accommodaties zijn.

In 2025 is gestart met de renovatie van het gemeentehuis. Tijdens de renovatie worden ook onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd die normaliter gedekt worden uit het budget van bouwkunde. Streven is om in september 2026 het gebouw (oost-vleugel) in gebruik te nemen. De onderhoudskosten, behalve voor preventief onderhoud, zullen in 2026 vrijwel nihil zijn, aangezien dit binnen de garantietermijn valt.
De clubaccommodatie bij het sportterrein in Odoorn is in 2025 overgedragen aan de voetbalvereniging HOVC. In 2025 is gestart met de bouw van een nieuwe clubaccommodatie bij het sportterrein in Borger. Het gebouw is al overgedragen aan het voetbalvereniging Borger.

Samen met de gemeente Emmen wordt er op dit moment gewerkt aan het jaarplan voor 2026. De veiligheid, bedrijfsvoering en technische levensduur zijn primair richtinggevend bij het maken van keuzes.

Onderhoudsbudget
De verwachting is dat met het vernieuwen, afstoten, verhuren en de sloop/nieuwbouw van enkele gebouwen, de totale onderhoudskosten op termijn zullen dalen. Hierdoor zal het onderhoudsbudget de komende jaren beter passend zijn. Met name correctief onderhoud zal lager uitvallen.
De kosten voor planmatig onderhoud zullen op termijn gelijk blijven of hoger uitvallen omdat de technische installaties gecompliceerder zijn en bij vervanging duurder zijn.

Financiën
Voor het onderhoud van vastgoed is in het jaar 2026 € 870.000 ,- inclusief ambtelijke inzet van de gemeente Emmen beschikbaar.

Water

Areaal bruggen
De gemeente bezit een 70-tal bruggen, waarvan:
- 13 verkeersbruggen
- 16 perceelsontsluitingsbruggen
- 33 fietsbruggen
- 8 parkbruggen

Meerjarenbeleid bruggen 2024 - 2028
In 2024 is het meerjarenbeleid bruggen vastgesteld. Daarvoor zijn alle bruggen onderworpen aan een 0-meting. Op basis van deze meting heeft een constructieve beoordeling plaatsgevonden en is het toekomstig onderhoud omgezet in een financiële meerjarenplanning voor de komende 5 jaar. Denk hierbij aan vervangen van brughoofden, brugdekken, bekleding, houten damwanden, remmingswerken en schilderwerk. Vervanging van bruggen is hierin niet meegenomen.
Het beleidsplan gaat uit van kwaliteitsniveau C (laag).

Speerpunten groot onderhoud 2026
De renovatie van alle gemeentelijke perceelbruggen in Valthermond (tussen de Drentse Mondenweg en de Kavelingen). Dit project is reeds gestart in 2025.

Financiën
Op dit moment is er vanuit de begroting voor regulier (klein) onderhoud een structureel bedrag beschikbaar van € 70.539. Groot onderhoud wordt geraamd op € 170.000,- per jaar (looptijd tot en met 2028). Per jaar wordt bekeken of er ruimte is in de begroting om deze financiën vrij te maken (via MJIP).
Voor het begrotingsjaar 2026 is dit bedrag in de begroting verwerkt.

Duikers en watergangen

Beheer en onderhoud
Het onderhoud aan watergangen en duikers wordt uitgevoerd door BORG.

Beleid
De watergangen worden onderverdeeld in bermsloten en schouwsloten. Op de belangrijkste waterafvoerende sloten heeft het waterschap een schouwplicht opgelegd. Jaarlijks, voor 15 november, dienen deze watergangen te zijn onderhouden.

Financiën
De kosten voor het onderhoud aan watergangen en duikers worden gedekt vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).

Financiering, EMU-saldo

Voor de financiering van onze bezittingen en onze jaarlijkse kosten heeft de gemeente geld nodig. De gemeente gebruikt hiervoor eigen geld en geleend geld. De wijze waarop zij dit geld leent kan risico's met zich meebrengen. We hebben beleid om dit op een verantwoorde wijze te doen. In deze paragraaf beschrijven we dit beleid en benoemen we de risico's die we lopen door geld uit te zetten en aan te trekken. Deze risico's zijn voorzien en daar kunnen we goed op anticiperen. Met andere woorden: we kunnen deze risico's goed beheersen. In de paragraaf weerstandsvermogen beschrijven we de risico's door onvoorziene gebeurtenissen. Deze risico's zijn niet of heel moeilijk te beheersen. Beide paragrafen tezamen geven een compleet beeld van de financiële risico's van de gemeente.

Voor een compleet beeld van onze financiering kijken we naar onze risicobeheersing en de wijze waarop we rente betalen en ontvangen.

Risicobeheersing
Het renterisico is minimaal doordat we een risiconorm voor financiering hanteren en alert zijn op renteontwikkelingen.
- *Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af.*
- *Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).*
- *De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening.*

Rente betalen en ontvangen
- *Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's.*
- *Rentekosten zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken.*
- *De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten.*
- *Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen.*

Voor geïnteresseerden in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Risicobeheersing

Het renterisico is minimaal doordat we een risiconorm voor financiering hanteren en alert zijn op rente ontwikkelingen.

De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) schrijft een renterisiconorm voor. Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente voor langlopende geldleningen. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en effecten van een aangepaste rente niet meer mogen bedragen dan **20%** van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm x € 1.000	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Berekening norm					
- Totaal lasten	111.928	102.920	102.164	103.098	103.096
- Renterisiconorm 20%	22.386	20.584	20.433	20.620	20.619
Renterisico's					
- Aflossingen	3.437	3.317	2.192	1.817	1.817
- Renteherzieningen	0	0	0	0	0
Ruimte onder de norm	**18.949**	**17.267**	**18.241**	**18.803**	**18.802**

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het renterisico in alle begrote jaren onder de norm blijft.

Het overzicht financiering per 1 januari 2026 tot en met 2029 is zichtbaar in onderstaande tabel. Uit onderstaand overzicht blijkt een geprognosticeerd financieringstekort voor de jaren 2026 tot en met 2029. Indien ook rekeningbasis een tekort blijkt, gaan we langlopende leningen afsluiten.

Berekening Financieringstekort x € 1.000		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Boekwaarde Model C: alle activa		97.936	107.640	106.143	103.348
Af:					
Boekwaarde Model D: reserves en voorzieningen		46.244	43.602	44.154	44.702
Boekwaarde Model E: geldleningen		47.429	53.992	50.675	48.483
Totaal af:		93.673	97.594	94.829	93.185
Totaal financieringstekort		**4.263**	**10.046**	**11.313**	**10.163**
Rentelasten		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Rente reserves	0,00%	0	0	0	0
Rente geldleningen		1.139	1.434	1.379	1.331
Rente financieringstekort (2% bij overschot)	3,50%	149	352	396	356
Totale rente		**1.288**	**1.786**	**1.775**	**1.687**
Berekening renteomslagpercentage		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Boekwaarde Model C		97.936	107.640	106.143	103.348
Totale rente		1.288	1.786	1.775	1.687
Renteomslagpercentage		**1,32%**	**1,66%**	**1,67%**	**1,63%**

De kasgeldlimiet kan als volgt worden berekend:

Toets kasgeldlimiet (x € 1.000)		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet					
- in percentage		8,5	8,5	8,5	8,5
- in bedrag	a	2.352	2.352	2.352	2.352
Financieringstekort	b	-1.066	-1.066	-1.066	-1.066
Verwachte onderuitputting	c	2.939	2.939	2.939	2.939
Verwacht financieringsoverschot	d=c+b	1.873	1.873	1.873	1.873
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	e=a+d	4.225	4.225	4.225	4.225

Toelichting
1. Om een grens te stellen aan kortlopende leningen is in de wet FIDO de kasgeldlimiet opgenomen. Dit is een belangrijk uitgangspunt om grote fluctuaties in de rentelasten van overheden te vermijden. De kasgeldlimiet is begrensd op 8,5% van de totale lasten. Voor 2025 betekent dit een kasgeldlimiet van afgerond € 9,4 miljoen. Dit is € 2,4 miljoen per kwartaal. Dit is de norm.
2. Voor 2026 is een financieringsoverschot geraamd van € 7,49 miljoen, dit is € 1,87 miljoen per kwartaal.
3. Uit de praktijk blijkt dat het werkelijke financieringstekort vaak substantieel lager is dan het geprognosticeerde financieringstekort. Dit komt doordat investeringen vaak later plaatsvinden dan geraamd en hierdoor is ook de financieringsbehoefte lager. We monitoren in de praktijk deze situatie en het uitgangspunt daarbij is dat de kasgeldlimiet niet wordt overschreden.
4. Als gevolg van de verwachte onderuitputting wordt daarom voor 2026 een hoger financieringsoverschot verwacht. Uit de jaarrekening 2024 blijkt dat dit overschot € 7,493 miljoen bedraagt.
5. Uit het overzicht blijkt de ruimte van € 4,225 miljoen per kwartaal. Dit bedrag wordt berekend door de norm (de toegestane kasgeldlimiet) te vergelijken met het verwachte financieringsoverschot. Vanwege het financieringsoverschot (in plaats van een financieringstekort) wordt het bedrag opgeteld (in plaats van afgetrokken) om de ruimte te bepalen.
6. In bovengenoemde tabellen zijn we uitgegaan van een op te nemen langlopende lening in het eerste kwartaal 2026 van € 32 miljoen om aan de wet FIDO te kunnen blijven voldoen.

Geconcludeerd kan worden uit bovenstaand overzicht dat we verwachten dat de kasgeldlimiet in 2026 niet wordt overschreden.

Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af. Door de gemeente zijn langlopende geldleningen verstrekt. Dit zijn leningen die zijn verstrekt met het oog op volkshuisvesting, duurzaamheid, klimaat en het toekomstbestendig maken van woningen. De gelden zijn in beheer gestort bij de stichting

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). Daarnaast zijn er geldleningen verstrekt aan ambtenaren, op basis van vastgestelde arbeidsvoorwaarden. Het risico dat de gemeente loopt bij de uitstaande geldleningen, kan als minimaal worden beschouwd.

De gemeente is zeer terughoudend in het verstrekken van deze kredieten. Onze steekwoorden bij het verstrekken van een krediet zijn:
1. In principe niet;
2. Maatschappelijk belang;
3. Onderzoek kredietwaardigheid;
4. Zekerheden en garanties;
5. > 50.000 ⇒ raad;
6. Geen speculatie.

Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).
Kosten en baten worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd zodat we altijd aan onze betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Als we teveel geld in onze portemonnee hebben kunnen we geld onderbrengen bij het Rijk (schatkistbankieren). Dit is wettelijk verplicht. Bij een tekort aan middelen kunnen we kortlopende leningen afsluiten.

De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening. De gemeente heeft vorderingen op diverse personen, bedrijven en instellingen. Er is sprake van een adequaat invorderingsproces bij niet tijdige betalingen, van aanmaningen tot en met dwangbevelen. De niet tijdige betalingen worden eerst als dubieus aangemerkt. Indien dubieuze vorderingen oninbaar blijken te zijn worden deze vorderingen ten laste van een voorziening gebracht.

Rente betalen en ontvangen

Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's.
We proberen een zo laag mogelijke rentelast te realiseren en tegelijkertijd de risico's te verkleinen door tijdig keuzes te maken in de verhouding waarmee we kortlopende en langlopende leningen inzetten.

Rentekosten zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken.
De hoogte van de rente die mag worden doorberekend, is gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over langlopend geleend geld betaalt.

De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten.
Er wordt geen rente rechtstreeks toegerekend aan investeringen. De rentekosten worden uit de lopende exploitatie gedekt.

Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen.
Er wordt wel rente rechtstreeks toegerekend aan de te verkopen gronden. De financiering van ontwikkeling en verkoop van onze gronden noemen we grondexploitaties. Uitgangspunt is dat de ontwikkeling en verkoop van onze gronden minimaal kostendekkend is. Door de daadwerkelijk betaalde rente (zoals de fiscus dit voorschrijft) rechtstreeks toe te rekenen aan de lasten binnen de grondexploitatie zorgen we ervoor dat deze kosten 1 op 1 kunnen worden terugverdiend als onderdeel van de totale last binnen de grondexploitatie. Met daadwerkelijk betaalde rente bedoelen we alleen de rente over geldleningen. Niet de rente over eigen geld.

EMU-saldo

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de begroting een berekening van het EMU-saldo te worden opgenomen van het vorig begrotingsjaar, het huidig begrotingsjaar en het jaar volgend op het begrotingsjaar. Daarnaast dient volgens artikel 23 van de BBV de ontwikkeling van het EMU-saldo van de drie jaren volgend op het begrotingsjaar te worden getoond. Bovenstaande wordt in één overzicht getoond.
Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waar gemeenten mee werken. Een belangrijk verschil is dat het exploitatiesaldo van gemeenten alleen betrekking heeft op baten en lasten van de exploitatierekening, terwijl bij het bepalen van het EMU-saldo ook kapitaaltransacties zoals investeringen en aan- en verkopen van gronden worden betrokken. Daarnaast verschilt de behandeling van onder meer het interen op reserves, onttrekken van voorzieningen en de opbrengsten uit de verkoop van deelnemingen/aandelen. Voor de berekening van het EMU-saldo van gemeenten moet daarom op het exploitatiesaldo van een gemeente een aantal correcties en aanvullingen worden gemaakt.

Onderstaande tabel laat de berekening van het EMU-saldo zien.

Omschrijving	Effect	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo na bestemming		**26.628**	**986.835**	**2.191.427**	**2.973.627**	**3.900.129**
mutaties reserves		3.860.231	1.711.162	-382.567	-337.466	-353.565
1. Saldo exploitatie voor bestemming		**3.886.859**	**2.697.996**	**1.808.860**	**2.636.161**	**3.546.564**
2. Afschrijvingen	+	4.356.314	4.290.759	4.304.458	4.451.371	4.304.458
3. Storting in voorzieningen	+	403.676	411.676	418.676	419.676	530.676
4. Investeringen	-	-3.428.053	-3.109.000	-3.109.000	-3.109.000	-3.109.000
5. Baten derden	-	0	0	0	0	0
6. Desinvesteringen	+	0	0	0	0	0
7. Aankoop gronden	-	0	0	0	0	0
8. Baten grondexploitatie	+	308.000	422.000	83.000	35.000	38.000
9. Onttrekking voorzieningen	-	-165.689	-174.694	-165.689	-165.689	-165.689
10. Lasten ten laste van reserves	-	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
11. Verkoop Effecten	-	0	0	0	0	0
Totaal		**5.331.107**	**4.508.737**	**3.310.305**	**4.237.519**	**5.115.009**

Toelichting
Het EMU-saldo is in 2026 ruim positief. Dit houdt in dat we in 2026 op basis van kasstelsel meer opbrengsten verwachten dan kosten. Het werkelijke EMU-saldo wijkt vaak af van de prognose als gevolg van onderuitputting van investeringen.

Reserves en voorzieningen

Onderstaand een overzicht van de reserves en voorzieningen in de komende jaren. We geven de afzonderlijke mutaties van onze reserves en voorzieningen weer over de periode 2026-2029. Vanaf deze begroting hebben we een overzicht toegevoegd waarin de structurele en incidentele mutaties apart zichtbaar zijn.

Reserves en voorzieningen	Stand 1-1-2026	Toe-voeging	Ont-trekking	Stand 1-1-2027	Toe-voeging	Ont-trekking	Stand 1-1-2028
Algemene reserves							
Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	13.721.695	401.782	-	14.123.477	532.132	-	14.655.609
Vrije algemene reserve (VAR)	4.913.674	3.600.000	-3.454.000	5.059.674	-	-	5.059.674
Totaal algemene reserves	**18.635.369**	**4.001.782**	**-3.454.000**	**19.183.151**	**532.132**	**0**	**19.715.283**
Bestemmingsreserves							
Bufferreserve gronden	1.666.958	299.500	-600.000	1.366.458	94.000	-	1.460.458
Herstructureringsfonds	58.596	-	-	58.596	-	-	58.596
Nog uit te voeren werken	7.500.000	7.500.000	-7.500.000	7.500.000	7.500.000	-7.500.000	7.500.000
Generatiepact	159.082	-	-50.000	109.082	-	-50.000	59.082
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	51.225	-	-	51.225	-	-	51.225
Onderhoud zwembaden	30.412	-	-10.000	20.412	-	-10.000	10.412
Dorpshuis Exloo (vh welzijnsacc.)	32.123	-	-	32.123	-	-	32.123
Reserve riolering	411.415	-	-	411.415	-	-	411.415
Bestemmingsreserve Afval	138.159	-	-	138.159	-	-	138.159
Bestemmingsreserve ATC Borger	169.656	-	-	169.656	-	-	169.656
BR deelgebiedsvisie "De Monden"	60.000	-	-20.000	40.000	-	-20.000	20.000
Bestemmingsreserve Noodopvang ontheemden	6.427.280	-	-3.000.000	3.427.280			3.427.280
Reserve Volkshuisvestingsfonds	270.000		-30.000	240.000		-30.000	210.000
Bestemmingsreserve wijkrenovatie	250.000	250.000	-50.000	450.000	-	-	450.000
Onderwijshuisvesting	25.329	-	-	25.329	-	-	25.329
Gekoppelde reserves	4.535.225	-	-216.444	4.318.781	-	-216.565	4.102.216
Totaal bestemmingsreserves	**21.785.461**	**8.049.500**	**-11.476.444**	**18.358.517**	**7.594.000**	**-7.826.565**	**18.125.952**

Voorzieningen							
Voorziening wethouderspensioenen	3.363.787	194.676	-165.000	3.393.463	194.676	-165.000	3.423.139
Voorziening afval	127.499	-	-	127.499	-	-	127.499
Voorziening riolering	1.313.761	207.000	-	1.520.761	214.000	-	1.734.761
Voorziening RVU	9.005	-	-9.005	-	-	-	-
Voorziening verlofsparen	75.650	-	-	75.650	-	-	75.650
Voorziening overmatig verlof	732.330	-	-	732.330	-	-	732.330
Voorziening IKB-verlof	70.076	-	-	70.076	-	-	70.076
Grafonderhoud Aukje Wolf	11.202	-	-689	10.513	-	-689	9.824
Natuurpark Aukje Wolf	9.816	-	-	9.816	-	-	9.816
Ontwikkeling Poelkampen Ellertshaar	110.000	10.000	-	120.000	10.000	-	130.000
Totaal voorzieningen	**5.823.125**	**411.676**	**-174.694**	**6.060.107**	**418.676**	**-165.689**	**6.313.094**
Totaal reserves en voorzieningen	**46.243.955**	**12.462.958**	**-15.105.138**	**43.601.775**	**8.544.808**	**-7.992.254**	**44.154.329**

Reserves en voorzieningen	Stand 1-1-2028	Toe-voeging	Ont-trekking	Stand 1-1-2029
Algemene reserves				
Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	14.655.609	556.007	-	15.211.616
Vrije algemene reserve (VAR)	5.059.674	-	-	5.059.674
Totaal algemene reserves	**19.715.283**	**556.007**	**0**	**20.271.290**
Bestemmingsreserves				
Bufferreserve gronden	1.460.458	57.000	-	1.517.458
Herstructureringsfonds	58.596	-	-	58.596
Nog uit te voeren werken	7.500.000	7.500.000	-7.500.000	7.500.000
Generatiepact	59.082	-	-59.082	-
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	51.225	-	-	51.225
Onderhoud zwembaden	10.412	-	-10.412	-
Dorpshuis Exloo (vh welzijnsacc.)	32.123	-	-	32.123
Reserve riolering	411.415	-	-	411.415
Bestemmingsreserve Afval	138.159	-	-	138.159
Bestemmingsreserve ATC Borger	169.656	-	-	169.656
BR deelgebiedsvisie "De Monden"	20.000	-	-20.000	-
Bestemmingsreserve Noodopvang ontheemden	3.427.280			3.427.280
Reserve Volkshuisvestingsfonds	210.000		-30.000	180.000
Bestemmingsreserve wijkrenovatie	450.000	-	-	450.000
Onderwijshuisvesting	25.329	-	-	25.329
Gekoppelde reserves	4.102.216	-	-200.129	3.902.087
Totaal bestemmingsreserves	**18.125.952**	**7.557.000**	**-7.819.623**	**17.863.329**
Voorzieningen				
Voorziening wethouderspensioenen	3.423.139	194.676	-165.000	3.452.815
Voorziening afval	127.499	-	-	127.499
Voorziening riolering	1.734.761	215.000	-	1.949.761
Voorziening RVU	-	-	-	-
Voorziening verlofsparen	75.650	-	-	75.650
Voorziening overmatig verlof	732.330	-	-	732.330
Voorziening IKB-verlof	70.076	-	-	70.076
Grafonderhoud Aukje Wolf	9.824	-	-689	9.135
Natuurpark Aukje Wolf	9.816	-	-	9.816
Ontwikkeling Poelkampen Ellertshaar	130.000	10.000	-	140.000
Totaal voorzieningen	**6.313.094**	**419.676**	**-165.689**	**6.567.081**
Totaal reserves en voorzieningen	**44.154.329**	**8.532.683**	**-7.985.312**	**44.701.701**

INCIDENTELE EN STRUCTURELE MUTATIES IN DE RESERVES BEGROTING 2025-2028

UITGANGSPUNTEN

Stortingen en onttrekkingen aan reserves zijn in principe incidenteel
Incidenteel: eenmalige projecten, crisismaatregelen, herstructurering en fondsen
Structureel: terugkerende uitgaven zoals onderhoud en kapitaallasten

INDELING VAN DE MUTATIES IN DE RESERVES NAAR INCIDENTEEL EN STRUCTUREEL

Naam reserve	Toelichting
Weerstandsdeel alg. reserve (WAR)	Incidentele mutaties, voor opvangen van risico's waarvoor geen raming is opgenomen in de begroting.
Vrije algemene reserve (VAR)	Incidentele mutaties, voor opvangen rekeningtekorten en incidenteel nieuw beleid.
Bufferreserve grondbedrijf	Incidentele mutaties, voor opvangen van verliezen op gronden en afdekken van onvoorzienbare risico's en/of tegenvallers.
Herstructureringsfonds	Incidentele mutaties, voor uitgaven die passen binnen de beleidsdoelstelling duurzame en veilige woon- en leefomgeving.
Nog uit te voeren werken	Incidentele mutaties, voor het afronden van projecten die over de jaarwisseling heen lopen.
Generatiepact	Incidentele mutaties, voor duurzame inzetbaarheid van oudere ambtenaren en nieuwe instroom van jongeren in de organisatie.
Reserve deelgebiedvisie "De Monden"	Incidentele mutaties, voor de kosten van het opstellen van een gebiedsvisie.
BR noodopvang ontheemden	Incidentele mutaties, voor crisisgerelateerde uitgaven.
BR hervormingsagenda jeugdzorg	Incidentele mutaties, voor toekomstige ontwikkelingen die een relatie hebben met de hervormingsagenda.
BR volkshuisvestingsfonds	Incidentele mutaties, voor tijdelijke maatregelen voor verduurzamen huizen en een leefbaardere en veiligere wijk voor inwoners.
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	Structurele mutaties, voor onderhoudskosten.
Onderhoud zwembaden	Structurele mutaties, voor onderhoudskosten.
Dorpshuis Exloo (vh welzijnsaccomm.)	Structurele mutaties, voor onderhoudskosten.
Reserve riolering	Structurele mutaties, voor dekking (groot) onderhoud en/of tariefegalisatie.
Bestemmingsreserve afval	Structurele mutaties, voor dekking (groot) onderhoud en/of tariefegalisatie.
Onderwijshuisvesting	Structurele mutaties, voor onderhoudskosten.
Gekoppelde reserves	Structurele mutaties, voor dekking kapitaallasten.

MUTATIES IN DE RESERVES PERIODE 2025-2028 INGEDEELD NAAR INCIDENTEEL EN STRUCTUREEL									
Naam reserve	**Soort mutatie**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Toevoeging**	**Onttrekking**	**Toevoeging**	**Onttrekking**
		jaar 2025	**jaar 2025**	**jaar 2026**	**jaar 2026**	**jaar 2027**	**jaar 2027**	**jaar 2028**	**jaar 2028**
Weerstandsdeel alg. reserve (WAR)	Incidenteel	451.032		401.782		532.132		556.007	
Vrije algemene reserve (VAR)	Incidenteel	500.000	2.000.000	600.000					
Bufferreserve grondbedrijf	Incidenteel	308.000	500.000	422.000	600.000	83.000		35.000	
Herstructureringsfonds	Incidenteel								
Nog uit te voeren werken	Incidenteel	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Generatiepact	Incidenteel		50.000		50.000		50.000		50.000
Reserve deelgebiedvisie "De Monden"	Incidenteel		20.000		20.000		20.000		20.000
BR noodopvang ontheemden	Incidenteel								
BR hervormingsagenda jeugdzorg	Incidenteel								
BR volkshuisvestingsfonds	Incidenteel		30.000		30.000		30.000		30.000
Totaal incidenteel		**8.759.032**	**10.100.000**	**8.923.782**	**8.200.000**	**8.115.132**	**7.600.000**	**8.091.007**	**7.600.000**
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	Structureel								
Onderhoud zwembaden	Structureel		10.000		10.000		10.000		10.412
Dorpshuis Exloo (vh welzijnsaccomm.)	Structureel								
Reserve riolering	Structureel								
Bestemmingsreserve afval	Structureel								
Onderwijshuisvesting	Structureel								
Gekoppelde reserves	Structureel		188.263		188.378		188.499		172.063
Totaal structureel		**0**	**198.263**	**0**	**198.378**	**0**	**198.499**	**0**	**182.475**
Totaal mutaties		**8.759.032**	**10.298.263**	**8.923.782**	**8.398.378**	**8.115.132**	**7.798.499**	**8.091.007**	**7.782.475**

Geprognosticeerde balans

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de begroting een geprognosticeerde balans van het begrotingsjaar te worden opgenomen. Ook moet volgens artikel 22 van het BBV in de meerjarenbegroting voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde balans worden opgenomen. Hieronder zijn de geprognosticeerde balansen weergegeven.

Het balanstotaal per 1 januari 2026 is zowel voor de activa als de passiva fors hoger dan de jaarrekening 2024. Dit komt door de begrote investeringen 2024, 2025 en 2026. Dit betreffen o.a. investeringen in scholen, sport en gemeentehuis.

ACTIVA	**1-1-2026**	**1-1-2027**	**1-1-2028**	**1-1-2029**
Vaste activa:				
Investeringen in ec. en maatsch. nut	93.150	102.854	101.357	98.721
Financiële vaste activa	4.786	4.786	4.786	4.627
Totaal vaste activa:	**97.936**	**107.640**	**106.143**	**103.348**
Vlottende activa:				
Voorraden	799	799	799	799
Uitzettingen	16.513	13.621	12.988	13.563
Liquide middelen	69	69	69	69
Overlopende activa	4.931	4.931	4.931	4.931
Totaal vlottende activa:	**22.311**	**19.419**	**18.786**	**19.361**
Totaal vaste en vlottende activa:	**120.246**	**127.059**	**124.928**	**122.709**
PASSIVA	**1-1-2026**	**1-1-2027**	**1-1-2028**	**1-1-2029**
Vaste passiva:				
Eigen vermogen	40.421	37.542	37.841	38.135
Voorzieningen	5.823	6.060	6.313	6.567
Vreemd vermogen	47.429	53.992	50.675	48.483
Totaal vaste passiva:	**93.673**	**97.594**	**94.829**	**93.185**
Vlottende passiva:				
Financiering/kasgeld	4.714	7.605	8.239	7.664
Bank en girosaldi	2.320	2.320	2.320	2.320
Overige vlottende schulden	5.395	5.395	5.395	5.395
Overlopende passiva	14.146	14.146	14.146	14.146
Totaal vlottende passiva:	**26.574**	**29.465**	**30.099**	**29.524**
Totaal vaste en vlottende passiva:	**120.246**	**127.059**	**124.928**	**122.708**

Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft hoe we invulling geven aan de bedrijfsvoering van onze organisatie. Een goede bedrijfsvoering is een basisvoorwaarde om de organisatie-doelstellingen te behalen. In de thema's is beschreven 'Wat we willen bereiken' en 'Wat we daarvoor gaan doen'. In deze paragraaf geven wij aan 'Hoe' we de dingen doen, vanuit welke filosofie we dat doen en welke instrumenten wij hiervoor inzetten. De bedrijfsvoering is ondersteunend aan de bestuurlijke ambities. Door de complexiteit van de samenleving en de ontwikkelingen waar wij mee te maken hebben, vraagt dit steeds meer van onze ambtelijke organisatie.

Organisatie ontwikkeling

In de afgelopen jaren heeft de organisatie zich ontwikkeld op basis van een aantal richtinggevende documenten met nuttige en inspirerende inhoud die onze koers heeft bepaald. In 2025 houden we deze inhoud opnieuw tegen het licht. We willen het goede behouden en focussen op enkele speerpunten die ons het meest zullen helpen om toekomstbestendig de nieuwe ontwikkelingen en vraagstukken het hoofd te bieden. Dat zijn: dienstverlening, zelforganisatie, integraal werken, werkgeluk.
Gekoppeld aan deze focus onderzoeken we hoe de rollen van managers en coördinatoren hier optimaal aan kunnen bijdragen.

Strategische vermogen en integraal werken
Met de introductie van portfoliomanagement hebben we een methode om te borgen dat het opdrachtenpakket uitvoerbaar is met de beschikbare middelen. Vooraf maken we een gewogen keuze hoe en wanneer we een opdracht kunnen uitvoeren. Dit is een leerproces dat ook de komende jaren onverminderd door gaat. En programmamatig en projectmatig werken is een aanvullende werkmethode waarmee we gestructureerd, met focus en weloverwogen keuzes te maken en resultaten opleveren gericht op de doelen van het bestuur. Beide werkwijzes ondersteunen een integrale en meer opgavegerichte aanpak van taken en opdrachten.

Huisvesting / Hybride werken
Na een lange aanloop van voorbereiding en besluitvorming is medio 2025 de revitalisering van ons gemeentehuis gestart, inclusief vernieuwing van de raadzaal. Naar verwachting is de verbouwing eerste helft van 2026 gereed. Het nieuwe gemeentehuis zal ontwikkelingen als hybride werken en (meer) integraal samenwerken faciliteren en stimuleren. Het biedt goede werkplekken voor onze medewerkers, een goed binnenklimaat en een grotere mate van duurzaamheid in de exploitatie.

Tijdens de verbouwing zullen alle gemeentelijke activiteiten zich afspelen in één van de volgende drie locaties: de westvleugel van het huidige gemeentehuis; het oude Escal College in Borger en de gemeentewerf in 2e Exloërmond. De openstelling van het gemeentehuis voor het publiek blijft in het gemeentehuis in Exloo.

BOCE Samenwerking

Een aantal (uitvoerende) taken hebben we ondergebracht in de BOCE samenwerking. Naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek samenwerkingsverband BOCE uit 2024 en een aanvullende rapportage is vastgesteld dat:

- De BOCE samenwerking zowel voor de ICT en Sociale Zaken een meerwaarde oplevert;
- De meerwaarde is voor alle 3 zogenaamde K's: Kosten, Kwaliteit en Kwetsbaarheid;
- De meerwaarde is met name voor het onderdeel Kwetsbaarheid;
- BOCE samenwerking een adequate oplossing is voor het reduceren van de kwetsbaarheid, namelijk zowel ICT als Sociale Zaken zijn erg specialistische taken van de gemeente.

De commissie financiën heeft geconcludeerd dat het amendement op dit wijze is afgehandeld en dat we jaarlijks in de Begroting en ook in de Rekening rapporteren over voor de raad relevante informatie in deze paragraaf Bedrijfsvoering. In deze begroting kunnen we melden dat er geen relevante bijzonderheden zijn.

Deelovereenkomst ICT
In 2024 hebben we een nieuwe deelovereenkomst ICT met de gemeente Emmen afgesloten. Naast contractuele afspraken ligt er nu een fundament om met de 3 gemeenten samen richting te geven aan de ICT van de toekomst.
Voor 2026 zijn de voornaamste speerpunten:

- Het realiseren en afronden van een nieuwe moderne veilige werkplek
- Het inrichten en onderhouden van informatieveiligheidsmaatregelen die voldoen aan de eisen van huidige wetgeving

Informatisering

Onze strategie en de ontwikkelingen op gebied van informatisering en automatisering hebben we vastgelegd in onze Informatisering Meerjarig Ontwikkelplan (IMOP). We hebben de automatisering uitbesteed bij de gemeente Emmen en bij informatisering kiezen we waar mogelijk voor standaardisatie en samenwerking met andere gemeenten.

Landelijke ontwikkelingen - VNG agenda digitale samenleving 2028
Onze leidraad voor de inzet op het gebied van informatisering en digitalisering is gebaseerd op de “Digitale Agenda Gemeenten 2028” die door de VNG is opgesteld. In essentie gaat het hierin om het versterken van de regie op de digitale transformatie van de samenleving door het collectief van gemeenten.
De agenda is opgebouwd uit drie doelstellingen:

1. Normeren en democratiseren – o.a. bescherming van digitale grondrechten van inwoners en ethische kaders van technologiegebruik.
2. Mogelijk maken – o.a. collectieve transformatie van de informatiehuishouding (zoals Common Ground) en versterken van digitale veiligheid en privacy.
3. Kansen benutten – het verantwoord inzetten van technologie voor maatschappelijke opgaven (zoals innovatie met generatieve AI en datagedreven werken)

De agenda benadrukt dat de digitalisering niet alleen heel veel kansen biedt, maar ook risico’s zoals cybercrime, desinformatie, polarisatie en democratische ondermijning. Meer en meer ontstaat het besef dat standaardisatie en grootschalige samenwerking op gebied van digitalisering noodzakelijk is in een tijd van schaarste van mensen en middelen.

Wij spelen in op deze ontwikkelingen. We gaan voor een kwalitatief goede digitale dienstverlening. De informatievoorziening moet hierbij voldoen aan actuele eisen op het gebied van informatieveiligheid en privacy en we willen samenwerken en innoveren. Maar ook onze medewerkers moeten in staat zijn in deze ontwikkelingen mee te gaan. Om onze doelstellingen te behalen is een gerichte aanpak nodig. Dit doen we o.a. door steeds meer samen te werken in BOCE- en Dimpactverband.

Visie "Common Ground"
Informatie en uitwisseling van gegevens zijn essentiële onderdelen van de overheid. De manier waarop de (lokale) overheid dit tot op heden in haar ICT systemen heeft gebouwd is te complex geworden en niet langer houdbaar. De gegevensuitwisseling verloopt traag en is bovendien nog eens kostbaar en fout- en privacygevoelig. De toeslagenaffaire heeft laten zien waar het o.a. goed fout kan gaan bij de huidige ICT systemen van de overheid. Vandaar dat er landelijk een nieuwe informatiekundige visie is gemaakt waaraan gemeenten zich collectief hebben verbonden; "Common Ground".
Met "Common Ground" gaan we af van ingewikkelde koppelingen tussen grote ICT systemen en het veelvuldig kopiëren van gegevens.
In plaats daarvan komt er een landelijk basislandschap, waar met behulp van kleine stukjes generieke software (API's) alle openbare gegevensbronnen bevraagd kunnen gaan worden die nodig zijn voor de processen. Dit moet de overheid in staat stellen om de dienstverlening en bedrijfsvoering aanzienlijk te verbeteren en op een moderne en flexibele manier in te spelen op maatschappelijke opgaven.
Bij deze ontwikkeling (die een flink aantal jaren zal duren) zullen nieuwe en oude toepassingen naast elkaar komen te staan, wat de complexiteit groter zal maken tijdelijke en een grotere aanslag op de beheercapaciteit zal hebben.
De ontwikkelingen bij Dimpact maken dat wij al vrij snel met Common Ground geconfronteerd worden. Ook andere ICT-leveranciers stappen steeds vaker over op de nieuwe wijze van gegevensuitwisseling.

Digitale dienstverlening en DIMPACT
Binnen de vereniging Dimpact wordt gewerkt aan de vernieuwing van het centrale dienstverleningsportaal /zaaksysteem op basis van de principes van Common Ground. We trekken hier als BOCE gemeenten zoveel mogelijk samen in op.
Gebleken is dat we als Borger-Odoorn nog behoorlijk moeten bijtrekken om een goede rol binnen de vereniging te pakken, maar ook om ons voor te bereiden op de veranderingen. Hiervoor is in 2025 een bescheiden incidenteel bedrag door de raad beschikbaar gesteld.
Uiterlijk medio 2027 zullen we de nieuwe toepassing in gebruik moeten hebben genomen. Het uiteindelijke doel van de vernieuwing is het optimaliseren van de digitale dienstverlening en het vereenvoudigen van de werkprocessen.

Nog in 2025 zullen we een "mijn omgeving" in de lucht brengen. In de jaren 2026 en volgende willen we steeds meer klantprocessen via dit digitale kanaal beschikbaar stellen.

Digitale transformatie
Naast de informatiekundige visie "Common Ground" zien we dat robotisering, taalmodellen (zoals ChatGPT en CoPilot) en Artificial Intelligence (AI) een enorme vlucht nemen in de (informatie)samenleving.
Dit biedt enorme toekomstige mogelijkheden en kansen binnen onze bedrijfsvoering. Maar het heeft ook ethische kanten waar we oog voor moeten houden.
Europese en landelijke wetgeving zijn nagenoeg afgerond om deze nieuwe technologieën te reguleren.

De impact op de organisatie zal groot zijn, maar is op dit moment nog moeilijk in te schatten. We gaan ons hier de komende tijd op richten en de organisatie hierop voorbereiden. We krijgen te maken met andere ICT-oplossingen, processen die nieuw en anders worden; een beheerorganisatie die erop ingericht moet worden en wellicht nog andere/nieuwe samenwerkingsvormen. En onze medewerkers moeten tenslotte in staat worden gesteld om hierin mee te gaan en mee te kunnen.

Datagedreven werken
De kern van datagedreven werken is dat je snellere én betere op data-gebaseerde beslissingen kunt nemen. Een datagedreven organisatie maakt goed gebruik van beschikbare data om beleidskeuzes te onderbouwen, om de effecten te volgen en om dat doelmatig te doen.
Binnen het Sociaal Domein hebben we de eerste ervaringen opgedaan met datagedreven werken; het gebruik van data bij het ondersteunen van onze beslissingen, het maken van beleid en de uitvoering van onze processen. De raad wordt hierin periodiek meegenomen via de klankbordgroep Sociaal Domein.
In 2025 zijn we met behulp van externe ondersteuning aan het leren hoe we datagedreven werken breder kunnen toepassen in onze processen. Op deze wijze proberen we een vorm te vinden zodat we datagedreven werken breder kunnen inzetten en verbinden aan onze maatschappelijke opgaven. En wat daarvoor nodig is aan o.a kennis, middelen, organisatie en techniek.
Een belangrijk aspect binnen het datagedreven is privacy (AVG). We zullen het datagedreven werken dan ook alleen toepassen binnen de daarvoor geldende kaders en gaan hier verantwoord mee om.

Wet- en regelgeving
Toe en met 2026 komen er 13 Europese digitale wetten op de gemeenten af die binnen 3 jaar geïmplementeerd moeten zijn. Allemaal wetten over uiteenlopende onderwerpen zoals kunstmatige intelligentie, databeheer, cybersecurity en digitale identiteit. Wetten die alleen in samenhang kunnen worden opgepakt.
Daarnaast zijn er tal van landelijke wetten en richtlijnen die allemaal impact hebben op de informatievoorziening van gemeenten. Enkele bekende wetten zijn de Omgevingswet en de Wet Open Overheid (WOO). Maar zo zijn er ook nog de nieuwe Wet Elektronische Publicaties (WEP), de Archiefwet (AW), de Wet Digitale Overheid (WDO) en de Wet Modernisering Electronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV).
Alle wetten hebben tot doel een bijdrage te leveren aan een transparante, inclusieve en betrouwbare overheid; en raakt de inwoner, het bestuur en de organisatie.

Informatieveiligheid
Toenemende digitalisering maar ook de toenemende dreiging van cyberaanvallen maakt het verbeteren van de informatieveiligheid bij overheidsorganisaties steeds belangrijker. Bij informatieveiligheid gaat het om Beschikbaarheid, Integriteit en Vertrouwelijkheid van informatie. Anders gezegd; informatie moet beschikbaar, juist (dé waarheid) en alleen toegankelijk zijn voor daartoe bevoegden om er kennis van te nemen. Hierbij gaat het om techniek (ICT), processen en menselijk handelen.
In het bestuursprogramma is informatieveiligheid en digitale weerbaarheid (cybersecurity) als belangrijk thema opgenomen. We vergroten onze weerbaarheid concreet door:

1. Passende maatregelen te (laten) treffen op gebied van ICT, in samenspraak met onze leveranciers;
2. Versterken van bewustwording onder medewerkers, bestuur en inwoners';
3. Het verder op orde brengen van processen.
4. Inzicht te krijgen in de keten

We hanteren de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) als kader volgens het principe “pas toe of leg uit”. We pakken dit planmatig op, aan de hand van het gevoerde risicomanagement.
In 2024 zijn we in samenwerking met de gemeenten Emmen en Coevorden gestart met een programmatische aanpak rond het thema Informatieveiligheid. Hiermee proberen we de urgentie van het onderwerp nog verder te verhogen binnen de organisaties.
Als hoge prioriteit voor 2026 staan op de agenda:

1. Het verder vergroten van de bewustwording informatieveiligheid en privacy;
2. Aanpassing van het bedrijfscontinuïteitsplan op digitale dreigingen;
3. Invoering NIS 2;
4. Invoering BIO 2.0;
5. Risicomanagement.

Onze medewerkers

Arbeidsmarkt
Personele schaarste en een krappe arbeidsmarkt blijven een rol spelen. Door vergroting van onze inzet op recruitment en uitbreiding van ons instrumentarium lukt het ons nog steeds behoorlijk goed om onze vacatures in te vullen. Soms is daarbij een creatieve oplossing nodig, zoals het invullen van een vacature met een minder ervaren medewerker die zich bij ons verder ontwikkelt. Bij elke vacature bekijken we óf en hoe deze opnieuw moet worden ingevuld. Soms is het werkveld zodanig doorontwikkeld dat sommige werkzaamheden wijzigen of zelfs geautomatiseerd kunnen worden uitgevoerd.

Netwerkgesprekken, koffiegesprekken en ‘referral recruitment’ (het aanbrengen van kandidaten door eigen medewerkers) blijven onverminderd belangrijk om nieuwe collega’s te werven.
In zowel BOCE-verband als Drenthe-breed zijn we op HR-gebied aan het verkennen hoe we samen tot oplossingen kunnen komen voor de personele schaarste.

Daarnaast maken we soms de keuze om (na een bewuste risico-afweging) medewerkers langdurig aan ons te binden door ze in dienst te nemen op (langdurig) incidenteel budget. Dit geldt voor bijvoorbeeld het werkveld van duurzaamheid of opvang vluchtelingen.

De inzet van trainees blijft een goede manier om jongere medewerkers aan te trekken en instroom in reguliere vacatures te bevorderen.

Hoe belangrijk onze wervings-inspanningen ook zijn; het behouden van onze goede medewerkers is het allerbelangrijkst. We willen een goede en aantrekkelijke werkgever zijn en blijven investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers en teams, in werkgeluk en in vitaliteit.

De drie gemeentesecretarissen binnen BOCE hebben met elkaar afgesproken dat ze (nog meer) op zoek gaan naar samenwerking en mogelijkheden om elkaar te versterken. Dit geldt voor bedrijfsvoerings-onderwerpen, maar ook voor beleidsmatige thema’s.
Een voorbeeld is het aanbestedingstraject dat in 2025 heeft gelopen voor een nieuwe MSP (Managed Service Provider). Dat is een bedrijf dat het proces van onder meer de werving, contractbeheer, facturering etc. voor alle inhuurkrachten voor ons verzorgt. Staffing Management Services heeft deze opdracht gegund gekregen. Op 1 maart is de nieuwe overeenkomst ingegaan.

Werkgeluk / vitaliteit
Werkgelukkige en vitale medewerkers zijn productiever, betrokken, verzuimen minder: allemaal goede redenen om te investeren in het werkgeluk en in de vitaliteit van onze medewerkers. In de Goede gesprekken tussen leidinggevende en medewerker blijven dit belangrijke gespreksonderwerpen.

In 2025 is ons vitaliteitsbeleid vastgesteld, met daarbij een jaarkalender. Vanaf najaar 2025, doorlopend in 2026, worden diverse activiteiten georganiseerd om de vitaliteit van onze collega's te bevorderen. Ook hebben we in ons beleid zichtbaarder gemaakt welk instrumentarium en faciliteiten al beschikbaar zijn en hoe dat (in samenhang) ingezet kan worden.

De pilot met de inzetbaarheidsadviseur, die medio 2024 is gestart, is in 2025 met een jaar verlengd. De periode van een jaar was te kort om tijdig een goede evaluatie uit te voeren over de meerwaarde van deze inzet.

Vanaf begin 2025 is, na een aanbestedingstraject, onze arbo-dienstverlening overgegaan naar WerkFijn. Onze gezamenlijke visie op inzetbaarheid leidt er toe dat zowel medewerkers als managers meer regie hebben in trajecten van verzuimbegeleiding en/of preventie.

Bedrijfsvoering in cijfers

Omschrijving	**2026**
Basisbedrag (structureel)	20.202.708
Ziektebudget	100.000
Garantiebanen	60.000
Index 4% (CAO verhogingen 2026)	720.000
Subtotaal salariskosten	**21.082.708**
ICT (€)	3.242.334
Voertuigen/machines (€)	620.079
Overig (€)	1.467.395
Subtotaal overig	**5.329.808**
Totaal:	**26.412.516**
(**Wettelijke) beleidsindicatoren:**	
FTE	247,5
Formatie per 1.000 inwoners	9,50
Bezetting per 1.000 inwoners	8,62
Apparaatskosten per inwoner	1.014
Externe inhuur in %-age loonsom	16,63%

Overige onderwerpen

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 1 januari 2023 is het college zelf verantwoordelijk voor het opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording inzake de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen. Dit betekent dat wij moeten verantwoorden dat alle uitgaven en inkomsten van de gemeente in overeenstemming zijn met de geldende wet- en regelgeving, beleidsregels en gemeentelijke besluiten.
Het college stelt deze verantwoording op volgens een voorgeschreven format. De accountant beoordeelt deze als onderdeel van zijn controle op de getrouwheid van de jaarrekening als geheel. In het controleprotocol worden nadere aanwijzingen voor de accountant vastgelegd, met bijzondere aandacht voor de goedkeuring- en rapporteringstoleranties. In de raadsvergadering van 11 december willen wij de raad voorstellen om conform de BBV werken met een goedkeuringstolerantie van 2% van de totale lasten, exclusief toevoegingen aan de reserves, en een rapporteringstolerantie vanaf €100.000.

Binnen de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening rapporteren wij op basis van de nieuwe richtlijnen over drie punten:

1. Aanvullende informatie over geconstateerde afwijkingen;
2. Acties die worden ondernomen om toekomstige afwijkingen te voorkomen;
3. Niet-financiële onrechtmatigheden met betrekking tot het niet naleven van de bepalingen in de Wet Fido.

In de verantwoording over het verslagjaar 2026 zullen deze onderwerpen verder worden toegelicht

Inkoop
In 2026 gaan we, conform 2025, inkoopbeleid uitvoeren waarin de volgende speerpunten naar voren komen:

- Het inzetten van duurzaamheidscriteria bij aanbestedingen. Hierbij wordt in ieder geval het ambitieniveau significant gehanteerd. Dit ambitieniveau heeft als doel het aanmoedigen van duurzame producten, diensten en werken om significante duurzaamheidswinst te maken.
- Daar waar mogelijk gebruik te maken van onze lokale leveranciers. Dit zijn leveranciers binnen de gemeentegrenzen.
- Het verminderen van de administratieve lasten voor gemeente en leveranciers door het verminderen van het aantal facturen en meer gebruik te maken van e-facturen.
- Optimaliseren van de contractendatabase.

Subsidiescan
We hebben eind 2024 door een externe partij een subsidiescan laten uitvoeren op basis van het Bestuursprogramma 2022-2026 en de ambities uit het Coalitieakkoord "Samen denken en samen doen. De scan geeft een omvangrijke oogst aan subsidieregelingen die aansluiten op de urgente maatschappelijke opgaven. De scan hebben we in de organisatie gedeeld en op alle relevante onderdelen wordt getoetst de mogelijkheden voor het verkrijgen van externe subsidies. Vervolgens hebben we voor 1 jaar de ondersteuning van dit extern subsidiebureau georganiseerd met het doel om maximale subsidies voor onze ambities te ontvangen. In 2026 gaan we de ondersteuning evalueren.

Verbonden partijen

Inleiding

Een aantal gemeentelijke taken is uitbesteed aan een verbonden partij. Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft in de verbonden partij.

Financieel belang	Wanneer de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

Verbonden partijen verdelen we onder in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Verbonden partij	Omschrijving
Gemeenschappelijke regeling	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen dat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.
Vennootschap en coöperatie	Vaak privaatrechtelijke organisaties waar de gemeente een bepaald belang in heeft. Bij een vennootschap kan ook sprake zijn van het bezit van aandelen en het uitkeren van dividend.
Stichtingen en verenigingen	Stichtingen en verenigingen worden opgericht met een bepaald doel. Ze mogen winst maken, maar de winst moet worden ingezet voor het doel dat wordt nagestreefd.
Overige verbonden partijen	Overige partijen waarin de gemeente wel een financieel en bestuurlijk belang heeft, maar waarbij geen sprake is van één van de andere rechtsvormen.

Onderstaand de zeven grootste verbonden partijen en de verwachte gemeentelijke bijdrage voor de komende jaren. Deze bijdragen zijn afkomstig uit de meerjarenbegrotingen van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en). Met deze bijdragen is rekening gehouden in onze meerjarenbegroting.

GR	2026	2027	2028	2029
GGD	1.592.186	1.682.492	1.760.192	1.827.080
Omgevingsdienst Drenthe	1.357.572	1.450.042	1.513.331	1.573.580
Veiligheidsregio Drenthe	1.844.979	1.967.177	2.050.750	2.128.015
Recreatieschap Drenthe	129.011	131.998	134.808	137.727
Emco*	189.000	139.000	115.000	69.000
Wedeka*	360.000	357.000	356.000	357.000
Publiek Vervoer	21.383	22.353	23.207	24.094
Totaal:	**5.494.131**	**5.760.062**	**5.953.288**	**6.116.496**

*: Voor Emco en Wedeka is de bijdrage voor tekorten weergegeven. Naast deze bijdrage ontvangen de WSW bedrijven ook een loonkostenbijdrage gebaseerd op een verdeelmodel van het Rijk.

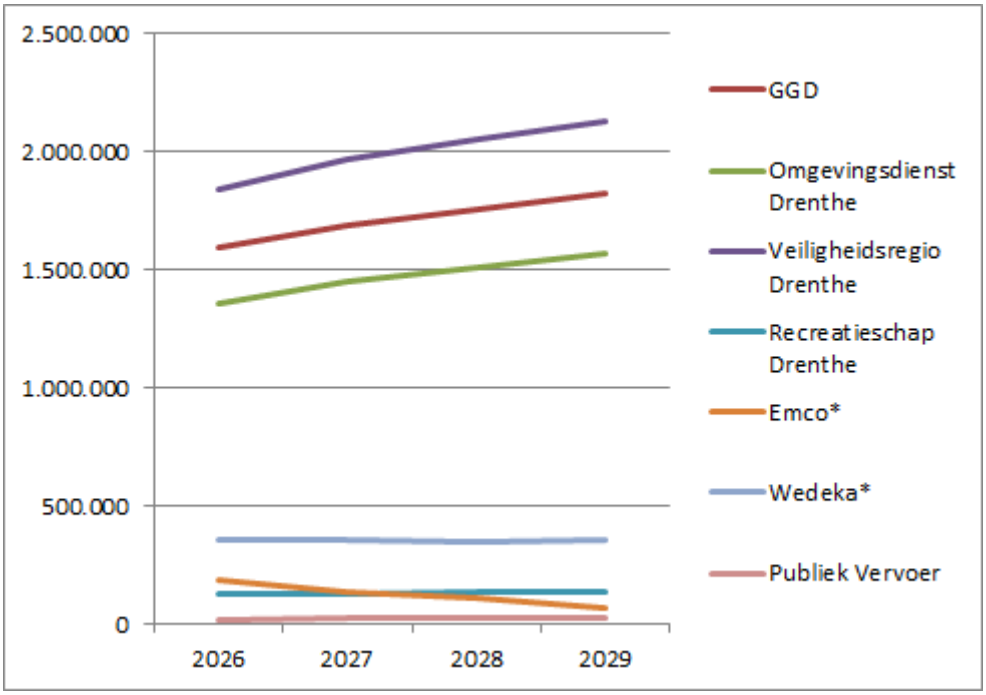

Voor geïnteresseerden in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Gemeenschappelijke regelingen

Bij de Gemeenschappelijke Regelingen zijn kleuren gebruikt die een indicatie geven van het financiële risico. De volgorde binnen elke categorie bepalen we op basis van dit risico: Gemeenschappelijke Regelingen met een hoog risico worden als eerste genoemd.

Hoog risico
Gemiddeld risico
Laag risico

<table>
<tr><th colspan="5">Omgevingsdienst Drenthe</th></tr>
<tr><td>Locatie</td><td colspan="4">Assen</td></tr>
<tr><td>Doelstelling</td><td colspan="4">De Omgevingsdienst Drenthe is ingericht voor taken op het gebied van toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften.</td></tr>
<tr><td>Beleidsontwikkeling</td><td colspan="4">De provinciebrede U&H-strategie zal verder ontwikkeld worden, met daarbij een herijking van de Drentse Maat.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="4">Wethouder J.B. Jansen is lid Algemeen Bestuur.
Wethouder K. Smidt is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.
Gemeentesecretaris E.W. Bennema is voorzitter Raad van Opdrachtgevers.</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Financieel belang</td><td>Werkelijk 2024</td><td>Begroot 2025</td><td colspan="2">Begroot 2026</td></tr>
<tr><td>€ 1.020.639</td><td>€ 1.403.383</td><td colspan="2">€ 1.357.572</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eigen vermogen</td><td colspan="2">Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>Begin 2026</td><td>Eind 2026</td><td>Begin 2026</td><td>Eind 2026</td></tr>
<tr><td>€ 1.324.000</td><td>1.367.000</td><td>€ 10.129.000</td><td>€ 9.754.000</td></tr>
<tr><td colspan="4">Financieel resultaat 2026 (verwacht)
€ 1.192.875</td></tr>
<tr><td>Financiële risico’s</td><td colspan="4">Op dit moment zijn er geen noemenswaardige risico’s, behalve bij onverwachte extra opdrachten en milieudelicten die nader onderzoek vereisen. De kans hierop is groot, gezien de toename van milieudelicten en de verwachting van twee aanvullende opdrachten buiten de begroting.</td></tr>
<tr><td>Beoordeling risico</td><td colspan="4">De financiële positie van de Omgevingsdienst Drenthe is versterkt ten opzichte van voorgaande jaren. Er wordt een positief resultaat verwacht, met een lichte stijging van het eigen vermogen en een daling van het vreemd vermogen.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">Veiligheidsregio Drenthe (VRD)</th></tr>
<tr><td>Locatie</td><td colspan="4">Assen</td></tr>
<tr><td>Doelstelling</td><td colspan="4">Vergroten van de (fysieke) veiligheid van de inwoners en bezoekers van Drenthe.</td></tr>
<tr><td>Beleidsontwikkeling</td><td colspan="4">Belangrijkste nieuwe beleidsontwikkeling voor 2026 is het thema ‘Vergroten van de weerbaarheid in de samenleving’ ten gevolge van toenemende geopolitieke spanningen.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="4">Burgemeester J. Seton is lid van het Algemeen Bestuur.</td></tr>
<tr><td rowspan="7">Financieel belang</td><td>Werkelijk 2024</td><td colspan="2">Begroot 2025</td><td>Begroot 2026</td></tr>
<tr><td>€ 1.673.199</td><td colspan="2">€ 1.818.372</td><td>€ 1.844.979</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eigen vermogen</td><td colspan="2">Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>Begin 2026</td><td>Eind 2026</td><td>Begin 2026</td><td>Eind 2026</td></tr>
<tr><td>€ 286.000</td><td>€ 483.000</td><td>€ 10.000</td><td>€ 188.00</td></tr>
<tr><td colspan="4">Financieel resultaat 2026 (verwacht)</td></tr>
<tr><td colspan="4">€ 1.264</td></tr>
<tr><td>Financiële risico’s</td><td colspan="4">De financiële risico’s zijn aanzienlijk, met de grootste impact door klimaateffecten, arbeidsmarktproblematiek, cybercrime en risico’s rond brandweerpersoneel. Ook energieprijzen, loon- en prijsontwikkelingen en huisvesting vormen aandachtspunten, die bij optreden druk kunnen zetten op de begroting.</td></tr>
<tr><td>Beoordeling risico</td><td colspan="4">De VRD heeft een gemiddeld risico. Het weerstandsvermogen blijft beperkt en de exploitatiebijdrage van Borger-Odoorn is relatief hoog in vergelijking met andere GR'en. Dat komt doordat brandweerzorg een relatief kapitaalintensief karakter heeft.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="6">GGD Drenthe</td></tr>
<tr><td>Locatie</td><td colspan="5">Assen</td></tr>
<tr><td>Doelstelling</td><td colspan="5">De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en de sociale veiligheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.</td></tr>
<tr><td>Beleidsontwikkeling</td><td colspan="5">De GGD werkt aan een voorstel voor een verbreding van het basisaanbod en over onder welke voorwaarden de GGD incidenteel en additionele werkzaamheden oppakt. Dit in opdracht van het Algemeen bestuur.</td></tr>
<tr><td>Bestuurlijk belang</td><td colspan="5">Wethouder A.T.J. van Tongeren is lid Algemeen Bestuur.
Wethouder J.B. Jansen is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.</td></tr>
<tr><td rowspan="7">Financieel belang</td><td colspan="2">Werkelijk 2024</td><td colspan="2">Begroot 2025</td><td>Begroot 2026</td></tr>
<tr><td colspan="2">€ 1.11.860</td><td colspan="2">€ 1.504.823</td><td>€ 1.592.186</td></tr>
<tr><td colspan="3">Eigen vermogen</td><td colspan="2">Vreemd vermogen</td></tr>
<tr><td>Begin 2026</td><td>Eind 2026</td><td>Begin 2026</td><td colspan="2">Eind 2026</td></tr>
<tr><td>€ 2.526.000</td><td>€ 2.998.000</td><td>€ 9.394.000</td><td colspan="2">€ 8.956.000</td></tr>
<tr><td colspan="5">Financieel resultaat 2026 (verwacht)</td></tr>
<tr><td colspan="5">€ 0</td></tr>
<tr><td>Financiële risico’s</td><td colspan="5">De belangrijkste financiële risico’s liggen bij structurele arbeidsproblematiek, naleving van de AVG en digitale verstoringen, samen goed voor hoge lasten. Hoewel er voldoende reserves zijn, daalt de solvabiliteit de komende jaren, wat de weerbaarheid beperkt.</td></tr>
<tr><td>Beoordeling risico</td><td colspan="5">Ondanks reserves en groeiend eigen vermogen daalt de solvabiliteit en neemt de kwetsbaarheid toe. Voor Borger-Odoorn betekent dit een stijgende jaarlijkse bijdrage en mogelijke extra lasten.</td></tr>
</table>

Wedeka bedrijven				
Locatie	Stadskanaal			
Doelstelling	Uitvoeren WSW voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.			
Beleidsontwikkeling	Het verder ontwikkelen van de transformatie naar een volwaardig Sociaal Ontwikkelbedrijf.			
Bestuurlijk belang	Wethouder J.B. Jansen is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A.T.J. van Tongeren lid van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	
	€ 560.522	€ 514.000	€ 360.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2026	Eind 2026	Begin 2026	Eind 2026
	€ 7.491.000	€ 8.766.000	€ 8.523.000	€ 7.586.000
	Financieel resultaat 2026 (verwacht)			
	Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € -3.952.000 Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0			
Financiële risico's	De begroting blijft erg afhankelijk van de rijksbijdrage WSW. De ontwikkeling naar een Sociaal ontwikkelbedrijf vraagt om aanpassingen in de bedrijfsvoering.			
Beoordeling risico	Er wordt behoedzaam begroot en de laatste jaren is er een positief saldo op de jaarrekening. Er zijn in de komende jaren gelden beschikbaar voor de transformatie.			

Emco Groep				
Locatie	Emmen			
Doelstelling	Uitvoeren WSW voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.			
Beleidsontwikkeling	Het verder ontwikkelen van de transformatie naar een volwaardig Sociaal Ontwikkelbedrijf. In 2026 wordt er verder onderzoek gedaan naar de samenwerking tussen EMCO en de deelnemende gemeenten.			
Bestuurlijk belang	Wethouder J.B. Jansen is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A.T.J. van Tongeren lid van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	
	€ 168.000	€ 245.000	€ 189.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2026	Eind 2026	Begin 2026	Eind 2026
	€ 0	€ 0	€ 16.104.000	€ 13.954.000
	Financieel resultaat 2026 (verwacht)			
	Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € -4.338.000 Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0			
Financiële risico's	De begroting blijft erg afhankelijk van de rijksbijdrage WSW. De ontwikkeling naar een Sociaal ontwikkelbedrijf vraagt om aanpassingen in de bedrijfsvoering			
Beoordeling risico	Er wordt behoedzaam begroot en de laatste jaren is er een positief saldo op de jaarrekening. Er zijn in de komende jaren gelden beschikbaar voor de transformatie.			

Publiek Vervoer Groningen Drenthe				
Locatie	Assen			
Doelstelling	Het creëren van een betaalbaar, duurzaam en toekomstbestendig vervoersnetwerk in Groningen en Drenthe			
Beleidsontwikkeling	2026 zal in het teken staan van de aanbestedingsprocedure van doelgroepenvervoer. De uitvoeringsorganisatie gaat ondergebracht worden bij het OV-Bureau Groningen-Drenthe			
Bestuurlijk belang	Wethouder J.B. Jansen is vertegenwoordiger van de gemeente			
Financieel belang	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	
	€ 23.477	€ 25.507	€ 21.383	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2026	Eind 2026	Begin 2026	Eind 2026
	€ 497.000	€ 286.000	€ 174.000	€ 10.000
	Financieel resultaat 2026 (verwacht)			
	€ 0			
Financiële risico's	Publiek Vervoer is een kleine uitvoerende organisatie. Die omvang maakt het kwetsbaar.			
Beoordeling risico	De kwetsbaarheid wordt aangepakt. Financiële mee- en tegenvallers worden verdeeld onder alle 22 deelnemende gemeenten. Aandeel Borger-Odoorn is 1,95%.			

Recreatieschap Drenthe				
Locatie	Diever			
Doelstelling	Het ondersteunen, ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten ter ondersteuning van de toeristische sector met oog voor de omgeving.			
Beleidsontwikkeling	Versterken R&T als motor voor economie en leefbaarheid. Belangrijk zijn doorontwikkeling van Routebureau (netwerken), stimuleren innovatieve projecten (Stimuleringsfonds) en verbetering data- en informatievoorziening. Verder nadruk op verduurzaming, arbeidstekorten, ruimtedruk en ondersteunen ondernemers/gemeenten bij sector toekomstbestendig maken.			
Bestuurlijk belang	Wethouder K. Smidt is lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	
	€ 123.576	€ 129.290	€ 129.011	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2026	Eind 2026	Begin 2026	Eind 2026
	€1.631.457	€ 1.638.605	€ 905.798	€ 952.465
	Financieel resultaat 2026 (verwacht)			
	€ 0			
Financiële risico's	De regeling heeft in het verleden geen tekorten gekend. Over het jaar 2023 is zelfs een overschot uitgekeerd. Hoewel dit een positief en relevant gegeven is, biedt het geen garantie voor de toekomst. Het blijft daarom van belang om ontwikkelingen in de sector en de financiële positie van het Recreatieschap zorgvuldig te blijven monitoren			
Beoordeling risico	Op basis van de historische resultaten en de huidige financiële positie wordt het financiële risico als zeer gering beoordeeld.			

Eems Dollard Regio (EDR)				
Locatie	Bad Nieuweschans			
Doelstelling	Bevorderen van de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar deelnemers op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur e.d.			
Beleidsontwikkeling	Inzet op gebied van grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Duitse bedrijven en het stimuleren van studentenuitwisseling via het onderwijs.			
Bestuurlijk belang	Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur. Wethouder K. Smidt is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	
	€ 3.948	€ 4.000	€ 4.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2025	Eind 2025	Begin 2025	Eind 2025
	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
	Financieel resultaat 2026 (verwacht)			
	N.B.			
Financiële risico’s	Het is een relatief kleine organisatie met weinig risico's.			
Beoordeling risico	De gemeentelijke bijdrage is laag en dat geldt ook voor de afhankelijkheid. Daarom een laag risico.			

Vennootschappen en Coöperaties

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Dimpact Locatie: Enschede	Wethouder J.B. Jansen vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2024: € 248.395 Begroot 2025: € 325.000 Begroot 2026: € 325.000
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) Locatie: Assen	Wethouder H.J. Zwiep vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2026: € 3.200 Verwacht dividend 2026: € 0
Bank Nederlandse gemeenten (BNG) Locatie: Den Haag	Wethouder H.J. Zwiep vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2026: € 200.850 (nominale waarde) Verwacht dividend 2026: € 229.000
BAN personeelsdiensten Locatie: Assen	Gemeentesecretaris E.W. Bennema vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2024: € 4.000 Begroot 2025: € 4.000 Begroot 2026: € 4.000
Zwembaden Borger-Odoorn B.V. Locatie: Diverse locaties in de gemeente	Er is namens de gemeente een raad van commissarissen aangesteld.	Werkelijk 2024: € 590.454 Begroot 2025: € 605.454 Begroot 2026: € 620.454

Stichtingen en verenigingen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) Locatie: Emmen	Wethouder H.J. Zwiep is lid Algemeen Bestuur. Burgemeester J. Seton is plaatsvervangend lid Algemeen bestuur.	Werkelijk 2024: € 28.100 Begroot 2025: € 18.000 Begroot 2026: € 26.465
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) Locatie: Den Haag	Burgemeester J. Seton is lid van het College van Arbeidszaken. Wethouder A.T.J. van Tongeren is lid van de commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs.	Werkelijk 2024: € 28.100 Begroot 2025: € 50.000 Begroot 2026: € 50.000
Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn Locatie: Borger	Er is namens de gemeente een raad van toezicht aangesteld.	Werkelijk 2024: € 3.423.755 Begroot 2025: € 3.579.114 Begroot 2026: € 3.739.114
Cittaslow International Locatie: Orvieto Italy	Burgemeester J. Seton vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2024: € 2.500 Begroot 2025: € 2.500 Begroot 2026: € 2.500
Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark Locatie: Borger	Wethouder K. Smidt is lid van het stichtingsbestuur.	Werkelijk 2024: € 28.278 Begroot 2025: € 27.000 Begroot 2026: € 27.000

Overige verbonden partijen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Agenda voor de veenkoloniën Locatie: Valthermond	Wethouder K. Smidt is lid van de stuurgroep.	Werkelijk 2024: € 5.682 Begroot 2025: € 5.000 Begroot 2026: € 5.000
P10 gemeenten Locatie: Goor	Wethouder K. Smidt en burgemeester J. Seton hebben zitting in het AB van de P10.	Werkelijk 2024: € 15.000 Begroot 2025: € 15.000 Begroot 2026: € 15.000
Samenwerkingsverband Noordelijke Vechtstromen	Wethouder K. Smidt is lid van de stuurgroep.	Werkelijk 2024: € 15.436 Begroot 2025: € 16.000 Begroot 2026: € 16.000
Regio Deal Zuid- en Oost Drenthe	Wethouder K. Smidt is lid van de stuurgroep.	Werkelijk 2024: € 223.960 Begroot 2025: € 225.000 Begroot 2026: € 225.000
Dutch TechZone	Wethouder K. Smidt is lid van de Program Board.	Werkelijk 2024: € - Begroot 2025: € 26.000 Begroot 2026: € 27.500

Grondbeleid

Grondbeleid
We geven met deze paragraaf informatie over de wijze waarop we onze gronden ontwikkelen binnen de mogelijkheden die we daarvoor kunnen aanwenden.
Het grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen en ambities op het gebied van wonen, maar ook duurzaamheid, natuur en groen te verwezenlijken.
In de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's, omgevingsplannen en beleidsnota's legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast. De nota grondbeleid is een manier om het ruimtelijk beleid op een verantwoorde en inzichtelijke manier uit te voeren.

Grondbedrijf
In het grondbedrijf zijn de lopende grondexploitaties opgenomen. Het grondbedrijf is boekhoudkundig gezien een zelfstandige onderneming binnen de gemeente Borger-Odoorn. Het grondbedrijf beheert en exploiteert de ontwikkeling van kavels (voor woningen of bedrijven) voor de omgevingsplannen die in uitvoering zijn. De gemeente is risicodrager van deze onderneming.

Ontwikkelingen woningbouwopgave 2025/2026:
De ambitie van het college is meer dan 500 woningen te realiseren. Op dit moment koerst we af op 800 nieuwe woningen. Met de komst van nieuwe woningen in een goede mix wordt ingespeeld op het woningtekort in de gemeente. Het geeft mogelijkheden voor senioren om kleiner te gaan wonen, maar ook mogelijkheden voor starters, mensen die graag in bijzondere woonvormen willen wonen. Verder bevordert het de doorstroom. Er komt meer ruimte voor jonge gezinnen om in Borger-Odoorn te wonen. Het aantal huurhuizen in het goedkope en middensegment neemt toe.

We gaan verder met de lijn die in 2024/2025 ingezet is. De nieuwbouwopgave wordt opgepakt door het programma wonen. De verwachting is dat het programmateam wonen in 2026 net zoveel werk heeft als in 2025. De verschillende projecten lopen en ook op portfolio niveau is het programma onder controle. We proberen processen te versnellen en waar mogelijk een goede prioriteitstelling bij nieuwe initiatieven te stellen.
Het zal ook betekenen dat de gemeente soms goed afgewogen risico's moet nemen om de doelen te realiseren. Te denken valt aan het aankopen van nieuwe gronden en goed bekijken naar de effecten van het Didam arrest. Ook betekent het in een aantal gevallen onderbouwd nee verkopen, omdat het niet past in het woonprogramma.
De komende jaren wordt structureel geïnvesteerd in het woonprogramma. Het gaat hierbij gedeeltelijk om een voorfinanciering van bijvoorbeeld externe expertise. Deze krijgt de gemeente weer terug vanuit de grondexploitatie en de anterieure overeenkomsten.

De eerste projecten zijn opgeleverd, maar de opgave loopt door tot 2030. De projecten bestaan uit ontwikkelingen op eigen gronden en ontwikkelingen op particuliere gronden. In 2026 wordt nader onderzocht hoe de woningbouwopgave binnen onze organisatie voor de lange termijn vorm krijgt. Beleidsmatig wordt in 2026 een volkshuisvestingsprogramma (opvolger Woonvisie) opgeleverd. Ook wordt in 2026 de nota grondbeleid geactualiseerd.

Kaders
Deze paragraaf is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In de diverse beleidsnota's (o.a. grondbeleid, woonvisie) zijn de volgende kaders opgesteld.

1. De gemeente voert een situationeel grondbeleid. Per situatie dient een keuze gemaakt te worden welke vorm van grondbeleid wenselijk en haalbaar is.
2. Bij de ontwikkeling van woningen in onze bestemmingsplannen toetsen we op onze speerpunten 'leefbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen in onze bestemmingsplannen toetsen we op 'ondernemersvriendelijk, 'combinatie van wonen en werken'.
3. Alle nieuwe woningbouwplannen en bedrijventerreinen verwachten we bij het in exploitatie nemen af te sluiten met een positief eindresultaat. Als gedurende de looptijd een plan verliesgevend wordt, dan wordt hiervoor een voorziening opgebouwd om dit verlies financieel af te dekken.
4. De geraamde winst- en verlies ramingen verlopen volgens de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
5. Onze bufferreserve gronden is toereikend voor onvoorzienbare risico's zoals ingeschat in de paragraaf weerstandsvermogen en risico management. Als een risico feit wordt, dan vormen we hiervoor een voorziening.

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is vastgelegd in de grondnota 2021-2024. In de gemeente Borger-Odoorn is nadrukkelijk behoefte om te kunnen inspelen op de situatie in de markt. Daarom is in de grondnota opgenomen dat de gemeente een situationeel beleid voert. Per situatie dient een keuze gemaakt te worden welke vorm van grondbeleid wenselijk en haalbaar is. De diverse afwegingen die daaraan ten grondslag liggen zijn in de grondnota 2021-2024 uiteengezet. In 2026 gaan wij aan de slag met een actualisatie van het grondbeleid.

Visie grondbeleid

Woningbouw
Het grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen en ambities op het gebied van wonen, maar ook duurzaamheid, natuur en groen te verwezenlijken.
In structuurvisies, beleidsnota's, en omgevingsplannen legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast met betrekking tot woningbouw. In de nota grondbeleid is opgenomen hoe het ruimtelijk beleid op een verantwoorde en inzichtelijke manier kan worden uitgevoerd.

Bedrijventerreinen
Het grootste deel van de lokale bedrijven is kleinschalig en gevestigd op woon-werklocaties. Deze locaties zijn geliefd vanwege de prettige leefomgeving en de relatief lage kosten. De gemeente ziet deze sterke lokale propositie en stimuleert woon-werkmogelijkheden waar dat kan. Slechts een klein deel van de bedrijven (circa 5%), vaak de grotere ondernemingen, is gevestigd op één van de bedrijventerreinen. Door de toenemende vraag raken deze terreinen echter vol, waardoor er voorlopig geen nieuwe kavels beschikbaar zijn. Ook de komst van de Nedersaksenlijn zorgt ervoor dat de circa 2 hectare bouwgrond bij de Drentse Poort vooralsnog onbenut blijft.

Bedrijventerreinen vervullen daarnaast een belangrijke rol in de energietransitie. Dit is niet alleen van maatschappelijk belang, maar draagt ook bij aan de toekomstbestendigheid van bedrijven. De gemeente wil ondernemers daarom actief stimuleren om hiermee aan de slag te gaan. We informeren bedrijven over de mogelijkheden en ondersteuning vanuit het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Drenthe, evenals over regelingen van de provincie Drenthe en het Energiefonds Drenthe. Daarnaast ondersteunt Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) ondernemers uit Borger-Odoorn bij duurzaamheidsvraagstukken.

Tegelijkertijd hebben bedrijven te maken met netcongestie: de situatie waarin de vraag naar transport van elektriciteit groter is dan de capaciteit van het net. Samen met de netbeheerder zorgen we voor structurele informatievoorziening richting bedrijven en wijzen we hen op de oplossingen die er zijn, zowel individueel als collectief, om met deze uitdaging om te gaan.

Prognose resultaten

Woningbouw

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken, restant kavels en looptijd van de lopende woningbouwplannen weergegeven per 01-01-2025.

Woningbouw (per 01-01-2025)						
Bestemmingsplan	**Boekwaarde 01-01-2025**	**Nog uit te voeren**	**Nog te ontvangen**	**Nog te verwachten winst**	**Tussen tijds genomen winst**	**Loop tijd t/m**
Valthermond Plaats 62	€ 299.304,00	-€ 170.688,00	€ 0,00	€ 128.616,00	€ 621.500,00	2025
Borger Daalk. II (1/2A)	€ 556.552,00	-€ 489.852,00	€ 0,00	€ 66.700,00	€ 588.000,00	2026
Borger Daalk. II (2B)	€ 511.271,00	-€ 244.302,00	€ 0,00	€ 266.969,00	€ 784.000,00	2026
Borger Daalk. II (3)	-€ 78.806,00	-€ 673.936,00	€ 925.460,00	€ 172.718,00	€ 90.000,00	2028
Dr'mond Fase III	-€ 855.641,00	-€ 436.254,00	€ 1.540.000,00	€ 248.105,00	€ 7.000,00	2031
Nieuw-Buinen Nw-Veenlanden *	-€ 256.906,00	-€ 96.204,00	€ 0,00	-€ 353.110,00	€ 0,00	2025
Nieuw-Buinen Oosterwijk	-€ 999.943,00	-€ 1.827.017,00	€ 3.009.412,00	€ 182.452,00	€ 0,00	2031
Totaal woningbouw	**-€ 824.169,00**	**-€ 3.938.253,00**	**€ 5.474.872,00**	**€ 712.450,00**	**€ 2.090.500,00**	
*** NB: Het verwachte verlies op het plan Nieuw-Veenlanden (353.110) is voor 100% afgedekt middels een voorziening.**						

Voortgang lopende plannen 2025/2026

Algemeen:

Alle kavels van de plannen die voor 2023 in exploitatie zijn genomen zijn verkocht. De looptijd van enkele plannen wordt verlengd, omdat de werkzaamheden voor het woonrijp maken nog niet zijn afgerond. Voor 2025 en 2026 wordt naar verwachting een (tussentijdse) winst genomen bij enkele plannen. Deze plannen worden uiterlijk in 2026 afgesloten.

In de plannen Drouwenermond III en Oosterwijk-Nieuw-Buinen zijn nog vrije kavels beschikbaar. In Daalkampen (fase 3)-Borger zijn de laatste kavels in optie bij 2 CPO's.
In onderstaande tabel wordt, met betrekking tot de verkoop, de stand van zaken weergegeven.

Bestemmingsplannen	**Rest kavels 01-01-2025**	**Verkocht 2025**	**In optie**	**nog beschikbare kavels**	**verwachte te nemen tussentijdse winst 2025**
Valthermond Plaats 62	0	0	0	0	€ 128.000,00
Borger Daalk. II (1/2A)	0	0	0	0	€ 32.500,00
Borger Daalk. II (2B)	0	0	0	0	€ 133.000,00
Borger Daalk. II (3)	7	4	3	0	€ 53.000,00
Dr'mond Fase III	18	5	6	7	€ 67.000,00
Nieuw-Buinen Nw-Veenlanden	0	0	0	0	€ 0,00
Nieuw-Buinen Oosterwijk	65	4	6	55	€ 27.000,00
Totaal woningbouw	**90**	**13**	**15**	**62**	**€ 440.500,00**

Verdere ontwikkelingen 2025/2026:
- Daalkampen fase 3b, gebied aan weerszijden van het Esdal-college, zit in de planvorming. De planologische procedure wordt dit jaar afgerond. De verwachting is dat eind 2025 begin 2026 gestart gaat worden met de bouw van de eerste 12 woningen.
- Koesteeglocatie: onderdeel van Borger-West: er wordt invulling gegeven aan een woningbouwprogramma zodra daarvoor de ruimtelijke kaders bekend zijn. Dit gebeurt in overleg met betrokken partijen, zoals inwoners, provincie en woningcorporaties. De planvorming loopt nog. Afronding van de planologische procedure staat gepland eind 2025 / begin 2026. Aansluitend kan een grondexploitatie worden vastgesteld en kan het terrein in 2026 bouwrijp gemaakt worden. Het archeologisch onderzoek is reeds opgestart om in 2026 te kunnen starten met het bouwrijp maken. Woningbouw zal mogelijk op zijn vroegst begin 2027 zijn.
- Oosterwijk, het gebied achter de MFA "Noorderbreedte" in Nieuw-Buinen: er wordt invulling gegeven aan het woningbouwprogramma. De eerste kavels zijn in optie gegeven en verkocht. De eerste toekomstig bewoners zijn gestart met de bouw van hun woning. Overige woningen zullen via projectbouw en een aanbestedingstraject ontwikkeld worden. Deze procedure moet nog opgestart worden.
- plan Drouwenermond III: plan wordt in 2 fases uitgegeven. Zodra het overgrote deel van de kavels in de 1e fase (13 kavels) onherroepelijk zijn verkocht, wordt het restant van de kavels (7 kavels) vrijgegeven voor verkoop. Dit zal naar verwachting eind 2025 / begin 2026 zijn.

- Met Lefier zijn afspraken gemaakt over koop en verkoop van het gebied aan de Lineauslaan tegenover het plan Oosterwijk. Op dit moment zitten we in de afrondende fase en zal voor het eind van dit jaar de grond door de gemeente aankocht zijn. Op dat moment kan het aanbestedingstraject opgestart kunnen worden om tot woningbouw te komen. De verwachting is dan eind 2026/begin 2027 de bouw van de eerste woningen zou kunnen starten
- Voor het gebied achter het gemeentehuis in Exloo zijn we momenteel met planvorming bezig. In 2026 hopen we hier verder mee te gaan en de nodige onderzoeken uit te voeren. Op basis daarvan kan de volgende fase van de planvorming ingegaan worden en kan er toegewerkt worden naar een woonprogramma, stedenbouwkundig plan en een bestemmingswijziging.
- Daarnaast zijn externe partijen bezig in onze dorpen met de ontwikkeling en realisatie van de plannen in De Gloep in Exloo, De Wissel in Nieuw-Buinen en Zuidonder in Buinerveen. Ook in de overige dorpen zoals Klijndijk, 2e Exloërmond, Valthe, Drouwenerveen, Drouwen en in Valthermond staan woningbouw-ontwikkelingen gepland.

Bedrijventerreinen
In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken, restant kavels en looptijd van de lopende bedrijventerreinen weergegeven per 01-01-2025.

Bestemmingsplan	**Boekwaarde 01-01-2025**	**Nog uit te voeren**	**Nog te ontvangen**	**Verwachte verlies**	**Genomen winst**	**Loop-tijd t/m**
Borger Aan de Strengen	-975.123	-321.188	674.940	-621.371	n.v.t.	2028
Nieuw-Buinen Drentse Poort	-185.184	-25.723	0	-210.907	n.v.t.	2026
Totaal bedrijventerreinen	**-1.160.307**	**-346.911**	**674.940**	**-832.278**		
NB: Het verwachte verlies op de bedrijventerreinen is voor 100% afgedekt middels een voorziening.						

Voortgang lopende plannen 2025/2026:
De voortgang van de beide bedrijventerreinen loopt volgens planning.

Bestemmingsplan	**Rest kavels 01-01-2025**	**Verkocht 2025**	**In optie**	**Beschikbare kavels**
Borger Aan de Strengen	4	1	1	2
Nieuw-Buinen Drentse Poort	0	0	0	0
Totaal bedrijventerreinen	**4**	**1**	**1**	**2**

Verdere ontwikkelingen 2026:

- Voortzetting aanpak verduurzaming bedrijventerreinen op basis van het “Programma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen” op Drentse Poort in Nieuw-Buinen en Noorderkijl-Zuiderkijl te 2e Exloërmond.
- Op het bedrijventerrein Aan de Strengen zijn de laatste beschikbare kavels verkocht. De levering van de laatste kavel wordt verwacht in 2025.

Eind 2025 – begin 2026 zal nader worden bekeken of in het nog te verkavelen deel nog extra kavels voor de vrije verkoop kunnen worden uitgegeven.

- Op het bedrijventerrein De Drentse Poort zijn alle beschikbare kavels verkocht en geleverd. Achter het huidige bedrijventerrein liggen nog gemeentelijk gronden voor een eventuele uitbreiding van het bedrijventerrein. Als er meer duidelijkheid is over de ontwikkeling van de Nedersaksenlijn, kan pas worden bepaald hoe dit gebied verder wordt ingevuld.

Winst- en verliesneming grondexploitatie

Conform het BBV hanteert de gemeente de POC-methode (Percentage of Completion) om winst- en verliesnemingen te berekenen. Deze methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie verkeert, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen voor risico's

Bufferreserve
We hebben een bufferreserve gronden ter dekking van onvoorzienbare risico's (conjuncturele- en marktrisico's). Deze bufferreserve wordt ook ingezet om voorzieningen op te bouwen als blijkt dat een risico zich voordoet en leidt tot een verwacht verlies. De verwachte hoogte van de bufferreserve bedraagt per 1-1-2026 € 1.666.958. We bepalen bij de begroting en de rekening de wenselijke hoogte opnieuw. Deze bepalen we aan de hand van de mogelijke risico's van de gronden in het grondbedrijf, de 'Niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG)en de overige strategische bezittingen. De bufferreserve gronden wordt, indien noodzakelijk, gevoed uit winstnemingen van het grondbedrijf.

Voor 2026 is het risico ingeschat op € 1.374.000. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement is deze inschatting onderbouwd (zie hiervoor de risico's 1 en 6). De geprognosticeerde bufferreserve is op dit moment dus € 7.542 lager dan de berekende risico's. De komende jaren zullen de risico's afnemen doordat diverse gronden worden ontwikkeld. Deze zijn of wel opgenomen in het grondbedrijf (o.a. Koesteeg) of worden verkocht (Esdal). Gezien deze ontwikkelingen en het geringe verschil tussen het risicobedrag en de bufferreserve, is het niet noodzakelijk de bufferreserve aan te passen. Op grond van het coalitie-akkoord wordt van 2023 tot en met 2026 een deel overgebracht naar de Vrije Algemene Reserve (VAR).

Als rekening wordt gehouden met de nog te verwachten winsten uit het grondbedrijf, inclusief de nog in exploitatie te nemen gronden, is de inschatting dat de bufferreserve tot en met 2029 hoog genoeg is om de risico's op de gronden af te dekken.

Verwachte stand bufferreserve per 31-12-2026.

Omschrijving	**Bedrag**
Stand 1 januari 2025 (o.g.v. genomen besluiten)	1.711.048
Bij: - winstprognose 2025 (schatting)	440.500
Bij: - afgesloten voorzieningen nog te maken kosten GRB	15.410
Af: - overheveling naar VAR (conform begroting 2025)	-500.000
Verwachte stand bufferreserve per 31-12-2025	**1.666.958**
Bij: - winstprognose 2026 (schatting)	299.500
Af: - overheveling naar VAR (conform begroting 2026)	-600.000
Verwachte stand bufferreserve per 31-12-2026	**1.366.458**

Voorzieningen
We vormen voorzieningen wanneer bij een bestemmingsplan aan het eind van de looptijd een verlies wordt verwacht. Bij de jaarrekening berekenen we of de opgebouwde voorzieningen moeten worden aangepast en of we nieuwe voorzieningen moeten opbouwen. De voorzieningen worden gevoed door winstnemingen uit het grondbedrijf. Wanneer de winstneming in een jaar ontoereikend is om de voorzieningen aan te vullen, dan doen we een beroep op de bufferreserve.

Plannen met looptijd langer dan 10 jaar

Om de risico's van grondexploitaties te minimaliseren is in de BBV-voorschriften opgenomen dat de looptijd van een exploitatie maximaal 10 jaar (voortschrijdend) mag zijn. Door een lange looptijd zijn deze plannen meer onderhevig aan conjuncturele- en marktontwikkelingen.
Hier mag daarom alleen gemotiveerd van worden afgeweken.
In het grondbedrijf zijn op dit moment geen plannen opgenomen met een looptijd langer dan 10 jaar.

Algemeen:
Om de risico's van alle plannen zoveel mogelijk in te perken, actualiseren wij alle exploitaties ieder jaar per 31-12 (jaarstukken) en voeren wij de plannen gefaseerd uit. Mocht tijdens het jaar een plan worden gewijzigd waaruit grote financiële gevolgen voortvloeien, dan zal aan de raad tussentijds een voorstel worden gedaan tot wijziging van de exploitatieopzet en wordt deze opnieuw vastgesteld.

Openbaarheid

De Wet open overheid (Woo) is inmiddels ruim drie jaar van kracht en regelt het recht van burgers op toegang tot informatie, vastgelegd in documenten. Met de uitvoering van deze wet willen we bijdragen aan een goed functionerend en democratisch bestuur, waarbij openheid en transparantie belangrijke uitgangspunten zijn. Een aantal bepalingen van de Woo treedt gefaseerd in werking. Dat geldt ook voor de actieve openbaarmakingsplicht die voor 17 informatiecategorieën zal gaan gelden. De verplichting om de informatiecategorieën uit de 1e tranche actief openbaar te maken is in werking getreden op 1 november 2024. We voldeden tijdig aan deze verplichting. Voor het openbaar maken van (een deel van de) informatiecategorieën uit de 2e t/m 4e tranche is een publicatieplatform nodig. In 2025 is er daarom in BOCE-verband een platform aangeschaft. Verder is er in 2025 ingezet op bewustwording in de organisatie over openheid, open communicatie en een zorgvuldige omgang met informatie. In 2026 wordt (gebaseerd op besluitvorming van het Rijk) verdergegaan met de implementatie van de Woo (en daarmee de actieve openbaarmaking van de informatiecategorieën). Dit gebeurd per informatiecategorie. De actieve openbaarmaking vraagt vanaf 2026 structurele inzet.

Bijlage I - Financiële beleidskaders

Financiële kaders voor Onze portemonnee

Jaarlijks houden we in de kadernota de financiële kaders tegen het licht. Deze financiële kaders zijn leidend voor de hele P&C cyclus. In de kadernota is besloten één kader toe te voegen, namelijk 25% van de extra opbrengsten OZB die zijn ontstaan door areaaluitbreiding, worden toegevoegd aan het budget voor beheer openbare ruimte, zoals eerder is toegelicht. De overige kaders zijn niet gewijzigd. Een aantal kaders is toegelicht in Onze portemonnee.

Hieronder staat een overzicht van de huidige financiële kaders.

Als het voorstel is om van een kader af te wijken of een kader toe te voegen, dan wordt dit expliciet in het beslispunt raadsvoorstel van de begroting, kadernota of bestuursrapportage opgenomen. Het toegevoegde kader is dan ook als afzonderlijk onderdeel in het beslispunt Kaders in het raadsvoorstel opgenomen.

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
1	Begroting (knop 1)	Basis	Structureel sluitende begroting	
			Knop 1 (saldo begroting), knop 3 (belastingen) en knop 4 (bezuinigingen) inzetten om structurele risico's op te kunnen vangen en of structureel nieuw beleid te financieren.	
2	Beleidsintensivering (knop 2)	Incidentele bestedingsvoorstellen	Minimum bedrag voor toekenning van nieuw beleid bij de begroting en Bestuursrapportage I Voor de begroting en Bestuursrapportage I is € 250.000 voor nieuw beleid beschikbaar. Dit geldt niet na Bestuursrapportage I en voor Bestuursrapportage II.	€ 250.000
3	Onvoorzien	Calamiteiten	Beschikbaar voor incidenten	€ 50.000
4	Saldo jaarrekening	Voordelig saldo	Ten gunste van vrije reserve (VAR).	
		Nadelig saldo	Ten laste van vrije reserve (VAR).	
5	Gemeentefonds	Circulaire	Zo mogelijk o.b.v. de meest actuele circulaire	
		Behoedzaamheid	5 punten (UF) per jaar cumulatief in meerjarenbegroting	
6	Financiering	Beleid	Sturing, conform BBV, op lage rentekosten	
7	Rente	Percentage	Nieuwe investeringen	2,5%
			Geen (bespaarde) rente toerekenen aan de reserves en in plaats hiervan een vast bedrag toevoegen aan de algemene reserve (WAR)	
			Financieringstekort	3,5%

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
8	Prijsstijging	Index	Aanpassing van budgetten	0,0%
			Stelpost voor prijsstijgingen	€ 0
			Huur: conform landelijke richtlijn	
9	Bedrijfsvoering	Index	In totaal: Waarvan voor cao-ontwikkelingen, periodieke verhogingen en werkgeverslasten Waarvan voor organisatieontwikkelingen (uitgezonderd nieuwe taken)	3,0% 2,0% 1,0%
10	Gemeenschappelijke regelingen (GR) en Werkvoorzieningschappen (Wvs)	Exploitatie saldo	Nadelig saldo GR en Wvs is een verplichte uitgave Conform richtlijn Provincie nadelige saldi GR en Wvs structureel in meerjarenraming verwerken	
11	Grondexploitatie	Winstneming	Op basis van BBV (POC-methode) en bij voordelige boekwaarde groter dan	€ 50.000
		Reserve gronden	% boekwaarde meest risicovolle plannen Geen winsten en verliezen van gronden rechtstreeks muteren op de vrije algemene reserve maar ten gunste of ten laste van de exploitatie brengen.	30%
12	Reserves	Vermogenspositie	Stille reserves bij berekening weerstandsvermogen meenemen tot de hoogte van de incidentele risico's	
		Vermogenspositie	Een minimaal percentage solvabiliteit	25%
		Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	Minimumomvang van de WAR vaststellen op de gekwantificeerde risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen blijken	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
		Vrije Algemene reserve (VAR)	Minimum van de VAR als buffer instellen op 1% van de totale lasten en baten van de begroting. Als de financiële ruimte van knop 2 onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking incidentele beleidswensen. Als de VAR door nadelige jaarrekeningresultaten lager wordt dan het minimum, dan kan aanvulling middels de WAR plaatsvinden. Mutaties (dotaties of onttrekkingen) aan de VAR als afzonderlijk beslispunt in rapportages opnemen. Mutaties (dotaties of onttrekkingen) van alle andere reserves geen afzonderlijk beslispunt in rapportages opnemen. Door in te stemmen met deze rapportages wordt ook ingestemd met de reservemutaties van deze rapportages.	
		Kern en Kader	Boekwinsten/-verliezen bij Kern en Kader accommodaties	
		Herstructurering	Bijdrage per gesloopte woning Voeding uit winstnemingen, grondexploitatie en saldi jaarstukken	€ 5.500
13	Afschrijving	Beleid	Conform financiële verordening	
14	Projecten	Kern & kader	Normbedrag per functie en leefgebied (minder accommodaties maar beter)	
		Vastgoed & Geld (groen, gebouwen)	Budget jaarlijks ophogen met	€ 25.000
			Structureel vanaf 2024	
		3D's (jeugd, wmo, participatie)	In de gedachte van het regenboogmodel blijft ontschotting bestaan. We blijven integraal kijken naar het Sociaal Domein. Voor de 3D budgetten (jeugd, Wmo, participatie) passen we wel een schot toe.	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
15	Belastingen	OZB	Jaarlijkse verhoging Een deel van de areaaluitbreiding opbrengsten OZB is beschikbaar voor beheer openbare ruimte	2,75% 25%
		Rioolheffing	Kostendekkend	100%
		Afvalstoffenheffing	Kostendekkend	100%
		Toeristenbelasting	Voorstel 2026 (conform 2023, 2024 en 2025): - groepsaccommodaties - campings - hotel/BenB/bungalowpark (per persoon per overnachting)	 € 0,60 € 1,30 € 1,75
		Forensenbelasting	Gekoppeld aan de toeristenbelasting	
16	Belastingdruk	Totaal OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing	Jaarlijkse evaluatie ontwikkeling totale belastingdruk i.r.t. hiervoor beschikbare egalisatie reserve	
17	Leges	Index	Gekoppeld aan de verhoging OZB	2,75%
18	Kapitaallasten	Vrijval	Alle vrijval ten gunste van exploitatie m.u.v. bedrijfsvoertuigen	
19	DPL (dynamische prioriteitenlijst)	Wensen en prioriteiten van het college	Bestedingsvoorstellen bij de programmabegroting en/of Bestuursrapportage-I	
20	Grote verschillen jaarrekening en begroting	O.a. opbrengst belastingen, bouwleges	Richtlijn: gedeelte van het verschil wordt als structureel gezien	50%

Bijlage II - Verplichte beleidsindicatoren

Hieronder een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die we volgens het BBV in de jaarstukken en de begroting dienen weer te geven. Voor meer informatie over deze beleidsindicatoren verwijzen we naar Home - Waarstaatjegemeente.nl - cijfers en statistieken van gemeenten.

Nr	Indicator	Waarde	Eenheid	Periode	Bron
1	Verwijzingen Halt	9	per 1.000 jongeren	2024	Stichting Halt
2	Winkeldiefstallen	0,2	per 1.000 inwoners	2024	CBS - Geregistreerde diefstallen
3	Geweldsmisdrijven	2,9	per 1.000 inwoners	2024	CBS - Geregistreerde criminaliteit
4	Diefstallen uit woningen	0,4	per 1.000 inwoners	2024	CBS - Geregistreerde diefstallen
5	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	2,3	per 1.000 inwoners	2024	BS - Geregistreerde criminaliteit
6	Functiemenging	44	percentage	2023	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research
7	Vestiging (van bedrijven)	185,1	per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar	2023	LISA
8	Absoluut verzuim	3,3	per 1.000 leerlingen	2024	DUO/Ingrado
9	Relatief verzuim	40	per 1.000 leerlingen	2024	DUO/Ingrado
10	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	2,0	percentage	2024	DUO/Ingrado
11	Niet-sporters	57,2	percentage	2024	GGD'en, CBS en RIVM
12	Banen	572,5	per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar	2023	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA
13	Jongeren met een delict voor de rechter	1	percentage	2023	CBS - Jeugdmonitor
14	Kinderen in uitkeringsgezin	4	percentage	2023	CBS - Jeugdmonitor
15	Netto arbeidsparticipatie	70,2	percentage	2024	CBS - Arbeidsdeelname (gemeente)
16	Werkloze jongeren	2	percentage	2023	CBS - Jeugdmonitor
17	Personen met een bijstandsuitkering	222,1	per 10.000 inwoners	2024	CBS - REINT
18	Lopende re-integratievoorzieningen	192,5	per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar	2024	CBS - REINT

19	Jongeren met jeugdhulp	14,4	aandeel jongeren tot 18 jaar (percentage)	2024	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
20	Jongeren met jeugdbescherming	1,9	aandeel jongeren tot 18 jaar (percentage)	2024	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
21	Jongeren met jeugdreclassering	0,4	aandeel jongeren tot 18 jaar (percentage)	2024	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
22	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	840	per 10.000 inwoners	2024	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo
23	Omvang huishoudelijk restafval	70	kg per inwoner	2023	CBS - Huishoudelijk afval
24	Hernieuwbare elektriciteit	512,5	percentage	2022	Berekening
25	WOZ-waarde - Woningen totaal	321	X 1.000 euro	2025	CBS - Waarde onroerende zaken
26	Nieuw gebouwde woningen	8,5	per 1.000 woningen	2024	CBS - Waarde onroerende zaken
27	Demografische druk	83,8	percentage	2025	CBS Bevolkingsstatistiek
28	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	1.016	euro	2025	COELO
29	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	1.051	euro	2025	COELO

Bijlage III - Taakvelden BBV

Hieronder staan de voorgeschreven taakvelden zoals gebruikt voor de informatievoorziening voor derden. Het totaal van alle ramingen 2026 is zowel voor onze eigen indeling in thema's als de BBV-indeling in taakvelden gelijk.

THEMA'S	Som van Lasten 2026	Som van Baten 2026
THEMA1		
0.2 Burgerzaken	1.246.100,00	472.153,45
4.1 Openbaar basisonderwijs	161.815,31	24.475,33
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.813.623,23	379.587,00
5.1 Sportbeleid en activering	522.030,00	90.000,00
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.980.211,11	406.537,08
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	256.320,00	-
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	5.808.587,00	-
6.3 Inkomensregelingen	9.295.320,00	7.405.095,00
6.4 WSW en beschut werk	5.425.587,39	-
6.5 Arbeidsparticipatie	1.413.458,40	15.000,00
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.649.806,00	17.318,80
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	4.550.261,38	100.000,00
6.712 Begeleiding (WMO)	1.097.978,00	-
6.713 Dagbesteding (WMO)	765.332,00	-
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	148.272,00	-
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	646.827,93	-
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	4.292.115,30	-
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	62.281,08	-
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	378.482,29	-
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.873.077,86	-
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	12.234,46	-
6.791 PGB WMO	256.500,00	-
6.792 PGB Jeugd	231.286,00	-
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	51.000,00	-
6.821 Jeugdbescherming	841.610,25	-
6.822 Jeugdreclassering	122.167,43	-
6.91 Coordinatie en beleid WMO	394.599,00	-
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	851.333,00	-
7.1 Volksgezondheid	2.242.665,00	490.046,00
TOTAAL THEMA1	**48.390.881**	**9.400.213**
THEMA2		
3.1 Economische ontwikkeling	48.666,00	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	131.400,00	131.400,00

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6.330,00	12.585,70
3.4 Economische promotie	532.276,92	2.360.000,00
TOTAAL THEMA2	**718.673**	**2.503.986**
THEMA3		
0.1 Bestuur	3.167.334,00	-
5.3 Cult.presentatie, -productie en -partic.	175.749,93	3.846,00
5.4 Musea	196.423,62	12.483,31
5.6 Media	754.639,11	50.442,00
7.4 Milieubeheer	3.123.690,04	745.247,51
TOTAAL THEMA3	**7.417.837**	**812.019**
THEMA4		
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.106.080,41	242.892,62
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.887.994,26	563,75
1.2 Openbare orde en veiligheid	529.459,00	-
2.1 Verkeer en vervoer	4.649.585,40	99.917,25
4.2 Onderwijshuisvesting	1.971.177,59	308.765,81
5.2 Sportaccommodaties	2.508.565,46	265.901,35
5.5 Cultureel erfgoed	65,00	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.250.085,92	35.544,00
7.2 Riolering	2.296.132,17	3.252.813,00
7.3 Afval	2.579.017,75	3.556.136,51
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	345.510,05	207.385,66
8.1 Ruimtelijke ordening	1.290.866,09	94.275,00
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	1.736.821,73	2.051.956,29
8.3 Wonen en bouwen	932.673,71	654.752,12
TOTAAL THEMA4	**26.084.035**	**10.770.903**
DEKKING		
0.10 Mutaties reserves	12.051.282,00	14.184.443,71
0.11 Res. van de rekening van baten en lasten	986.834,53	-
0.4 Overhead	15.366.389,76	326.172,91
0.5 Treasury	1.523.714,66	1.750.030,11
0.61 OZB woningen	103.077,00	5.717.260,68
0.62 OZB niet-woningen	-	1.845.580,09
0.64 Belastingen overig	167.603,00	-
0.7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-	65.654.111,20
0.8 Overige baten en lasten	104.392,71	-50.000,00
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-
Totaal DEKKING	**30.303.294**	**89.427.599**
Eindtotaal	**112.914.719**	**112.914.719**

Bijlage IV - Dynamische prioriteitenlijst

Inleiding
We maken twee keer per jaar een integrale afweging over bestedingsvoorstellen aan de hand van de Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL) bij de begroting en de BERAP I.

In de Kadernota 2026 hebben we uw raad om in te stemmen met de denkrichting ten aanzien van de bestuurlijke voorstellen die op dat moment in beeld waren. In deze begroting hebben we een aantal bestedingsvoorstellen geselecteerd die we aan uw raad voorleggen met het verzoek het budget beschikbaar te stellen.

We doen voorstellen van de DPL en van het meerjarig investeringsplan.

Meerjarige investeringen
Het meerjarig investeringsplan (MJIP) is een afzonderlijk document dat gelijktijdig met de begroting 2026 wordt aangeboden. In dit plan zijn de investeringsvoorstellen afzonderlijk toegelicht.

Hieronder een overzicht van de voorstellen van het MJIP, conform Kadernota 2026, waar wij een hoge prioriteit aan geven.

	Investeringen met hoge prioriteit	**Investering**	**Structureel**
			2026
1	Bruggen	196.800	11.000
2	Uitbreiding Esdal College Borger	1.425.110	56.771
3	2e Exloërmond, scholen IHP en MFA	5.000.000	250.000
4	Valthermond, scholen IHP en MFA	2.500.000	125.000
5	Investering GVVP 2026	600.000	45.000
	Totaal:	**9.721.910**	**487.771**

We lichten de voorstellen van ons college kort toe:

1. Bruggen
In het MJIP is voor het groot onderhoud van bruggen een totaalbedrag van € 984.000 opgenomen. In het beleidsplan bruggen wordt voorgesteld om het groot onderhoud over 5 jaren gefaseerd uit te voeren. De kapitaallast behorende bij de investering in jaarschijf 2026 is als structurele last verwerkt.

2. Uitbreiding Esdal College Borger
Het nieuwe Esdal College Borger is per 1 januari 2024 in gebruik genomen. De bouw was gebaseerd op het huisvesten van 154 leerlingen. Op dit moment zijn er 208 leerlingen en is tussentijdse instroom niet meer mogelijk. Hiermee heeft het Esdal College een fors ruimteprobleem. Het is onze wettelijke zorgplicht te voorzien in voldoende en adequate onderwijshuisvesting. Door de uitbreiding blijft goed (voortgezet) onderwijs gewaarborgd. De uitbreiding is gebaseerd op een uitbreiding naar 223 leerlingen. De totale investering bedraagt € 1.676.600. Aurelia Onderwijs betaalt 15%. Onze gemeente betaalt dan 85% (€ 1.425.110).

3. 2e Exloërmond, scholen IHP en MFA
De scholen in 2e Exloërmond zijn in blok 2 (periode 2027-2030) van het IHP opgenomen. In de begroting 2025 heeft de raad besloten om middelen te reserveren voor de scholen en een MFA. Het bedrag dat gereserveerd is zijn het investeringsbedrag (€ 5.077.000) dat in het IHP is opgenomen voor Kindcentrum De Wegwijzer (€ 2.249.000), OBS De Westhoek (€ 1.492.000) en voor de MFA € 1.500.000. Het bedrag voor de MFA is indicatief en bedoeld als eerste reservering. Uit de verkenning blijkt dat het kansrijk is dat de scholen samen met andere maatschappelijke voorzieningen samengebracht kunnen worden in een MFA. Ook was er recentelijk een draagvlakonderzoek in 2e Exloërmond. Uit dit onderzoek blijkt dat er veel draagvlak is voor een MFA. De verkenning geeft aan dat het kansrijk is om een structurele oplossing te bieden voor de voetbalkleedruimte en -kantine, het dorpshuis en ook de sporthal. De sporthal is niet duurzaam en ook niet rendabel. Een totaaloplossing is mogelijk om dit allemaal op te lossen. Dit vraagt een (extra) indicatieve investering van € 5.000.000.

4. *Valthermond, scholen en MFA*
De OBS De Aanloop in Valthermond is in het IHP in blok 1 opgenomen. In de Begroting 2024 is hiervoor € 1.624.000 gereserveerd. De CKC Rehoboth in Valthermond is in blok 4 (vanaf 2035) opgenomen. Uit de verkenning komt naar voren dat nieuwbouw en centralisatie van deze scholen bij de MFA gewenst is. Ook blijkt uit de verkenning dat er een structurele oplossing van MFA Brughuus gewenst is. Oplossing kunnen zijn: nieuwe gebruikers om de MFA meer rendabel te maken en bouwkundige aanpassingen. Graag gaan we met uw raad in gesprek voor een totaaloplossing voor Valthermond. We stellen voor om hiervoor indicatief een (extra) bedrag van € 2,5 miljoen te reserveren.

5. Investering GVVP
Het GVVP is vastgesteld voor de periode 2019-2029. Om projecten uit het GVVP te kunnen uitvoeren, stellen wij voor om evenals eerdere jaren een bedrag van € 600.000 beschikbaar te stellen.

Na de besluitvorming over de Kadernota 2026 worden twee voorstellen toegevoegd. Het gaat om de bouw van de Jongerenhub en de aankoop van MFA Het Hunzehuys.

	Investeringen met hoge prioriteit	**Investering**	**Structureel**
			2026
6	Investering Jongerenhub	pm	15.000
7	MFA Het Hunzehuys	9.000.000	0
	Totaal:	**9.000.000**	**15.000**

MJIP	**TOTAAL inevsteringen**	**18.721.910**	**502.771**

6. Investering Jongerenhub
Bij de behandeling van de Kadernota 2026 heeft de raad een motie Jongerenhub aangenomen. En verzoekt het college te onderzoeken hoe in onze gemeente Jongerenhubs gerealiseerd kunnen worden in samenhang met lopende ontwikkelingen bij het voortgezet onderwijs (Esdal college) en ontmoetingsruimten zoals in diverse dorpen. In deze motie vraagt de raad het college om bij de Begroting 2026 een globale kostenraming voorleggen. In deze Begroting 2026 stellen we voor om indicatief € 150.000 beschikbaar hiervoor te stellen. Dit betreft een eerste indicatieve reservering. In een raadbrief geven we de globale kostenraming. In bovenstaand overzicht hebben we pm opgenomen en zijn in afwachting op de globale kostenraming. De raadbrief krijgt u voor de begrotingsvergadering van 6 november 2025, zodat u dit kunt betrekken bij de besluitvorming.

7. MFA Hunzehuys
In de raadsvergadering van 7 juli 2025 hebben wij u uitgenodigd om wensen en bedenkingen te uiten ten aanzien van het voornemen van het college om MFA Het Hunzehuys aan te kopen voor een bedrag van € 9 miljoen kk per 15 januari 2026. Vervolgens hebben we als college daarna besloten om dit pand te kopen. De aankoop van de MFA kan budgettair neutraal worden uitgevoerd en vraagt om een herschikking van financiële middelen. De begrotingswijziging is een raadbevoegdheid en is in deze Begroting 2026 opgenomen. Dit betreft een activering van de investering en wijziging van de exploitatie (huuropbrengsten, onderhoudskosten en kapitaallasten). Door het vaststellen van deze begroting stemt uw raad in met de begrotingswijziging en de aankoop van MFA Hunzehuys.

Bestedingsvoorstellen

Autonome bestedingsvoorstellen
De kadernota bevat enkele autonome bestedingsvoorstellen. Deze voorstellen beschouwen we als onvermijdelijk en zijn feitelijk bijstellingen van budgetten. We hebben de volgende autonome voorstellen opgenomen.

	Onderwerp	**Structureel**	**Incidenteel**
	Autonome voorstellen	**2026**	**2026**
1	Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe (jaarlijkse bijdrage)		225.000
2	Sociaal domein (Jeugd en Wmo huishoudelijke hulp)		1.000.000
3	Huisvesting peuterspeelzalen		-64.500
	Subtotaal:	**0**	**1.160.500**

Na het vaststellen van de Kadernota zijn geen nieuwe autonome voorstellen aangedragen.

1.Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe
De raad heeft in de vergadering van 13 juli 2023 besloten om weer te participeren in een nieuwe Regio Deal. Er zijn 4 nieuwe programmalijnen: Leven Lang Ontwikkelen, Zorg en Welzijn, Economische Structuurversterking en Aantrekkelijke Regio. Aan de hand van deze programmalijnen worden er nieuwe projecten opgestart. De kosten bedragen vanaf 2024 € 225.000 per jaar voor een periode van 4 jaar. Voor 2026 nemen we de kosten als autonoom voorstel mee.
Financieel effect: € 225.000 incidenteel nadelig

2. Sociaal domein
In de Kadernota 2025 en ook in de Begroting 2025 zijn de budgetten Sociaal Domein primair incidenteel verhoogd. De budgetten zijn niet structureel verhoogd, want we zijn in afwachting van de Hervormingsagenda Jeugd, inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo en eventuele extra middelen uit het Gemeentefonds. In het hoofdstuk Financiële ontwikkelingen bent u geïnformeerd over de meest recente ontwikkelingen vanuit het Rijk en dat er een incidentele compensatie van het Rijk is voor de toegenomen kosten van het sociaal domein. We schatten dat voor 2026 in aanvulling op deze compensatie € 1.000.000 incidenteel noodzakelijk is. Structurele verhoging stellen we niet voor. We wachten de ontwikkelingen met betrekking tot de Hervormingsagenda Jeugd, de inkomensafhankelijke bijdrage Wmo en de mei- en septembercirculaire 2025 af.
Financieel effect: € 1.000.000 incidenteel nadelig

3. Huisvesting peuterspeelzalen
Door overname van huurcontracten door andere partijen en een verandering in de functie van leegstaande ruimtes is het oorspronkelijk begroot bedrag te hoog. Dit kan structureel verlaagd worden. Dat levert een voordeel op van € 64.500.
Financieel effect: € 64.500 voordelig

Bestuurlijke voorstellen met hoge prioriteit
Er worden meerdere bestuurlijke voorstellen gedaan die we hoge prioriteit geven. Dat betekent dat we aan uw raad vragen in deze begroting de gevraagde kredieten hiervoor beschikbaar stellen. Eerst worden de voorstellen uit de Kadernota 2026 toegelicht en daarna de nieuwe voorstellen.

Beleidsmatige voorstellen
De onderstaande beleidsmatige voorstellen zijn afkomstig uit de Kadernota 2026.

		Structureel	**Incidenteel**
		2026	**2026**
	Voorstellen Kadernota 2026		
1	Trainees		265.000
2	Uitvoeringsbudget bewegen in de openbare ruimte		100.000
3	Griffie		96.000
4	Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval		90.000
5	Kansencoach		210.000
6	Budgetcoaches en projectcoördinator Financieel Team		175.000
7	LEADER bijdrage Oost-Drenthe 2024-2027		38.000
8	Dutch TechZone		26.000
9	Bijdrage programma Vitale Vakantieparken Drenthe 2025-2027		20.000
10	Beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid		90.000
11	BOA		50.000
12	Griffie / verkiezingen inwerken nieuwe raad		65.000
13	Informatieveiligheid extra kosten		100.000
14	Omgevingswet: geluid (aandachtsgebieden) in beeld brengen		18.000
15	Volkshuisvestingsprogramma		50.000
16	Pilot Tiny houses uitvoeren		10.000
17	Streektaal op plaatsnaamborden		70.000
18	Herijking gezondheidsbeleid incidenteel		25.000
19	Sport- en cultuurgala		10.000
20	Werkbudget buurtsport coaches/cultuurcoaches		30.000
21	Ketenaanpak: Overgewicht en obesitas kinderen		50.000
22	Borgen ketenaanpakken Preventie en Inclusie		70.000
23	Naschoolse activiteiten		75.000
24	Behouden buurtkamers		75.000
25	Ketenaanpak: Welzijn op Recept		38.000
26	Kinderraad		15.000
	Subtotaal:	**0**	**1.861.000**

Beleidsmatige voorstellen

1. Trainees
Portefeuillehouder: J. Seton
MT lid: S. Sibon
Toelichting: Al enkele jaren werken wij met trainees, meestal 4 per jaar. We zien dat de trainees een goede frisse bijdrage leveren aan de organisatie. Inmiddels zijn meerdere trainees doorgestroomd naar vaste functies in onze organisatie. Het voorstel is om de inzet van trainees in 2026 te continueren. De kosten bedragen € 265.000.
Financieel effect: € 265.000 incidenteel nadelig

2. Uitvoeringsbudget Bewegen in de Openbare Ruimte
Portefeuillehouder: A.T.J. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Op 21 maart 2024 heeft uw raad unaniem de 'motie vreemd aan de orde van de dag speelplekken' aangenomen. De motie gaat over een toetsingskader Bewegen in de Openbare Ruimte (BIOR) en bij de uitvoering daarvan nadrukkelijk aandacht te hebben voor de wensen van de kinderraad voor spelen een bewegen in de buitenruimte. In 2025 heeft uw raad € 100.000 beschikbaar gesteld. Nu wordt voorgesteld om ook in 2026 € 100.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het toetsingskader, mits er sprake is van cofinanciering.
Financieel effect: € 100.000 incidenteel nadelig

3. Griffie
Portefeuillehouder: Gemeenteraad
Griffier: I Oosting
Toelichting: De raad wil graag meer en kwalitatief betere ondersteuning vanuit de griffie, zodat de raad goed in positie komt om zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak goed uit te kunnen voeren. Daarbij is het van belang dat de raad zijn werkgeverstaken naar behoren uitvoert in relatie tot werkdruk. De werkgeverscommissie van de raad heeft onderzoek gedaan naar de formatie bij de griffie en er is een drietal scenario's beoordeeld. Uit dit onderzoek blijkt de structurele en incidentele formatie niet toereikend om de gewenste ondersteuning te bieden. Het doel is om uitbreiding mogelijk te maken. In deze kadernota zijn de incidentele lasten voor 2026 (€ 96.000) bij de bestuurlijke bestedingsvoorstellen verwerkt.
Financieel effect: € 96.000 incidenteel nadelig

4. Mentale weerbaarheid ter voorkoming van schooluitval
Portefeuillehouder: J.B. Jansen
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Het voorkomen van schooluitval is essentieel voor een kansrijke omgeving. Jongeren worden laagdrempelig benaderd en gecoacht om hun ontwikkeling te bevorderen en mentale problemen te voorkomen. Dit gebeurt via peer-to-peer coaching. Momenteel voert een externe partij dit uit en worden de effecten gemonitord. Voor 2026 wordt onderzocht of deze aanpak wordt voortgezet of aangepast. Hiervoor is € 90.000 nodig.
Financieel effect: € 90.000 incidenteel nadelig

5. Kansencoach
Portefeuillehouder: J.B. Jansen en A.T.J. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: De inzet van kansencoaches berekenen wij op basis van het aantal leerlingen per school. We financieren ze door cofinanciering van gemeente en schoolbestuur. Door het wegvallen van subsidies is er vanaf 2025 geen dekking. Voor 2025 en 2026 is incidenteel € 210.000 beschikbaar gesteld. We zoeken naar structurele financiering voor de komende jaren.
Financieel effect: € 210.000 incidenteel nadelig

6. Budgetcoach en projectcoördinator Financieel Team
Portefeuillehouder: J.B. Jansen en A.T.J. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: In 2023 is het project Financieel Team gestart. Dit is een samenwerking tussen Andes en Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn. Dit project helpt bij het bestrijden van armoede en het vergroten van financiële zelfredzaamheid en bestaanszekerheid. Voor de kosten van budgetcoaching en de projectcoördinator is €175.000 nodig voor 2026, omdat deze kosten niet in de reguliere begroting zijn opgenomen.
Financieel effect: € 175.000 incidenteel nadelig

7. LEADER bijdrage Oost-Drenthe 2024-2027
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting: Voor de periode 2024-2027 is door Gedeputeerde Staten van Drenthe een cofinancieringsbijdrage gevraagd voor het LEADER-programma Oost-Drenthe. Hier kunnen weer diverse projecten uit worden bekostigd. De cofinanciering bedraagt € 55.000 per jaar voor een periode van 4 jaar vanaf 2024. Structureel is er voor de LEADER-gelden € 17.000 in onze begroting opgenomen. Daarom is voor 2026 aanvullend € 38.000 nodig.
Financieel effect: € 38.000 incidenteel nadelig

8. Dutch Techzone (DTZ)
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting: We zijn aangesloten bij de DTZ. Het doel van de DTZ is het creëren van een vruchtbare omgeving waarin bedrijven, onderwijsinstellingen en overheidsinstanties samenwerken om elkaar te versterken en vakmanschap te bevorderen. We doen een bijdrage om dit voort te zetten en er actief onderdeel van uit te blijven maken. Dit kost voor 2026 incidenteel € 26.000 euro.
Financieel effect: € 26.000 incidenteel nadelig

9. Bijdrage programma Vitale Vakantieparken Drenthe 2025-2027
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting: In 2024 is, met het oog op een eventuele verlenging, het programma 'Vitale Vakantieparken' geëvalueerd. Belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat voortzetting van het programma als wenselijk wordt beschouwd. Er is veel geïnvesteerd en kennis opgebouwd. Samenwerking blijkt met het oog op de uitdagingen van groot belang. Voor een toeristische gemeente als Borger-Odoorn is het belangrijk om bij het programma (tot en met 2027) aangehaakt te blijven. Want in onze gemeente speelt de verblijfsrecreatieve sector een prominente rol als je kijkt naar economie en leefbaarheid.
Financieel effect: € 20.000 incidenteel nadelig

10. Beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid
Portefeuillehouder: J.Seton
MT lid: S. Sibon
Toelichting: De formatie van OOV is niet meegegroeid met de taken die erbij zijn gekomen door nieuwe wetgeving, maar ook door groei van thema’s als weerbaarheid tegen ondermijning, mensenhandel, radicalisering/extremisme, toename inwoners met onbegrepen gedrag, drugsproblematiek, structurele samenwerking zorg en veiligheid (o.a. jeugd). Ook is, door deze ontwikkelingen, het overleg met de politie geïntensiveerd. Daarnaast blijkt uit benchmarkonderzoek dat de formatie van OOV bij Borger-Odoorn veruit het laagste is van alle Drentse gemeenten. Medewerkers komen onvoldoende toe aan alle taken en leveren te weinig in de Drentse samenwerking. Dit levert veiligheidsrisico’s op.
Financieel effect: € 90.000 incidenteel nadelig

11. BOA
Portefeuillehouder: J.Seton
MT lid: S.Sibon
Toelichting: Voor de aanschaf van een digitaal handhavingssysteem voor de BOA's zijn de geschatte jaarlijkse kosten € 20.000. Dit bedrag is structureel. Dit zijn de kosten voor handhelds, softwaremodules, licenties en onderhoudsondersteuning. Daarnaast willen de BOA capaciteit verhogen, dat kost € 30.000. Door het gebrek aan structurele middelen stellen we voor dit in 2026 incidenteel te bekostigen.
Financieel effect: € 50.000 incidenteel nadelig

12. Griffie / verkiezingen inwerken nieuwe raad
Portefeuillehouder: Gemeenteraad
Griffier : I Oosting
Toelichting: In verband met de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen in 2026, verzoekt de griffier om extra budget voor de gemeenteraad voor verwachte kosten voorafgaand, tijdens en na de verkiezingen. De belangrijkste kostenposten zijn o.a. de vergoedingen voor de informateur en formateur, extra inzet communicatiemiddelen, inzet stemhulp en het inwerkprogramma voor de nieuwe raad. Het doel is om alle noodzakelijke voorbereidende en uitvoerende maatregelen tijdig te kunnen treffen.
Financieel effect: € 65.000 incidenteel nadelig

13. Informatieveiligheid extra kosten
Portefeuillehouder: B.Jansen
MT lid: S.Sibon
Toelichting: De gemeente is een informatie-intensieve organisatie. We beschikken over heel veel gegevens van onze inwoners, bedrijven en de leefomgeving. De digitale mogelijkheden nemen met de komst van nieuwe technieken enorm toe. Maar tegelijk ook de risico's en de cyberdreigingen. Europese en landelijke wetgeving eisen van landelijke overheden dat ze digitaal weerbaar worden en aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Dit betekent dat we structureel moeten investeren in informatieveiligheid en privacy. We proberen dit zoveel mogelijk in BOCE-verband te organiseren. Hiervoor is een meerjarig programma opgesteld. Doordat er geen structurele financiële ruimte is, stellen we voor dit in 2026 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 100.000 incidenteel nadelig

14. Omgevingswet: geluid (aandachtsgebieden) in beeld brengen
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting: De Omgevingswet impliceert dat gemeenten in 2026 een 'BGE' moeten vaststellen. Dit is de basisgeluidemissie: het stelsel voor monitoring van de geluidontwikkeling op gemeentewegen, waterschapswegen en lokale spoorwegen zonder geluidproductieplafonds. Maar dit onderdeel van de wet is nog niet in werking getreden. Het is ook nog niet zeker wanneer wel en dus is de verplichting er nog niet. In BOCE-verband is ambtelijk overwogen om gezamenlijk wel alvast de BGE te laten opstellen door een adviesbureau om zo staffelkorting te krijgen.
Financieel effect: € 18.000 incidenteel nadelig

15. Volkshuisvestingsprogramma
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting:De huidige Woonvisie 2022+ loopt in 2026 af. Daarnaast ligt er het wetsvoorstel 'Regie versterking volkshuisvesting'. Hierin staat dat een volkshuisvestingsprogramma verplicht is. Dit programma vervangt de woonvisie en krijgt een plek in de beleidscyclus van de Omgevingswet. Deze verplichting geldt volgens het wetsvoorstel vanaf 2026.
Het volkshuisvestingsprogramma richt zich op de huidige woonbehoefte, inclusief zorg- en ondersteuningsbehoeften van aandachtsgroepen en ouderen en voldoende betaalbare woningbouw. Daarnaast moeten we in samenwerking met omliggende gemeenten afspraken maken over de verdeling van sociale huur, middenhuur en huisvesting voor aandachtsgroepen. We stellen voor om in 2026 € 50.000 beschikbaar te stellen voor het begeleiden en het laten opstellen van een volkshuisvestingsprogramma.
Financieel effect: € 50.000 incidenteel nadelig

16. Pilot Tiny houses uitvoeren
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: W.J. Zwart
Toelichting: In de motie 'Tiny Houses' van 13 juli 2023 werd het college verzocht een pilot voor Tiny Houses op te zetten. Deze pilot sluit aan bij de visie van de gemeente om diversiteit in het woonaanbod te bevorderen en innovatieve oplossingen te ontwikkelen voor huisvestingsvraagstukken. Om hier uitvoering aan te geven is ambtelijke inzet nodig.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

17. Streektaal op plaatsnaamborden
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: In de motie 'Streektaal op plaatsnaamborden' van 21 maart 2024 heeft uw raad aan het college gevraagd om de mogelijkheid te onderzoeken of op de nieuwe ISA-geschikte bebouwde komborden met skylinelogo onder de plaatsnaam in het Nederlands ook de plaatsnaam in het Drents kan worden gerealiseerd. Een eerste inschatting van de kosten voor vervanging van de bebouwde komborden door tweetalige versies komt uit op ongeveer € 70.000. Dit is een inschatting van de kosten voor de aanschaf van borden. En op enkele locaties nieuwe palen en plaatsingskosten.
Financieel effect: € 70.000 incidenteel nadelig

18. Herijking gezondheidsbeleid incidenteel
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Het herijken van het gezondheidsbeleid is belangrijk omdat de gezondheid van de bevolking voortdurend verandert en nieuwe uitdagingen en kansen zich voordoen. Door het beleid regelmatig te evalueren en aan te passen, kunnen we inspelen op actuele ontwikkelingen en trends. Dit zorgt ervoor dat het beleid effectief blijft in het beschermen, bevorderen en bewaken van de gezondheid van de inwoners. De GGD Drenthe heeft in 2024 haar 'Volksgezondheid Toekomst Verkenning' afgerond. Het is gewenst om in navolging op deze verkenning binnen 2 jaar het gemeentelijk beleid te herijken.
Financieel effect: € 25.000 incidenteel nadelig

19. Sport- en cultuurgala
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Het sport- en cultuurgala is een gewaardeerd jaarlijks evenement in Borger-Odoorn. Hiermee worden de prestaties van sporters, cultuurmakers en vrijwilligers geëerd en zichtbaar gemaakt. Het bevordert gemeenschapszin en trots binnen de gemeente en vormt een belangrijke schakel naar provinciale erkenning via het Drents sportgala. Maar door aangescherpte bestedingsregels binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord is de huidige financiering niet langer verantwoord. Structurele gemeentelijke ondersteuning van € 10.000 is noodzakelijk om het evenement in stand te houden en de maatschappelijke waarde ervan te borgen. Aangezien er geen structurele middelen zijn, stellen we voor om dit in 2026 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

20. Werkbudget buurtsportcoaches/cultuurcoaches
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Sinds de start van hun werkzaamheden maken buurtsportcoaches en cultuurcoaches gebruik van rijkssubsidies. Dit doen zij op dit moment via het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA). GALA brengt echter meer beperkingen en extra taken met zich mee dan eerdere subsidies. Hierdoor valt een deel van het werkbudget van de buurtsportcoaches niet meer onder deze subsidie. Bovendien is deze subsidie kwetsbaar en niet duurzaam. Daarom vragen wij om een financiële ondersteuning van € 30.000 voor de werkzaamheden van de buurtsport- en cultuurcoaches.
Financieel effect: € 30.000 incidenteel nadelig

21. Ketenaanpak: Overgewicht en obesitas kinderen
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Overgewicht en obesitas onder kinderen nemen ook in onze gemeente toe en vragen om gerichte actie. Met tijdelijke financiële ondersteuning van € 50.000 kunnen wij de effectieve programma's Kind naar Gezond Gewicht (KnGG) en Cool2Bfit voortzetten. Ondanks het wegvallen van landelijke GALA-middelen na 2026. Deze programma's bieden kinderen en hun gezinnen passende begeleiding op het gebied van leefstijl, voeding en beweging. Zonder deze inzet dreigt het lokale zorg- en ondersteuningsaanbod weg te vallen, met alle gevolgen van dien voor de gezondheid van onze jeugd.
Financieel effect: € 50.000 incidenteel nadelig

22. Borgen ketenaanpakken Preventie en Inclusie
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het implementeren van de ketenaanpakken: kansrijke start, aanpak overgewicht en obesitas kinderen, Gecombineerde leefstijlinterventie (GLI), Welzijn op recept en Valpreventie. Deze ketenaanpakken zijn samenwerkingsverbanden met partijen uit het veld, zoals fysiotherapeuten, huisartsen en Andes. Deze samenwerkingen opzetten, onderhouden en verbeteren vraagt inspanning van ons als gemeente. Om dit voort te zetten, te verstevigen en te kunnen borgen wordt extra ambtelijke inzet gevraagd.
Financieel effect: € 70.000 incidenteel nadelig

23. Naschoolse activiteiten
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid:A. van der Schuur
Toelichting: Op verzoek van de kinderraad en naar aanleiding van de motie 'Naschoolse Activiteiten' is onderzocht of er behoefte is aan naschoolse activiteiten (NSA) in het zandgebied van onze gemeente. Daarnaast is in de begroting voor 2025 het doel opgenomen om het programma Backpack duurzaam te verankeren. De gemeentelijke begroting bevat echter geen incidentele of structurele dekking voor naschoolse activiteiten. Om Backpack toekomstbestendig te maken, hebben wij gezocht naar een oplossing die niet afhankelijk is van de rijksregeling 'School en Omgeving'. Deze subsidie wordt per school toegekend. Dit leidt tot onzekerheid in de financiering en uitvoering van Backpack. Met een structurele uitbreiding van de capaciteit van buurtsportcoaches zetten wij in op een duurzame, kwalitatief sterke en toekomstbestendige aanpak van NSA en Backpack. Met een duidelijke focus op structurele financiering en samenwerking met lokale partijen. De geschatte jaarlijkse kosten bedragen € 75.000. Aangezien er geen structurele middelen zijn , stellen we voor om dit in 2026 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 75.000 incidenteel nadelig

24. Behouden buurtkamers
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Eind vorig jaar zijn de buurtkamers geëvalueerd. Vanuit het platform Wonen-Zorg-Welzijn is het aanbod gedaan om in 2025 een plan te maken voor de doorontwikkeling van de buurtkamers. Het doel is om toe te werken naar duurzaam functionerende buurtkamers in onze gemeente voor inwoners met vragen, maar waar ook ruimte is voor ontmoeting en contact. Voor de kosten van de buurtkamers waren incidentele middelen beschikbaar vanuit de UMO Voorzieningen en zorg dichterbij. Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar. Om de buurtkamers op deze locaties voort te kunnen zetten en door te kunnen ontwikkelen is het nodig om in de volgende begroting structureel middelen beschikbaar te stellen. Aangezien er geen structurele middelen zijn, stellen we voor om dit in 2026 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 75.000 incidenteel nadelig

25. Ketenaanpak: Welzijn op Recept
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Het programma Welzijn op Recept helpt de druk op de eerstelijnszorg te verlichten en biedt een waardevolle aanvulling voor inwoners met psychosociale klachten. De recente ontwikkelingen in de huisartsenzorg onderstrepen de urgentie van dit programma. Het is essentieel om de benodigde middelen voor 2026 beschikbaar te stellen om in te spelen op de groeiende vraag en de effectiviteit van het programma voort te zetten.
Financieel effect: € 38.000 incidenteel nadelig

26. Kinderraad
Portefeuillehouder: J.Seton
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Sinds 2021 is er een kinderraad. Het doel van de kinderraad is kinderen kennis te laten maken met de werking van de democratie. De kinderraad nemen we hier op een speelse wijze in mee. Ook maken ze kennis met de rollen van de gemeenteraad en wethouders en burgemeester. De kinderraad is in de eerste jaren ondersteund door een trainee en later binnen het sociaal domein. We zien dat structurele ondersteuning van meerwaarde is voor de kinderen, de scholen en het borgen van de continuïteit. Alleen daardoor wordt het een leuke ervaring voor zowel de kinderen als de scholen. Om dit te borgen wordt ambtelijke inzet gevraagd. Er zijn geen structurele middelen. Daarom stellen we voor om dit in 2026 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 15.000 incidenteel nadelig

Nieuwe bestuurlijke bestedingsvoorstellen Begroting 2026
Na de vaststelling van de Kadernota is er nog een aantal aanvullende bestedingsvoorstellen voor beleidsintensivering (DPL), deze zijn in de onderstaande tabel opgenomen en toegelicht.

Onderstaande zaken zijn toegevoegd sinds de Kadernota 2026:

	Beleidsmatige voorstellen uit DPL begroting 2026	Structureel	Incidenteel
27	Evaluatie verzelfstandiging zwembaden		25.000
28	Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen / NSL		350.000
29	Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost- Drenthe		25.000
30	Doorfietsroute Emmen - Borger (WOKT)		pm
31	Regiodeal Vrijetijdseconomie en Verhalen		63.000
32	Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch Techzone (te gebruiken in 2027-2029)		84.000
	Totaal voorstellen na de Kadernonota	**0**	**547.000**

	TOTAAL Bestuurlijke Voorstellen Begroting 2026	**0**	**2.408.000**

Het totaal bedrag bedraagt € 2.408.000. Dit wordt voor een bedrag van € 2.108.000 gedekt door een bijdrage uit de VAR en voor € 300.000 uit een overheveling van knop 1 Begrotingssaldo.

27. Evaluatie verzelfstandiging zwembaden:
Portefeuillehouder: A.van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Per 1 januari 2019 zijn de 3 zwembaden ondergebracht bij de Zwembaden BV Borger-Doorn. Als gemeente zijn we enig aandeelhouder. Er is toen een overeenkomst van 10 jaar afgesloten. De overeenkomst loopt tot 1 januari 2029 met de zwembaden BV.
Wij gaan in 2026 en 2027 evalueren hoe de verzelfstandiging is verlopen.
Hiervoor € 25.000, - nodig.
Financieel effect : € 25.000 incidenteel nadelig

28. Gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: L. Bennema
De komst van de Nedersaksenlijn heeft grote gevolgen voor de gebiedsontwikkeling Nieuw Buinen. Enerzijds die van de mogelijke ruimtelijke consequenties en anderzijds die van de manier waarop we de participatie van bewoners van Nieuw-Buinen bij het proces willen vormgeven. Als basis voor beide trajecten is door het Drents Trendbureau (CMO Stam) een brede welvaart analyse gemaakt. Inhoudelijk gaan we aan de slag vanuit het begrip ‘toekomstige brede welvaart Nieuw Buinen’ en richten ons vizier daarbij op de periode tot en voorbij 2050.

We willen de toekomst verkennen door de brede welvaart thema's te verdiepen en te verbeelden. We gaan ons een voorstelling maken van de toekomst van Nieuw-Buinen door te kijken naar de toekomst van ecologische, economische en sociaal-culturele vraagstukken die het gebied gaan raken. Om dit te realiseren zijn middelen nodig voor: participatie, bijdrage MIRT, verbindende, verdiepende en verbeeldende initiatieven. We stellen voor om in deze begroting een bedrag van € 350.000 beschikbaar te stellen en dit bedrag te storten in de bestemmingsreserve Nedersaksenlijn.

Bij de behandeling van de Kadernota 2026 heeft uw raad de motie Nedersaksenlijn aangenomen. In deze motie verzoekt uw raad het college om een startnotitie uit te werken met een plan en bij de Berap 2026 I benodigde middelen beschikbaar te stellen en bij de begroting 2027 een bestemmingsreserve Nedersaksenlijn in te stellen. We zien als college dat nadat het Rijk middelen voor de Nedersaksenlijn beschikbaar heeft gesteld, dat de gebiedsontwikkeling in een stroomversnelling komt. We willen daarom als college in deze begroting alvast voorstellen om al middelen beschikbaar te stellen en een bestemmingsreserve in te stellen. Dit maakt het mogelijk om de komende periode voortvarend de gebiedsontwikkeling op te pakken.
Financieel effect : € 350.000 incidenteel nadelig

29. Bijdrage Programma ontwikkelperspectief Zuid- en Oost- Drenthe
Het ontwikkelperspectief Zuid- en Oost-Drenthe is een strategisch project dat wordt uitgevoerd door de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen en Hoogeveen en de Provincie Drenthe. Het ontwikkelperspectief is bedoeld om een gezamenlijke visie en aanpak te ontwikkelen voor de toekomst van Zuid- en Oost Drenthe. Het project richt zich op het versterken van de ruimtelijke, economische en sociale structuur van de regio in 2050. In deze begroting stellen we voor om hiervoor incidenteel € 25.000 beschikbaar te stellen.
Financieel effect: € 25.000 incidenteel nadelig

30. Doorfietsroute Emmen - Borger (WOKT)
Woningbouw op Korte Termijn (WOKT) is gericht op infrastructurele voorzieningen ten behoeve van woningbouw. Met de provincie Drenthe hebben we onderzocht subsidiemogelijkheden zijn voor de doorfietsroute Emmen-Borger. Deze doorfietsroute vergt een forse investering (ruim € 8 miljoen) en het is een unieke kans dat Rijk en Provincie Drenthe fors kunnen bijdragen aan deze route. We hebben een aanvraag voor deze subsidie ingediend. Een essentiële voorwaarde voor de subsidie is cofinanciering. De verwachting is dat voor 1 november 2025 er meer duidelijkheid komt of onze gemeente in aanmerking komt voor deze subsidie en ook hoeveel subsidie we dan kunnen krijgen en welk bedrag we als gemeente dan zelf dienen bij te dragen. Ook is op dit moment niet duidelijk wanneer de cofinanciering gerealiseerd dient te worden: in deze bestuursperiode of de volgende bestuursperiode. Indicatief noemen we de bijdrage van onze gemeente een bedrag van € 1,7 miljoen. Dit betekent dat Rijk en Provincie dan ruim € 6 miljoen bijdragen. In deze begroting ramen we: PM. Afhankelijk van de antwoorden op de bovengenoemde vragen, komen we in BERAP 2025 II met een voorstel.
Financieel effect: PM

31. Regiodeal: Vrije tijd en Verhalen van het Landschap
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: W.J. Zwart
De Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe richt zich op brede welvaart. Daarbij ligt de focus op het welzijn van de inwoners van de regio. Een van de acht thema's in de brede welvaartsmonitor is Arbeid & Vrijetijd. Het gaat hier om vrijetijd die bijdraagt aan ons welzijn en welbevinden doordat we bewegen, ontspannen, relaties aangaan, inspiratie opdoen, iets maken, plezier hebben of ons inzetten voor de samenleving.

De totale projectkosten voor alle gemeenten is ruim € 5 miljoen, waarvan voor de gemeente Borger-Odoorn voor drie onderdelen ruim € 1,2 miljoen beschikbaar is. Voor alle vijf gemeenten gezamenlijk (inclusief Borger-Odoorn is aanvullend nog € 800.000 beschikbaar. Voor de gemeente Borger-Odoorn bedraagt de cofinanciering € 63.440. Voorgesteld wordt om in deze begroting 2026 deze middelen beschikbaar te stellen.
Financieel effect: € 63.440 incidenteel nadelig

32. Voortzetting Samenwerkingsovereenkomst Dutch TechZone (2027-2030)
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: W.J. Juurt
De Dutch Techzone is een samenwerking van onderwijs, bedrijfsleven en overheden in de regio Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Hardenberg, onze gemeente met ondersteuning van de provincie Drenthe. Per 1 januari 2026 gaan de provincie Overijssel en het ministerie van Economische Zaken ook ondersteuning bieden. De samenwerking is voor de zomer van 2025 geëvalueerd. De conclusie is dat de samenwerking een meerwaarde heeft voor het stimuleren van de maakindustrie en excellent vakmanschap. We stellen voor voortzetting de strategische samenwerking voor te zetten en voor de periode 2027-2030 in totaal € 84.000 beschikbaar te stellen.

Bijlage V - Zoektocht naar financiële ruimte

We willen graag een 'warme overdracht' voor de nieuwe bestuurders in de volgende bestuursperiode. Aan het begin van de huidige bestuursperiode hebben we financiële middelen van het vorige bestuur ontvangen voor nieuw beleid. Ons uitgangspunt is dat de structurele en incidentele ruimte voor nieuw beleid in de Begroting 2026 vergelijkbaar is met die van de Begroting 2022.

Om dit te kunnen realiseren hebben we in de Kadernota 2026 een voorzet gedaan om voorstellen ter hoogte van indicatief € 1 miljoen structureel en € 3 miljoen incidenteel te prioriteren.

Voor het maken van een goede afweging hebben we ook voorstellen niet geprioriteerd en zodat uw raad met alternatieven kan komen. In totaal zijn de geprioriteerde en niet geprioriteerde voorstellen ter hoogte van € 1,5 miljoen structureel en € 4 miljoen incidenteel.

In deze begroting doen we, conform de voorzet in de Kadernota, om incidentele en structurele voorstellen te prioriteren.

Bij het zoek naar voorstellen hebben we ons laten leiden door de hierna vermelde denkrichtingen:

1. Voor de zoektocht naar financiële ruimte stellen we voor de volgende denkrichtingen: de financiële kaders voor onze Portemonnee zoals opgenomen in de Begroting 2025 blijven ongewijzigd. Dat betekent onder meer dat de wijze van berekening van de uitkomst van de uitkering van het Gemeentefonds, behoedzaam zal blijven.
2. Bij besparingen kijken we zowel naar autonome taken als de uitvoering van wettelijke taken. Hierbij kijken we, ook voor de wettelijke taken, of we taken efficiënter en/of soberder kunnen uitvoeren. Bij autonome taken zijn nieuwe ontwikkelingen denkbaar waardoor bezuinigen niet mogelijk is.
3. Jeugd en Wmo. Gelet op de omvang van de uitgaven van de Jeugd en de Wmo, en de daarvoor in de begroting aanwezige budgetten, is bezuinigen slechts beperkt maar niet onmogelijk. Wel kijken we naar mogelijkheden om de uitvoeringskosten in dit domein terug te dringen. Dit kan niet worden ingezet in de bezuiniging, maar geeft wel een kleinere uitdaging om de toekomstige kosten en baten in evenwicht te brengen.
4. Bij het invoeren van bezuinigingsmaatregelen hanteren we een ondergrens van € 25.000
5. Gemeenschappelijke regelingen: we onderzoeken of de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen verlaagd kan worden.
6. Nieuwe structurele uitgaven. We gaan terughoudend om met nieuwe structurele uitgaven.
7. Beleidskeuzes. Wij maken gerichte beleidskeuzes en hanteren niet de kaasschaafmethode.
8. Kosten bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering maakt deel uit van de zoektocht naar de financiële (investeringsruimte) en wordt verdeeld op basis van de omvang van de thema’s in de begroting.
9. Bestemmingsreserves. Van alle bestemmingsreserves, waaronder de bestemmingsreserve Ontheemden, wordt de omvang in relatie tot de doelen van de bestemmingsreserves, getoetst.
10. We onderzoeken de structurele voordelen uit de voorgaande jaarrekeningen.
11. Het beleid rondom de tarieven van de OZB en de toeristenbelasting is overeenkomstig het bestuursprogramma 2022-2026 en wijzigt niet. Mogelijke meeropbrengst OZB en toeristenbelasting ontstaat door hogere WOZ-waarde of meer overnachtingen.

12. We onderzoeken of we meer kosten kunnen toerekenen aan de afvalstoffenheffing en rioolrechten en overige leges.
13. We onderzoeken of andere overheidsorganisaties kunnen bijdragen aan nieuw beleid (cofinanciering).

Het toepassen van de denkichtingen heeft geleid tot de onderstaande lijst. We hebben een prioritering aangebracht in de wenselijkheid.

Invulling structurele ruimte

	Onderwerp	**bedrag**	**prioriteren**	**niet prioriteren**
1	Ruimte binnen de bedrijfsvoering	310.000	310.000	
2	Toeristenbelasting (verwachte toename overnachtingen)	250.000	250.000	
3	Algemene Uitkering minder behoedzaam ramen.	200.000		200.000
4	Algemene Uitkering stelpost schrappen	150.000	150.000	
5	Hogere opbrengst Onroerende-zaakbelasting	75.000	75.000	
6	Minimabeleid	35.000	35.000	
7	Aanpassen onderhoudsniveau gazon binnen bebouwde kom	50.000		50.000
8	Aanpassen onderhoudsniveau op de begraafplaatsen	50.000		50.000
9	Samenwerking Andes en Sociale Teams Borger-Odoorn	40.000	40.000	
10	Flexibel budget sociaal cultureel werk	25.000		25.000
11	Hogere opbrengst (bouw)leges	112.500	112.500	
12	Vluchtelingenwerk	20.000	20.000	
13	Bijstellen investeringsbudget Openbare verlichting	7.500	7.500	
14	Gefaseerd maaien brede bermen	50.000		50.000
15	Omvormen van gazons binnen de bebouwde kom	50.000		50.000
16	Re-Integratie	75.000		75.000
	Totaal	**1.500.000**	**1.000.000**	**500.000**

Toelichting

1. Ruimte binnen de bedrijfsvoering
Portefeuillehouder: J. Seton
MT lid: L. Bennema
Toelichting: We gaan binnen de bedrijfsvoering € 310.000 structurele ruimte creëren. De structurele ruimte gaan we creëren doordat de salariskosten van programmamanagers en projectleiders vanaf 2026 terugverdiend dienen te worden. Dit wordt gedaan door deze kosten op te nemen in het projectplan.

2. Toeristenbelasting
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: B. van Spronsen
Toelichting: We constateren dat het aantal overnachtingen in de afgelopen jaren een stijgende lijn vertoont. Dit blijkt ook uit de opbrengst van de toeristenbelasting. De afgelopen jaren hebben we meer ontvangen dan we hadden voorzien. We verwachten dat deze trend zich voortzet. De tarieven blijven ongewijzigd. Ten opzichte van de raming in onze meerjarenbegroting stellen we voor de raming structureel met € 250.000 te verhogen.

3. Algemene Uitkering minder behoedzaam ramen.
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: B. van Spronsen
Toelichting: Bij het samenstellen van de begroting passen we de regels toe die zijn opgenomen in het door de raad vastgestelde financiële kader. Deze kaders zijn gebaseerd op het voeren van een behoedzaam financieel beleid. Één van die kaders is dat we bij het bepalen van de uitkering uit het gemeentefonds rekening houden met een oplopende correctie van 5 uitkeringspunten. Dit komt overeen met € 200.000. Als we het behoedzame karakter loslaten, leidt dit uiteindelijk tot een besparing van € 200.000. We stellen dit niet voor, namelijk het voorstel wijkt af van het kader van uw raad.

4. Algemene Uitkering stelpost schrappen
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: B. van Spronsen
Toelichting: Gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds middelen om nieuwe taken te kunnen uitvoeren. Een aantal jaren geleden is er voor dat doel een stelpost opgenomen van € 150.000. Omdat er geen gebruik wordt gemaakt van dit budget kan het nu vervallen.

5. Hogere opbrengst Onroerende-zaakbelasting
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: B. van Spronsen
Toelichting: Één van de speerpunten van het bestuursprogramma 2022-2026 is Wonen. In de jaarrekening 2024 zien we een voordeel op de OZB omdat er meer woningen worden gebouwd. Dit noemen we areaaluitbreiding. Ook voor 2025 is er sprake van een meeropbrengst door areaaluitbreiding. Het is aannemelijk dat dit zich ook in 2026 zal voordoen. Na de toevoeging van een deel van de meeropbrengst aan het budget voor het beheer van de openbare ruimte zal € 75.000 kunnen worden gebruikt voor de zoektocht naar financiële ruimte.

6. Minimabeleid
Portefeuillehouder: B. Jansen
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Jaarlijks wordt er meer begroot dan tot nu toe nodig bleek. Dat komt doordat het aantal bereikte inwoners minder is dan vooraf ingecalculeerd.

7.Aanpassen onderhoudsniveau gazon binnen bebouwde kom
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: Bij de besluitvorming over de nota Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) is hierover een besluit genomen. Het kwaliteitsniveau voor gazons binnen de bebouwde kom is vastgesteld op niveau B. Overwogen kan worden het niveau te verlagen naar C. Dit betekent een wijziging van de manier waarop we omgaan met het groenonderhoud in de leefomgeving van onze inwoners en ondernemers. Dit vraagt om een zorgvuldig proces voor betrokkenheid en communicatie. Het versneld doorvoeren van de voorgestelde maatregelen kan leiden tot een toename van klachten over het groenonderhoud. We stellen daarom voor om deze niet te prioriteren.

8. Aanpassen onderhoudsniveau op de begraafplaatsen
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: Bij de besluitvorming over de nota Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) is hierover een besluit genomen. Het kwaliteitsniveau voor de begraafplaatsen is vastgesteld op niveau A. Overwogen kan worden het niveau te verlagen naar B. Wij zijn op basis van de startnotitie toekomstig begraafplaatsenbeleid met u in overleg over nieuw beleid voor onze begraafplaatsen. We stellen daarom voor om deze niet te prioriteren.

9.Samenwerking Andes en Sociale Teams Borger-Odoorn
Portefeuillehouder: A.T.J. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Dure langdurige individuele zorg willen we meer voorkomen door de samenwerking in het voorliggend veld te versterken en door meer in te zetten op laagdrempelige en algemene voorzieningen. Op deze manier verwachten we kosten te kunnen besparen.

10. Flexibel budget sociaal cultureel werk
Portefeuillehouder: A.T.J. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting: Het flexibel budget, wat kleine subsidies voor inwoners initiatieven ter bevordering van eigen kracht en eigen inzet en maatschappelijke kennismaking, zetten we op een andere manier in. Het bedrag gaan we deels herverdelen via de dorpsbudgetten. Hierdoor komen de budgetten laagdrempelig bij de inwoners terecht en neemt de administratieve last voor zowel de gemeente als de aanvrager af. Op deze manier kunnen initiatieven van eigen inwoners nog altijd gestimuleerd worden met grote zeggenschap voor de eigen dorpen.

11. Hogere opbrengst (bouw)leges
Portefeuillehouder: H. Zwiep
MT lid: W.J.Zwart
Toelichting:
In de jaarrekeningen en begrotingen van de laatste jaren zien we dat o.a. de bouwleges toenemen als gevolg van onze ambitie Wonen. Het woonprogramma voor de komende jaren betekent ook een toename van de bouwleges. We stellen voor om deze legesopbrengst voor bouwen te verhogen op basis van actuele woonprogramma. De leges zijn op dit moment niet kostendekkend.

Door toename van de bouwvergunningen is het ook noodzakelijk dat de formatie voor het verstrekken van deze vergunningen wordt verhoogd, zodat binnen de gestelde termijnen de vergunningen kunnen worden verleend. Dit betekent dat de totale hogere opbrengst (bouw)leges met € 212.500 verhoogd wordt, om de hogere kosten van vergunningen (€ 100.000) te financieren, zodat per saldo € 112.500 beschikbaar is voor financiële ruimte voor nieuw beleid.

De verhoging van de opbrengst (bouw)leges komt door:
- hogere opbrengsten door meer (bouw)vergunningen als gevolg van actueel woonprogramma;
- verhoging van de tarieven van de leges. Hierbij kijken we naar de kostendekkendheid van leges en de hoogte van de tarieven van andere gemeenten. In de legesverordening 2026 komen we met een voorstel over de nieuwe tarieven.

12. Vluchtelingenwerk
Portefeuillehouder: A. van Tongeren
MT lid: A. van der Schuur

Toelichting: Een deel van de taken die onder maatschappelijke begeleiding valt, wordt uitgevoerd door vluchtelingenwerk. Een ander deel wordt uitgevoerd door SSTBO. Om dit moment onderzoeken we of de maatschappelijke begeleiding ook over kan naar SSTBO. Dit levert dan een bezuiniging op van € 20.000. Vluchtelingenwerk wordt dan nog wel ingezet voor de juridische begeleiding.

13. Bijstellen investeringsbudget Openbare verlichting
Portefeuillehouder: K.Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: De laatste jaren hebben we een aanmerkelijke inhaalslag gemaakt binnen het verduurzamingsproject. Hierdoor zijn veel wegen nu voorzien van nieuwe LED-armaturen. Het investeringsbedrag kan dan ook naar beneden worden bijgesteld. Na de evaluatie van het verduurzamingsproject kunnen wij onderbouwd aangeven met hoeveel het investeringsbudget exact omlaag kan. Voor 2026 is besloten het investeringsbudget met € 100.000,- euro structureel naar beneden te brengen. Dit betekent een (structurele) verlaging van de kapitaallast van € 7.500,-.

14. Gefaseerd maaien brede bermen
Portefeuillehouder: K.Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: In de huidige werkwijze maaien wij onze bermen 2 keer per jaar. Vanuit de waarde biodiversiteit uit de groenvisie kunnen wij een andere onderhoudsmaatregel gaan toepassen in de Veenkoloniën. Dit betekent dat we bij brede bermen gefaseerd maaien toepassen en het maaisel na een paar dagen afvoeren. Overhoeken vormen we om tot ruigte, struweel of kruidenrijk gras.
Het uitvoeren van de groenvisie betekent een wijziging van de manier waarop we omgaan met het groenonderhoud in de leefomgeving van onze inwoners en ondernemers. Dit vraagt om een zorgvuldig proces voor betrokkenheid en communicatie. Het versneld doorvoeren van de voorgestelde maatregelen kan leiden tot een toename van klachten over het groenonderhoud. We stellen daarom voor om deze niet te prioriteren.

15. Omvormen van gazons binnen de bebouwde kom
Portefeuillehouder: K. Smidt
MT lid: E. Rossel
Toelichting: Op dit moment is onderdeel van de groeninrichting binnen de bebouwde kom het toepassen van gazons. Vanuit de waarde biodiversiteit uit de groenvisie kunnen wij kritisch kijken naar gazons binnen de bebouwde kom en waar mogelijk deze (deels) omvormen naar meer biodiverse vegetatie. Het uitvoeren van de groenvisie betekent een wijziging van de manier waarop we omgaan met het groenonderhoud in de leefomgeving van onze inwoners en ondernemers. Dit vraagt om een zorgvuldig proces voor betrokkenheid en communicatie. Het versneld doorvoeren van de voorgestelde maatregelen kan leiden tot een toename van klachten over het groenonderhoud. We stellen daarom voor om deze niet te prioriteren.

16.Re-Integratie
Portefeuillehouder: B.Jansen
MT lid: A. van der Schuur
Toelichting:
Het budget voor de re-integratie kan worden verlaagd met € 75.000. Dit zal tot gevolg hebben dat de inwoners die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering minder snel of geen begeleiding traject krijgen toegewezen. We stellen daarom voor om dit voorstel niet te prioriteren.

Invulling incidentele financiële ruimte
Ook voor de omvang van de Vrije Algemene Reserve (VAR) geldt dat er sprake moet zijn van een warme overdracht. Aan het begin van deze bestuursperiode was de omvang van de VAR volgens de begroting 2022 € 4,1 miljoen. Het college wil deze ruimte ook bieden aan de nieuwe bestuurders in de volgende bestuursperiode.

De actuele stand van de VAR is in het hoofdstuk Knoppen weergegeven. Om nu weer de omvang van € 4,1 miljoen te bereiken moeten we op zoek naar € 3 miljoen financiële ruimte. Zekerheidshalve, ook om de raad een keuze mogelijkheid te bieden, gaan we op zoek naar € 4 miljoen ruimte.

Bij de Kadernota 2026 hebben we hiervoor een toetsing gedaan van de al bestaande bestemmingsreserves. Gekeken is naar het doel en de benodigde omvang van de bestemmingsreserve.
Gebleken is dat we de volgende keuzes kunnen voorleggen:

1. de bestemmingsreserve Ontheemden verlagen met € 3 miljoen.
2. de bestemmingsreserve Corona opheffen (€ 0,4 miljoen)
3. de bestemmingsreserve Nog uit te voeren werkzaamheden verlagen met € 600.000.

De totale geprioriteerde en niet geprioriteerde voorstellen in de Kadernota 2026 zijn € 4 miljoen.

In deze Begroting 2026 stellen we het volgende voor:

1. de bestemmingsreserve Ontheemden verlagen met € 3 miljoen.
2. de bestemmingsreserve Corona opheffen (€ 0,4 miljoen)
Totaal incidentele financiële ruimte € 3,4 miljoen.

We stellen in deze Begroting 2026 niet voor om de bestemmingsreserve Nog uit te voeren werkzaamheden met € 600.000 te verlagen. Er blijkt uit onderzoek dat diverse verplichtingen en verwachtingen aan de posten ten grondslag liggen. De volgende voorbeelden kunnen worden genoemd: sportpark Odoorn, Duurzaamheid, Omgevingswet en energiearmoede. We stellen dan ook niet voor om deze posten af te ramen.

Toelichting
1. Bestemmingsreserve Ontheemden
Uit de jaarrekening 2024 blijkt dat de bestemmingsreserve Ontheemden € 6,4 miljoen bedraagt. In Berap 2023 II is deze reserve gevormd voor het opvangen van schommelingen in de exploitatie voor de opvang van Ontheemden. Voor de jaren 2025 en 2026 hebben we de kosten en baten voor de opvang van ontheemden ingeschat. We zien dat de toekomstige baten en lasten erg afhankelijk zijn van het rijksbeleid ten aanzien van de vergoedingen voor ontheemden en ook afhankelijk van de plannen van de toekomstige opvanglocaties. Zowel de lasten als baten kunnen sterk schommelen. Op basis van de huidige verplichtingen en inschatting van de toekomstige lasten en baten, is een bestemmingsreserve van ongeveer € 3 miljoen voldoende. Dit bedrag is beschikbaar als een soort "risicoreserve" om toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Dit betekent dat € 3 miljoen kan vrijvallen en dat we deze kunnen inzetten voor de incidentele ruimte voor nieuw beleid.

2. Bestemmingsreserve Corona
Uit de jaarrekening 2024 blijkt dat deze bestemmingsreserve afgerond € 400.000 bedraagt. De reserve kan worden opgeheven en kan worden ingezet voor de ruimte voor nieuw beleid.

3. Bestemmingsreserve Nog uit te voeren werken
Uit de jaarrekening 2024 blijkt dat deze bestemmingsreserve bijna € 11 miljoen bedraagt. In hoofdzaak bestaat dit uit:
- sportpark Odoorn € 3,2 miljoen,
- budget Duurzaamheid € 0,6 miljoen,
- budget Omgevingswet € 0,5 miljoen,
- budget aanpak energiearmoede € 1,3 miljoen,
- budgetten voor Urgente Maatschappelijke opgaven € 0,4 miljoen.

Verder betreft het reserveringen voor reeds in gang gezette projecten en vele kleinere zaken voor verschillende onderwerpen.

We stellen in deze Begroting 2026 niet voor om de bestemmingsreserve Nog uit te voeren werkzaamheden met € 600.000 te verlagen. Uit onderzoek blijkt dat diverse verplichtingen en verwachtingen aan de posten ten grondslag liggen. We stellen dan ook niet voor om deze posten af te ramen.

Bijlage VI - Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
ABP	Afvalbrengpunt
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BERAP	Bestuursrapportage
BIBOB	Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOCE	Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van lagere overheden
CROW	Centrum voor regelgeving, onderzoek in grond-, water- en wegenbouw en verkeerstechniek
DIFTAR	Differentiatie afvaltarieven
DPL	Dynamische Prioriteiten Lijst
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EDR	Eems Dollard regio
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FIDO	Financiering decentrale overheden
GFT	Groente- fruit en tuin
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GRP	Gemeentelijk Riolering Plan
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan
GW	Gemeentewet
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
IOAW	Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IHP	Integraal Huisvestingsplan
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCC	Klantcontactcentrum
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
MFA	Multi functionele accommodatie

MJIP	Meerjarig investeringsplan
MJOP	Meerjaren onderhoudsplanning
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NUW	Nog uit te voeren werken
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belasting
PLOOI	Platform Open Overheidsinformatie
P&C	Planning & Control
PMD	Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons
POC	Percentage of Completion
POH	Praktijkondersteuner Huisarts
R&T	Recreatie en Toerisme
RES	Regionale Energie Transitie
RET	Recreatie Expert Team
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
SMI	Sociaal Medische Indicatie
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
UF	Uitkeringsfactor
UMO	Urgente maatschappelijke opgave
VAR	Vrije Algemene Reserve
VDG	Vereniging Drentse Gemeenten
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VTH-applicatie	Vergunningen Toezicht Handhaving applicatie
VVE	Vroeg- en voorschoolse educatie
WAR	Weerstandsdeel Algemene Reserve
WBP	Wet Bescherming Persoonsgegevens
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOO	Wet open overheid
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening

Bijlage VII - Lijst met erkende dorpsbelangen

In de begroting presenteren we altijd een overzicht van de belangenverenigingen die aanspraak maken op een deel van het dorpsbudget van totaal € 100.000. Hieronder het overzicht.

Nr	Erkende dorpsbelangen	Kvk nummer
1	Stichting Streekbelangen 1e Exloërmond	KvK nr. 41020046
2	Stichting Dorpsbelang en Dorpshuis 2e Exloërmond	KvK nr. 41020066
3	Stichting dorpsraad Exloo	KvK nr. 68920717
4	Stichting Dorpsbelangen Borger	KvK nr. 65125606
5	Stichting Valthermond.nu	KvK nr. 41020346
6	Stichting Belangen Westdorp/Ellertshaar	KvK nr. 41019012
7	Vereniging Dorpsbelangen Buinen	KvK nr. 40047149
8	Vereniging Plaatselijke Belangen te Buinerveen / Nieuw-Buinen	KvK nr. 40048485
9	Dorpsbelangen Drouwen, Bronneger, Bronnegerveen	KvK nr. 04083129
10	Vereniging Dorpsbelangen Drouwenermond	KvK nr. 80160026
11	Belangenvereniging Drouwenerveen / Bronnegerveen	KvK nr. 40047243
12	Vereniging voor Plaatselijke Belangen “Brammershoop”	KvK nr. 40045305
13	Dorpsbelang Klijndijk	KvK nr. 40048971
14	Vereniging voor Dorpsbelangen Nieuw-Buinen	KvK nr. 01136096
15	Vereniging voor Dorpsbelangen Odoorn	KvK nr. 40045023
16	Vereniging van Dorpsbelangen Ees & Eesergroen	KvK nr. 40046998
17	Vereniging Plaatselijk belang Valthe	KvK nr. 40046459
18	Plaatselijk Belang Odoornerveen	KvK nr. 40047550